

T.C.
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ADLİ TIP ANABİLİM DALI

YARGILAMA SÜRECİNDE BİLİRKİŞİ KUSURLARININ İRDELENMESİ

Merve ÖZER BAKŞI

**ADLİ TIP ANABİLİM DALI TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**DANIŞMANI
Prof. Dr. Mete Korkut GÜLMEN**

ADANA - 2018

T.C.
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ADLİ TIP ANABİLİM DALI

YARGILAMA SÜRECİNDE BİLİRKİŞİ KUSURLARININ İRDELENMESİ

Merve ÖZER BAKŞI

**ADLİ TIP ANABİLİM DALI TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

DANIŞMANI

Prof. Dr. Mete Korkut GÜLMEN

**Bu tez, Çukurova Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri tarafından TYL -2017-
9539 Nolu proje ile desteklenmiştir**

Tez No:.....
ADANA - 2018

KABUL ve ONAY

Adli Tıp Anabilim Dalı

Adli Tıp Yüksek Lisans Programı Çerçevesinde yürütölmüş olan

**“Yargılama Sürecinde Bilirkişi Kusurlarının İrdelenmesi” adlı çalışma, aşğıdaki jüri tarafından
Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.**

Tarihi: 23 / 02 / 2018

TEZ SINAV JÜRİSİ

Prof. Dr. Mete Korkut GÜLMEN
Çukurova Üniversitesi
Başkan

Prof.Dr.Necmi ÇEKİN
Çukurova Üniversitesi
Üye

Prof.Dr.Hakan KAR
Mersin Üniversitesi
Üye

Yukarıdaki Tez, Yönetim Kurulunun / / tarih ve
edilmiştir.

sayılı kararı ile kabul

Prof.Dr. Behice DURGUN
Sağlık Bilimleri Enstitü Müdürü

ETİK BEYANI

T.C. ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ YÜKSEK LİSANS / DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ETİK BEYANI

Çukurova Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesini okuduğumu ve anladığımı ve Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Tez olarak sunduğum bu çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda bu konuda hakkımda yapılacak tüm yasal işlemleri ve aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim. 05.03.2018

Merve ÖZERBAKSI
İMZA
Adı Soyadı

Kayıtlı olunan Program : Adli Tıp
Tezin Konusu : "Yargılama Sürecinde Bilirkişi Kusurlarının İrdelenmesi"

Tezin Türü : Yüksek Lisans : ☒ Doktora: ☐

Danışmanın Adı-Soyadı : Prof.Dr.Mete Korkut GÜLMEN
Danışmanın İletişim Bilgileri
Telefon : 05307774107
E-Posta : mgulmen@cu.edu.tr

Öğrencinin İletişim Bilgileri
Telefon : 05327184602
E-Posta : merveozerbaksi@gmail.com
Adresi : Reşatbey mah. Prof.Nusret
Fişek cad. Oya Apt. Kat.1 No
: 2 Seyhan ADANA

**Bu belgenin Lisansüstü eğitim tezleri savunmaya alınmadan önce öğrenci tarafından doldurulup imzalanarak Enstitü Müdürlüğüne teslim edilmesi gerekmektedir.*

TEŞEKKÜR

Bilgi ve tecrübesiyle tüm yüksek lisans sürecinde desteğini esirgemeyen tez danışmanım Prof. Dr. Mete Korkut GÜLMEN'e,

Çukurova Üniversitesi Adli Tıp Anabilim dalı öğretim üyeler Prof. Dr. Necmi ÇEKİN, Prof. Dr. Ahmet HİLAL, Prof. Dr. Behnan ALPER, Doç. Dr. Nebile DAĞLIOĞLU, Doç. Dr. Ayşe SERİN'e, Yüksek lisans eğitimimde emeği geçen tüm öğretim üyelerine, araştırma görevlisi arkadaşlarıma, yüksek lisans ve doktora dönem arkadaşlarıma,

Eğitimime ve kariyerime desteğini hiçbir zaman esirgemeyen babam Av.M.Turan ÖZER ve tüm Özer Avukatlık bürosu ailesine, annem Berrin ÖZER'e, tez sürecindeki tecrübeleriyle bana destek olan ablam Arş. Gör. Miray ÖZER DENİZ'e,

Tez sürecimde her daim yanımda olan, eğitimime ve kariyerime desteğini hiçbir zaman esirgemeyen hayat arkadaşım değerli eşim Dr. Uygur BAKŞI'ye,

Sonsuz teşekkür ve saygılarımı sunarım.

İÇİNDEKİLER

KABUL ve ONAY	ii
ETİK BEYANI.....	iii
TEŞEKKÜR	iv
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR DİZİNİ	viii
ÖZET	ix
ABSTRACT.....	x
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER.....	3
2.1. Bilirkişi Kavramı ve Tanım	3
2.2. Bilirkişilik Kurumunun Tarihçesi	4
2.3. Hukuk Sistemlerinde Bilirkişilik.....	6
2.3.1. Genel Olarak	6
2.3.2. Fransa	7
2.3.3. Alman Hukuku	9
2.3.4. Anglo-Amerikan Hukuku	10
2.3.5. İngiliz Hukuku	10
2.3.6. İsviçre Hukuk	11
2.4. Bilirkişinin Hukukî Niteliği	12
2.5. Bilirkişi Seçilmesi	14
2.5.1. Bilirkişi listeleri.....	14
2.5.2. Zorunlu (Resmî) Bilirkişiler.....	15
2.5.2.1. Adli Tıp Kurumu ve Tarihsel Gelişimi	16
2.5.2.2. Yüksek Sağlık şurası	19
2.5.2.3. Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüleri	19
2.5.2.4. Üniversite Anabilim Dalları	20
2.5.2.5. Adli Bilimler	20
3. BİLİRKİŞİ İNCELEMESİ ve RAPOR DÜZENLEMESİ.....	22
3.1. Genel olarak	22
3.2. Bilirkişinin Rapor Hazırlama Süresi	22

3.3. Bilirkişiye Başvurma Yasağı.....	23
3.4. Bilirkişi İncelemesinin Yerine Getirilmesinde Bilirkişinin Yükümlülükleri.....	24
3.4.1. Bilirkişiliği Kabul Etme Yükümlülüğü	24
3.4.2. Belirlenen Sürede Raporunu Hazırlama.....	25
3.4.3. Yemin Etme Yükümlülüğü	25
3.4.4. Çağrıya Uyuma Yükümlülüğü	26
3.4.5. Görevini Tarafsız Ve Dürüst Biçimde Özenle Yerine Getirme Yükümlülüğü	26
3.4.6. Gerektiğinde Olay Mahallinde Keşif Yapma.....	28
3.4.7. Kendisini Atayan Merci İle İlişki İçerisinde Olma Yükümlülüğü.....	28
3.4.8. Sır saklama Yükümlülüğü.....	29
3.4.9. Bilirkişinin Kendisine İncelenmek Üzere Verilen Eşyaların Listesini Düzenleme, Mühürlerin Açılmasını Ve Yeniden Konulmasını Tutanakla Belirtme Yükümlülüğü	30
3.4.10. Müzakere Etme Yükümlülüğü	30
3.4.11. Oy Ve Görüş Bildirme Yükümlülüğü	31
3.5. Bilirkişi İncelemesinin Yerine Getirilmesinde Bilirkişinin Yetkileri	32
3.5.1. Ücret Talep Etme Yetkisi.....	32
3.5.2. Bilirkişilikten çekilme yetkisi	33
3.5.3. Bilgi Alma Yetkisi	33
3.6. Bilirkişinin Tarafsızlığı Ve Reddi	34
3.6.1. Bilirkişi raporunun düzenlenmesi	35
3.6.2. Bilirkişi Raporunun Mahkemeye Sunulması ve Mahkeme Hükmündeki Yeri.....	37
3.6.3. Bilirkişiye Doğrudan Soru Yöneltilmesi.....	38
3.6.4. Bilirkişi Görüşüne İtirazın Usulü ve Sonuçları.....	38
3.6.5. Bilirkişi Raporuna Karşı Yapılan İtirazın Bağlayıcılığı.....	39
3.6.6. Hakimin Bilirkişi Görüşüyle Bağlı Olmaması İlkesi ve Sınırları	40
3.6.7. Bilirkişi Raporunun Gerçeğe Aykırılığı Nedeniyle Yargılamanın Yenilenmesi.....	41
4. BİLİRKİŞİNİN SORUMLULUĞU	43
4.1. Genel Olarak	43

4.2. Bilirkişinin Hukuki Sorumluluğu.....	44
4.3. Bilirkişinin Cezai Sorumluluğu	46
4.4. Bilirkişinin Disiplin Sorumluluğu.....	50
5. GEREÇ ve YÖNTEM	52
6. BULGULAR.....	53
7. TARTIŞMA ve YORUM.....	81
8. SONUÇ ve ÖNERİLER	112
KAYNAKLAR	114
ÖZGEÇMİŞ	117

KISALTMALAR DİZİNİ

ABD	: Anabilim Dalı
Md.	: madde
y.y.	: yüzyıl
CPR	: Civil Procedure Rules
HMK	: Hukuk Usulü Kanunu
TBK	: Türk Borçlar Kanunu
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
UYAP	: Ulusal Yargı Ağı Portalı
ATK	: Adli Tıp Kurumu
TCK	: Türk Ceza Kanunu
HUMK	: Hukuk Usulü Ve Muhakemeleri Kanunu
SGK	: Sosyal Güvenlik Kurulu
TDK	: Türk Dil Kurumu
YSS	: Yüksek Sağlık Şurası

ÖZET

YARGILAMA SÜRECİNDE BİLİRKiŞİ KUSURLARININ İRDELENMESİ

Bilirkişiler, yargılamada etkin ve önemli bir rol oynamaktadırlar. Hazırladıkları raporlar, yargılama süreci ve mahkeme hükmünü önemli derecede etkileyebilmektedir. Bilirkişilerden; somut olayı, dava konusu uyuşmazlığın ana kilit noktasını anlaması, ilgili konuda özel ve teknik bilgi sahibi olması ve mesleki anlamdaki tecrübelerini de ortaya koyarak gerekli özeni yerine getirmesi beklenmektedir.

Bilirkişilerin bu etkisi gözönünde tutularak, öncelikle bilirkişilik kurumunun tanımı, mahiyeti ve tarihçesinin iyi anlaşılması gerekmektedir. Geçmişten günümüze hangi yollardan geçip bu kalıba oturtulduğunun iyi bilinmesi halinde, lehe ya da aleyhe yorum yapmak gerçekçi bir hal alacaktır. Bu sebeple, çalışmamızda öncelikle tanımı, hukuki önemi, tarihçesi ve hatta başka hukuk sistemlerindeki uygulamaları öncelikli olarak irdelenmiştir. Sonrasında, hukuk sistemimizdeki uygulanması üzerine genel bilgi verilmiştir. Tüm bu bilgiler doğrultusunda bilirkişilerin sorumlulukları üzerinde durulmuştur. Bilirkişilerin hataya düşmelerin halinde hukuki, cezai ve mesleki anlamdaki sorumlulukları ortaya çıkacaktır. Yargılamada başvuru bilirkişinin hatalı ve eksik incelemesi sonucunda sorumluluğunun kapsamı ele alınmıştır.

Çalışmanın devamında ise, bilirkişi raporları doğrultusunda verilen kararların yüksek mahkeme tarafından bozduğu ve onandığı kararların incelemesi yapılmıştır. Resmi bilirkişi olarak kabul edilen, daha önceleri resmi bilirkişi olarak başvuru Yüksek Sağlık Şurası'nın raporlarının mahkemelerimizde, alanında diğer yetkin bilirkişiler karşısında önplanda tutulduğu üniversite ve üniversitelere bağlı enstitüler ile örneğin çeşitli hastane görüşlerinin, göz ardı edilebildiği gösterilmeye çalışılmıştır.

Bu çalışmada Yargıtay değerlendirme alışkanlıkları, bilirkişilik kurumlarının kararları ve işleyiş sorunları incelenerek Yüksek Yargı kararlarında bilirkişilik, yetkinlik ve yeterliliklerin önemi tartışılacaktır.

Anahtar Sözcükler: Bilirkişilik, Adli Tıp, Adli Bilimler, Yargılama, Kusur ve Sorumluluk

ABSTRACT

EVALUATION OF EXPERTISE MALPRACTICE DURING THE JUDICIAL PROCESS

The experts play an active and important role in the proceedings. It is known that the reports they prepare can affect the judging process and court judgment significantly. It is expected that the concrete case from the experts will be able to understand the main key point of the dispute dispute, have specific and technical knowledge on the subject and demonstrate professional experience.

In view of this effect of the experts, it is firstly necessary to have a clear understanding of the nature and history of the definition of the expert institution. It is realistic to make a positive or negative comment if it is known well which of the ways in the past and where the mold is seated. For this reason, in our work, primarily the definition, legal significance, history, and even the practices of other legal systems have been examined first. then general information was given about the implementation in our legal system. The responsibilities of the experts are emphasized in the light of all this information. The responsibilities of the experts in legal, criminal and professional sense have been revealed in case they fall into the wrong hands. The scope of responsibility has been dealt with as a result of the faulty and incomplete examination of the expert who was referred to the trial.

In the continuation of the work, decisions made in accordance with the expert reports have been made by the high court. It has been tried to show that the reports of the Higher Health Council, which is the official official expert, and which was previously referred to as the official expert, can be ignored by universities and university-affiliated institutes in our courts, for example, where various hospital views are kept in front of other competent experts. In this study, the evaluation habits of the Supreme Court of Appeals, the decisions of the institutions of bilingualism and the problems of their operation will be examined and the importance of expertise competence and competences in High Judicial Decisions will be discussed.

Key words: Expertise, Legal Medicine, Forensic Sciences, Judgement, Culpa and Liability.

1. GİRİŞ

Hukuki çatışmaların gerçekleştiği çeşitli olaylar sonunda, adli yargılama süreci başladığında kusurun tespiti ve gerçeğin ortaya çıkarılmasının araştırılması davanın ana konusu haline gelir. Hukuk ve ceza davalarına konu olan olayların yargılama sürecinde hakim, hukuk dışındaki özel veya teknik bilgiyi gerektiren hallerde bilirkişiye başvurmaktadır.

Medeni usul ve ceza muhakemesi hukukunda hukuk ve ceza davalarının yargılama süreçlerinde sıkça başvurulanan bilirkişi görüşü takdiri delil niteliğinde olup, yargılamanın seyirini değiştirebilecek kadar geçerli bir kanıtlama aracıdır. Adli soruşturma ve yargı sürecinde çeşitli alanlarda bilirkişilik hizmeti gerekmektedir. Adli Tıp Kurumu, bu bilirkişilik hizmetleri arasında en yaygın başvurulanan kurum olup, hukuk ile tıp uygulamalarının kesiştiği bir alandır.

Bilirkişilerce hazırlanan raporlar, mahkeme hükmünü önemli derecede etkilemektedir. Bu sebeple bilirkişilerin somut olayı anlaması, ilgili konuda deneyimli olması ve gerekli özeni yerine getirmesi gerekmektedir. Bu çalışmada, yargılamayı yönlendiren bilirkişi raporlarının ve bilirkişilik kurumunun yapısı ve işleyişine dair sorunlar incelenecek, yargılamada başvurulanan bilirkişinin hatalı ve eksik incelemesi sonucunda sorumluluğunun kapsamı ele alınacaktır.

Bu çalışmanın temelini oluşturan, konuyla ilgili Yargıtay kararları ışığında, bireylerin hak kazanım-yitirim koşullarının, bilirkişilik veya bilirkişilik kurumlarının hatalı uygulama, ihmal ve istismarları sonucunda, uğranılan zararın ne şekilde tazmin edileceğine de çözüm sağlanmasına katkıda bulunulacaktır.

Bu çalışmada 50 adet Yargıtay kararı incelenmiş olup, bu kararların 30 tanesinde Yargıtay bilirkişi raporları doğrultusunda verilen yerel mahkeme kararlarının bozulması yönünde, 20 tanesinde ise, bilirkişi raporu doğrultusunda verilen kararın onanması yönünde karar vermiştir. İncelenen bu kararlar kişilerin kimliklerinin gizli olduğu sadece somut olay ve hukuki ihtilaf ile mahkeme kararlarının yer aldığı lisanslı içtihat programlarından yararlanılarak incelenmiştir.

Bu çalışmada, bilirkişi tarafından verilen yetersiz, eksik ve hatta hatalı raporların; adli yargıya ne şekilde yansıdığı, Yargıtay kararları da emsal gösterilerek ve irdelenerek hükme etkisinin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Yargılamada son derece önemli olan bilirkişilik kurumunun, bireylerin hak kayıplarına sebep olabildiği vurgulanmaya çalışılmıştır. Gerek ceza gerekse de hukuk yargılamalarında hukukun ve adaletin sağlanması için mevcut makamlar arasındaki güç ve yetki dengesizliği ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Yargılama makamının gerek yargı gerekse hüküm sürecinde Adli Tıp Kurumunun ilgili kurullarının görüşlerini benimseyerek son karar veren merci olarak değerlendirmelerinin hakkaniyete uymayan ve adaletin sağlanması açısından davanın taraflarının mağdur olmasına yol açabildiğinin gösterilmesi amaçlanmıştır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Bilirkişi Kavramı ve Tanım

Türk Hukukunda, Usul kanunlarında bilirkişinin tam ve yasal bir tanımı yapılmamıştır. Ancak tanım yapılmasına elverişli bazı unsurlar belirtilmektedir[1]. Hukuk Usulü Muhakemesi Kanunu m. 266/1: *“Mahkeme, çözümü hukuk dışında, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hallerde, taraflardan birinin talebi üzerine yahut kendiliğinden, bilirkişinin oy ve görüşünün alınmasına karar verir.”*[2] şeklinde bilirkişiliğin kapsamı açıklanmıştır.

Ceza Muhakemesi Kanunun 63. Maddesinde ise; *“Çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hâllerde bilirkişinin oy ve görüşünün alınmasına re’sen, Cumhuriyet savcısının, katılanın, vekilinin, şüphelinin veya sanığın, müdafinin veya kanuni temsilcinin istemi üzerine karar verilebilir.”* [3] şeklinde yine bilirkişiliğin kapsamı belirtilmiştir.

Bahsi geçen kanun maddeleri dışında Ceza Muhakemesi Kanununa Göre İl Adli Yargı Adalet Komisyonlarınca Bilirkişi Listelerinin Düzenlenmesi Hakkında Yönetmelik, Kamulaştırma Davalarında Bilirkişi Olarak Görev Yapacakların Nitelikleri Ve Çalışma Esaslarına İlişkin Yönetmelik gibi başka mevzuatlarda da bilirkişilik tanımı ve kapsamına yer verilmiştir.

Yukarıda açıklanan bilirkişi tanımlarına ek olarak, 24.11.2016 tarihli resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Bilirkişilik Kanununda da bilirkişi tanımına yer verilmiştir. Bilirkişilik kanunu m. 2’de; *“Bilirkişi: Çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hallerde oy ve görüşünü sözlü veya yazılı olarak vermesi için başvuru alan gerçek veya özel hukuk tüzel kişisini ifade eder”*[4] şeklinde bir tanım yapılmıştır.

Bilirkişilik kavram ve tanımına ilişkin uygulama ve mevzuat düzenlemeleri esas alınarak yapılan doktrin tanımları da bulunmaktadır. Bir tanıma göre bilirkişi; tahkik, araştırma, tayin ve tespit gibi maddi hususlarda bilgi ve ihtisasa sahibi olan ve tarafların dışındaki üçüncü şahıstır[1]. Daha kapsamlı olan bir başka tanıma göre ise; Bilirkişi, dava ile ilgili vakıaların takdirinde, özel ve teknik bilginin gerekli olması halinde, hakim tarafından bilgisine ve oyuna başvuru alan, sahip olduğu özel ve teknik bilgilerini

kullanarak değerlendirdiği olay hakkındaki görüşünü mahkemeye bildiren ve bu anlamda karar vermede hakime yardımcı olan kişilerdir[5].

Özetle, bilirkişi yargılama sürecinde davaya konu olan olayın açıklığa kavuşturulması ve hakime yol gösterme açısından oldukça önemli bir rol oynamaktadır.

2.2. Bilirkişilik Kurumunun Tarihçesi

Bilirkişiliğin tarihçesi ve gelişimi ile ilgili dönem dönem inceleme yapıldığında gelişimindeki aşamalar ve son hali ile ilgili değerlendirme yapmak daha gerçekçi olacaktır.

Milattan Önce 3000’li yıllarda adli olaylara hekimlerin katıldığı saptanmıştır. Julius Ceasar’ın göğüs boşluğundaki bıçak yarası sebebiyle öldüğüne dair düzenlenen rapor ise tarihte bilinen ilk bilirkişi raporu olarak kabul edilmiştir. Milattan Önce 2200’lü yıllarda Babil Hükümdarı Hammurabi’nin çıkarttığı ilk yazılı yasa, bir suçun sonucunda mağdurun vücudunda oluşan zarara göre kısas uygulaması ilkesi adli tıp ve bilirkişilikle ilgili düzenlenen ilk kanun olarak kabul edilmektedir[6].

Eski Hint, Mısır, İran, Çin ve Yunan’da bilirkişilerin yargılamada aktif olarak yer aldıklarına dair bilgilere ulaşılmıştır. Örneğin, Mısır papirüslerinde hekimlerin görev ve sorumluluklarına ilişkin usuller ile suni mumyalamaya ilişkin bilgiler bulunmaktadır. Eski Çin’de ise çıkartılan yasalarda sanığın kastı ve zehirlemeye ilişkin konular bulunmaktadır[6,7].

Milattan sonra ilk dönemlerde, hakimlik yapan din adamları dönemin en yetkin bilim adamları arasından seçildiği için bilirkişi ve hakim sıfatı aynı kişide birleşmiştir[6,7].

Roma Hukuku Dönemi’nde bugünkü anlamıyla bilirkişilik kurumu bulunmamaktaydı. Ancak bilirkişiliğe benzer şekilde, ceza mahkemeleri yanında bulunan bir danışma heyeti özel ve teknik bilgi gerektiğinden hakimlere bu konuda yardımcı olmaktaydı. Akıl hastalığı, yaralanma gibi tıbbi hususlarda doktorlar resmi olarak görevlendirilmekteydi. Bu dönemde, özel hukuk alanında uzmanlık bilgisi gerektiren davalarda hâkimin taraflarca iyi eğitimli kesimden seçiliyor olması nedeniyle bilirkişilik ile ilgili bir düzenleme ihtiyacı oluşturmamıştır. Müşterek Hukuk Döneminde ise Roma-Kanonik, yani kilise yargılama sisteminin de etkisi ile hakimlerin hukuki konular dışında uzmanlık bilgisinin olmadığı kanısı yaygınlaşmış ve bilirkişinin

taraf delili kabul edilmesi ile tanıklık arasında benzerlikler sebebiyle tanıklara ilişkin kurallar atıf yapılarak bilirkişilik için de tanıklara ilişkin kurallar uygulanmıştır[6–8].

İslam Hukuku’nda, davada somut olayı aydınlığa kavuşturmak için gerekli olan tanık delilinin bulunmaması durumunda hakim, ya başka deliller aracılığıyla gerçeği ortaya çıkarmaktaydı ya da alanında uzman kişilerin görüşleri doğrultusunda karar vermektedir. Kuran’ı Kerim’deki bilgilere göre, Hz. Yusuf’un uğradığı iftirada suçun kime ait olduğu gerçeğini ortaya çıkartabilmek için dava bilirkişiye havale edilmiştir[6].

Osmanlı İmparatorluğu’nda bilirkişilik kurumuna ilişkin bir keyfilik olmadığı gibi bilirkişi incelemesi ve işleyişine ilişkin hukuki bir düzenleme de bulunmamaktaydı. 1841’de ise imparatorluğun her tarafında geçerli olmamakla birlikte “Ceza Kanunname-i Hümayunu” ile ilk ceza kanunu düzenlenmiş oldu ve bu düzenlemeye göre yaralama, ırz ve namusa saldırılar, adam öldürme gibi suçların niteliğinin tayin edilmesi ve cezanın takdiri için hekim bilirkişiler adalete yardım etmekteydiler. Söz konusu ilk ceza kanunun uygulanmasına yönelik düzenlenen kararname ile İstanbul’da kaza veya yaralama sonucu ölenlerin şer’ memurları tarafından keşfi esnasında, ölüm sebebi hakkında mütalaa verecek güvenilir ve usta bir hekimin bulundurulacağına dair kural belirlenmiştir. Ancak bu kararnamede, hekimin yemin edip etmediğine yönelik bir hüküm bulunmadığından hekimin bilirkişilik görevi icra ettiği tartışmalı bir husustur. 1851 yılın ilk kanunun tamamlanması için Kanun-ı Cedid düzenlenmiş ve kız kaçırma, sarkıntılık, sarhoşluk ve sahtekârlık gibi tıbbi bilirkişilik gerektiren fiillerden bahsedilmişse de tıbbi bilirkişilik konusunda mevzuatta bir ilerleme olmamıştır[6,9,10].

Osmanlı döneminde bilirkişilerin atanmış ve fiili bilirkişiler olmak üzere ikiye ayrıldıkları bilinmektedir. Atanmış bilirkişiler, lonca uygulamalarında yer almakta olup, mahkeme kayıtları uyarınca kendilerini ilgilendiren konularda üyeleri arasından seçilen ehli hibre, kadı tarafından kaydedilip merkezden alınan onayla birlikte bilirkişi olarak resmen göreve başlamaktaydı. Ehli hibreler, çözemedikleri sorunlarla ilgili merkezden yardım isteyebilen üretim geleneklerinin korunmasıyla yükümlü resmi bilirkişilerdir. Fiili bilirkişiler ise Ehli Vukuf olarak isimlendirilen, atanmış bilirkişiler gibi sürekli görevde olmayan sadece belli durumlarda başvuru alan ustalardır. Fiili bilirkişiler sayıca az olup, atanış bilirkişilerin aksine lonca uygulamaları dışında yer almaktaydılar.

Günümüz hukukundan farklı olarak Osmanlı dönemi bilirkişisinin söyledikleri takdir delil değil, hakim karar niteliğindeydi[6,9].

Bilirkişilik kurumunun Türk hukukuna ilk kez, Fransız kanunundan tercüme edilerek Osmanlı pozitif hukukuna, 1879 tarihli Usulü Muhakematı Cezaiye Kanunu ile olmuştur. Bu kanunda savcı ve yardımcılarının görevlerine ilişkin düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemenin devamında tıbbi bilirkişilik müessesesinin ihtiyacı ortaya çıkınca zabıta nezaretine bağlı olarak adli tıp işleriyle ilgilenmek üzere “Zabıta Tababeti Adliyesi” kurulmuştur. 1929 yılına kadar yürürlükte kalan bu kanunda bilirkişilik kurumu düzenlenmemiş olduğundan, aynı Fransız hukukundaki gibi bilirkişilik kurumu doktrin ve mahkeme içtihatları uygulanmıştır. 1920 yılında çıkartılan 38 sayılı “Tababeti Adliye Kanunu” ile mahkemelerde, sağlık personelinin görüşlerine başvurulmaya başlanmıştır.

Bugünkü anlamda bilirkişilik kurumun oluşması ise, 1929’da Alman Ceza Muhakemesi Usul kanununun tercüme edilmesi ile mümkün olmuştur. Osmanlı İmparatorluğu dönemi Fransız hukuk sisteminin etkisiyle gelişen bilirkişilik kurumu, Cumhuriyet dönemi ile birlikte zaman içerisinde Alman Ceza Muhakemesi etkisi altında gelişmiştir[6,9].

2.3. Hukuk Sistemlerinde Bilirkişilik

2.3.1. Genel Olarak

Dünya’da 4 temel hukuk sistemi bulunmaktadır: Anglo-Sakson (Common Law) Hukuk Sistemi, Kıta (Kara) Avrupası Hukuk Sistemi (Continental-law), Sosyalist Hukuk Sistemi ve Teokratik Hukuk Sistemi. Bunlardan Anglo-Sakson Hukuk Sistemi, İngiltere’de doğmuş olup başta ABD, Kanada, Avustralya, Güney Afrika, Hindistan, KKTC ve eski İngiliz sömürgesi olan pek çok ülkede uygulanmaktadır. Kıta Avrupası Hukuk Sistemi başta Almanya, Fransa olmak üzere ülkemizde ve geniş bir coğrafyada uygulanan hukuk sistemidir. Sosyalist Sistem, Küba ve Güney Kore’de; Teokratik Sistem ise İran’da uygulanan sistemdir. Coğrafi alan itibarıyla günümüzde Anglo-Sakson Hukuk Sistemi ile Kıta Avrupası Hukuk Sistemleri yeryüzünde hakim olan sistemlerdir[11].

Hem Anglo Sakson hem de Kıta Avrupası yargı sisteminde bilirkişilere yaygın olarak başvurulmaktadır. Ancak bu iki yargı sisteminin birbirlerine göre değişik yapısı olduğundan hem bilirkişinin konumu ve atanması hem de “bilirkişilik kurumu”na dair düzenlemeler birbirlerinden farklıdır. Anglo Sakson hukuk sisteminin benimsendiği Amerikan Hukuku’nda hakim, daha çok bilirkişinin karşıt görüşleri de dahil olmak üzere tarafların sunduğu ifadeleri dinleyen pasif ve tarafsız bir hakem niteliğindedir. Bu sistemde, bilirkişiler ise kendilerini tutarak para ödeyen taraflara adeta bir “tanık olma” işlevine sahiptir; bu taraf, ceza davalarında sanık ya da savcı olabilir. Dolayısıyla bu sistemde bilirkişiler “bilirkişi tanık” olarak adlandırılmaktadırlar. Amerika’da bilirkişi “duruşmada dinlenerek bilgi veren kişi” niteliğindedir[6].

Bununla beraber, Kıta Avrupası hukuk sisteminin geçerli olduğu Fransız, Alman ve İtalyan Hukukları ile ülkemizde, hakim daha aktif ve yönetici bir role sahip olup, bilirkişinin, mahkemece görevlendirilen bir yardımcı sıfatıyla tarafsız biçimde bildirdiği görüşleri hakimi bağlamaz. Dolayısıyla usulüne uygun olarak tarafsız hazırlanan raporları, takdiri delil niteliğindedir. Özel statüye sahip olan bilirkişiler, mahkemenin talimatları ve ihtiyaçları doğrultusunda görev yaparlar. Duruşmada dinlenme zorunlulukları yoktur. Bilirkişilerin mahkemece seçilmesinde çoğu ülke resmi liste sistemini uygulamakta olup, bilirkişi atamasını mevzuatla belirlemektedirler. Bilirkişilerin atanabilmesi için, bu listeye yazılma talebinde bulunması zorunluluğu vardır. Dolayısıyla Kıta Avrupası hukuk sistemindeki yargılamada hakim, ya mevcut resmi listeye adını yazdırmış bilirkişiler arasından ya da kanunen bilirkişilik yapmak zorunda olan zorunlu bilirkişiler arasından bilirkişiyi atar[12].

2.3.2. Fransa

Fransız hukukunda ilk olarak Kral IX. Louis döneminde, 1667 tarihli Fermanın bilirkişi raporu kabul edilmiştir. Ferman’a göre, bilirkişiler halk arasında yüksek bir statüye sahiptir. 18. yüzyılda ise babadan oğula geçen kalıtsal bir hal alması bilirkişilik kurumunun kötüye kullanılmasına ve bilirkişilerin sahip olduğu bu yüksek statünün itibar kaybetmesine neden olmuştur. Fransız Devrimi ile hakimlere bilirkişi seçme imkanı ve bilirkişilerin tıbbi uyuşmazlıklarda görev almaları için doktorluk veya cerrahi diploması zorunluluğu gibi bir çok yeni hüküm hukuka dahil edilmiştir. Bilirkişilik kurumunun dayandığı Napolyon Kanunu yaklaşık yüz elli yıl aynı kalmıştır. Bu

kanunda 15 Temmuz 1944 tarihli kanun ile bilirkişilik uygulaması, sadece mahkemenin teknik ve uzmanlık gerektiren bilgi yeterliliğinin olmadığı hallerde mümkün kılınmıştır. 1957 yılına kadar bilirkişilik kanun ile düzenlenmemiş olup, bu tarihe kadar bilirkişilik kurumu, ilmi ve mahkeme içtihatlarının gelişmesi ve yönlendirmesiyle uygulanmıştır[13]. Yapılan bu köklü değişikliklerse 1970 yılında yeniden düzenlenmiştir[14]. 1971 tarihli bu düzenleme ile hakimin, bilirkişiye başvurusunun ve temyiz aşamasında mahkeme dostu denilen hukukçu bilirkişilere müracaat edilebilmesinin önü açılmıştır[6]. [6,13,14]

Fransız hukukunda bilirkişi, kamunun geçici olarak görevlendirdiği bir eleman sıfatına sahip olup, ne tarafların vekili ne de görevlisi konumundadır, bu sebeple de adaletin ve hakimin yardımcısı olarak kabul edilmektedir. Bu sebeple, hakimin asli görevi olan yargılama alanına girmesi yasaklanmıştır[14].

“Amicus curiae” yani “teknik bilgileri nedeniyle tayin edilen ve yüksek insani-ahlak değerlere sahip olan bir şahsın”, mahkemeleri aydınlatma görevine sahip olduğu kuralı öncelikle Fransız Hukuku’na içtihat yoluyla girmiş olup, İngiltere, Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa İnsan Hakları Divanı yargılama hukuklarında da mevcuttur[6,15].

Fransız hukukunda, bilirkişilik ile ilgili hükümler Fransız Medeni Usul Kanunu’nda, beşinci bölüm, 232-284. maddeler arasındaki hükümlerde düzenlenmiştir. Fransız içtihadında bilirkişilik kurumuna, yargıya kamu hizmeti anlamında katkıda bulunma niteliği ve adaletin yardımcısı sıfatı verilmişse de, bilirkişiler hakkında Fransız Medeni Usul Kanunu madde 4730’de düzenlenen adalet yardımcılarına ilişkin hükümlerin uygulanması kabul edilmemiştir. Fransız hukukunda bilirkişinin hangi yöntemlerle çalışacağına ilişkin düzenlemeler yapılmış olup, bilirkişi ve hakimin birlikte çalışması esasını kabul etmiştir. Hakim açıkça bilirkişiye başvurma nedenlerini, bilirkişinin hangi konularda inceleme yapacağını belirtmeli ve hakimin kendisi de gerekli gördüğü durumlarda bilirkişiye yardım etmelidir. Tüm bunlarla beraber, esas karar mekanizması hakim olduğu için son söz hakimindir. Özetle, bilirkişilerin görevi hakime karar vermesinde yol göstermek olup, hakim açısından bilirkişi raporunun bir bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bilirkişiler hiçbir zaman, somut olaya ilişkin değerlendirmelerinde hakim gibi yasal hükümler uygulayarak sonuçlara varamazlar[16].

2.3.3. Alman Hukuku

Türk ve Alman Hukuku'nda aynı modelin benimsenmiş olması nedeniyle bilirkişilik birbirine paralel şekilde düzenlenmişse de[8], Almanya'da da bilirkişinin hukuki konumu tartışmalıdır. 19. yy'a kadar, bilirkişinin tanık ile aynı statüde olduğu kabul edilmiştir; çünkü bilirkişi şahit olduğu olaylara ilişkin tespitlerini ve gözlemlerini bildirmiştir. Alman doktrininde bazı yazarlar, bilirkişilerin hakimın yetki alanı içinde hareket ediyor olmalarından, hakimın yerine getirmesi gereken bir ödev üstlendiklerinden hakim yardımcısı şeklinde kabul edilmeleri görüşündedirler. Halbuki, bilirkişi, hakime sunulan delilleri değerlendirmesinde yardımcı olmaktadır. Nitekim Alman Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 72-85. maddeleri arasında bilirkişiyi, mahkemeye ve hakime yardımcı kişi olarak nitelendirmiştir. Adalet hizmetlerinin kolaylaştırılması hakkındaki 1990 tarihli Kanun ile Alman Usul Kanunu'na 404/a paragrafı ile, mahkemenin bilirkişinin faaliyetini talimat vererek yönlendirebileceği hususu eklenmiştir. Yapılan bu ekleme ile bilirkişilerin hakim yardımcısı olduğu yönündeki görüş desteklenmiştir[6].

Alman Medeni Usul Hukukuna göre bilirkişiye başvurulabilecek durumlar belirlenmiştir. Şöyle ki;

1. Özel mesleki bilgiye dayanan olayların tespiti, örneğin kandaki alkol oranının belirlenmesi,
2. Özel mesleki bilgiye dayanarak mevcut uyuşmazlık hakkında sonuçlara varılması, örneğin bir trafik kazasının hangi sebeplerden kaynaklandığı,
3. Mesleki bilgiye dayanılarak tecrübe kurallarının sağlanması, örneğin muhasebenin temel ilkeleri[6].

Alman Hukuku'nda, hukuki uyuşmazlıkların çözümüne ilişkin, bilirkişiye başvuramayacağına ilişkin bir hüküm bulunmamakta, bilirkişiye başvurulacağı doktrin ve uygulamada kabul edilmektedir[6]. Buna ek olarak, Almanya'da hakim yabancı bir ülke hukuku, uluslararası hukuk ve örf adeti bilmek zorunda olmayıp bu hallerde bilirkişiye başvurabilmektedir[6,17].

2.3.4. Anglo-Amerikan Hukuku

Amerikan hukukunda, mahkemelerin, kavram olarak bilirkişi terimini kullanmadığı dönemlerde bile belirli konulardaki uzmanlar duruşmalarda yer almıştır. Bu doğrultuda, orta çağ boyunca ve Salem cadı duruşmaları dönemlerinde, gerçeği tespit etmek amacıyla batıl inanç testleri ve hayali kanıtlar kullanılarak, hafife alınamayacak derece değişik yöntemlerle bilirkişilik örnekleri görülmüştür. Mahkemeler 18. Yüzyıl başlarında, güvenilir olmayan bilirkişi tanıklığının, bilirkişi tanıklığının hiç var olmamasından daha kötü olacağı görüşünü benimsemişlerdir. Bu teori, “her bir kişiye kendi uzmanlık alanı ile ilgili olarak inanılması gerekir” sözüyle ifade edilmiştir[14].

Anglo-Amerikan hukuk sisteminde, bilirkişilik kurumu, uzman tanıklık olarak anılmakta ve tanık delili niteliği taşımaktadır. Bilirkişi özel bilgiye sahip olan kişi konumunda olmasına ve mahkemeye yardımcı olma işlevi taşımasına rağmen Anglo-Amerikan ispat hukukunda, bilirkişinin yargılamadaki konumu hakimden ziyade davanın taraflarına daha yakın bir konumda olduğundan bilirkişinin konumu hakim yardımcısı konumuna yükseltmemektedir. Anglo- Amerikan hukukunda tanıkla ispat konusundaki kural uyarınca, tanıkların görüşlerini bildirmesi yasak olup, sadece olayları beyan etmelerine izin verilmektedir. Bahsi geçen, bilirkişi deliline ilişkin kurallar önceleri Anglo-Amerikan hukukunda, içtihatlarla oluşturulmuş; daha sonra 1973 yılında Federal Mahkeme tarafından hazırlanan İspata İlişkin Federal Kuralların (Federal Rules of Evidence-FRE), 701-706. maddeleri arasında bilirkişilik müessesesine ilişkin düzenlemelere 1975 yılında yasalaştırılıp, yürürlüğe girmiştir[14].

2.3.5. İngiliz Hukuku

İngiliz ispat hukukunun gelişiminde ilk olarak, bilirkişi tanıklığının kullanılmasına ilişkin çok az kural mevcuttu. Bu sebeple de bilirkişilik, uygulamayla gelişen bir kurum haline dönüştü. Bilirkişi tanıklığının İngiliz Hukukundaki hali, Kıta Avrupası Hukukundaki yöntemlerle benzerlik göstermektedir. İngiliz hukukundaki yargılamada uzmanlık gerektiren konularda yargıçlar başta jüriden mahkemeyi hukuken bilgilendirmelerini talep ederlerdi; sonrasında ise hukuki bilgilendirme görevini bilirkişiler üstlenmiş ve jüri üyeleri mahkemeye sunulan delilleri ölçmekle görevlendirilmişlerdir. Jüri sisteminin geliştiği bu dönemde, mahkemeler ya mahkeme

dışından, deneyimlerine dayanarak teknik sorunları belirleyebilen jüri üyesi yani “uzman jüri” seçmekte ya da teknik sorunları çözmede bilgisine başvurmak üzere nitelikli kişileri, yani “uzman tanıkları” mahkemeye davet etmekteydiler. Zaman içerisinde, uzman tanıkların kullanımı artmıştır. İngiliz hukukunda, bilirkişilik kurumuna ilişkin asgari düzenlemelere ek olarak düzenlenen Medeni Usul Kurallarının (Civil Procedure Rules-CPR) 1999 yılında yürürlüğe girmesinin ardından, 2005 yılında, Hukuk Davalarında Bilirkişilerin İfade Vermelerine Yönelik Bilgilendirme Protokolü (The Protocol for the Instruction of Experts to Give Evidence in Civil Claims) CPR’ye ek olarak uygulanmaya başlamıştır[14].

2.3.6. İsviçre Hukuk

İsviçre, siyasi yapısı itibarıyla bir federasyon ve medeni hukuk, icra iflas hukuku ve ceza hukuku, federal düzende bütün kantonlar için geçerlidir. Buna karşılık muhakeme hukukunun düzenlenmesi kantonlara bırakılmış ve Federal Mahkemeye başvuru uyuşmazlıklarda Federal Ceza Usul ve Federal Medeni Usul Kanunu uygulanmaktadır. Genel olarak Kanton Usul Kanunları, bilirkişilik müessesesinin kökeni ve Federal Anayasa’ya uygunluk zorunluluğu gereği birbirlerine benzer şekilde düzenlenmişlerdir. 1947 tarihli Federal Yargılama Kanunun Md. 57, “*maddi olayların aydınlatılması için özel bilgi gerektiren durumlarda hakim kendisine bir ya da daha fazla bilirkişiyi yardımcı olarak seçer.*” şeklinde hükmeder. Kanton usul kanunları ufak değişikliklere rağmen, genel olarak şu üç alanda görev yapmaktadırlar: 1. Özel mesleki ihtisasa dayanarak maddi olay tespiti, 2. Bir özel meslek alanının tecrübe kurallarının belirtilmesi, 3. Mesleki bilgi ve bu bilgi alanındaki tecrübe kuralları vasıtası ile maddi olayların değerlendirilmesi. Ancak, hakim hukuki bilgisi veya genel tecrübe kuralları ile çözebileceği hususlarda bilirkişiye gidilemez [6,18,19].

Bilirkişinin seçimi kural olarak mahkemeye aittir, ancak bazı kantonlarda bilirkişinin taraflarca seçilmesi de mümkündür. Hatta bazı kantonlar, tarafların mahkemeden ayrı olarak temin ettikleri, davaya konu uyuşmazlığa ilişkin bilirkişi değerlendirmelerinin mahkeme hükmüne esas alınabileceğine dair yasal düzenlemeler yapmışlardır. Bilirkişilerin sayısı kantondan kantona değişmekte olup, birden fazla bilirkişi varsa, bu bilirkişiler arasında görüş ayrılığı olmadığı sürece birlikte rapor hazırlamaları kuralı esastır. Bilirkişilerin gerçeğe aykırı rapor düzenlemeleri nedeniyle

ortaya çıkan zarardan dolayı haksız fiil hükümlerine göre sorumlu olacakları kabul edilmektedir[18,19].

2.4. Bilirkişinin Hukukî Niteliği

Türk Hukuk Sisteminde Usul hukukunda, deliller kesin delil ve takdiri delil olmak üzere ikiye ayrılırlar. Kesin deliller, hakimin takdir yetkisinin olmadığı, şartlarının, hükümlerinin ve sonuçlarının kanun çerçevesinde belirlendiği ve bu belirlenen şartların mevcut olması halinde hakimin bağlı olduğu delillerdir. Kesin deliller; senet, yemin ve kesin hükümdür. Takdiri deliller ise, koşulları ve hükümlerini kanunun tayin etmediği delillerdir; bu tür deliller hakimi bağlamadığından hakim serbestçe takdir eder. Takdiri deliller, tanık, bilirkişi ve keşiftir[20].

Takdiri delil hükmünde olan bilirkişinin görevi, HMK m. 269 uyarınca, *“Bilirkişilik görevi, mahkemece yapılan davete uyup tayin edilen gün ve saatte mahkemede hazır bulunmayı, yemin etmeyi ve bilgisine başvurularda süresinde oy ve görüşünü mahkemeye bildirmeyi kapsar.”*[2] şeklinde tanımlanmıştır.

Doktrinde yapılan bir tanıma göre, *“Bilirkişi tecrübe ve prensipleri hakkında hakimde eksik olan bilgiyi veren ve bu tecrübe prensiplerine dayanarak sabit olan bir olaydan sonuçlar çıkaran veya kendi özel bilgisine dayanarak uyuşmazlık konusu olayları tespit eden kişidir”*[20] Hakimlerin bilirkişilerden yardım almalarında, hakimlerin bağımsızlığına zarar verir bir yanı bulunmamaktadır[21].

Bilirkişiye başvurmanın yasal zorunluluk olduğu hallerde bile bilirkişi görüşü hakimi bağlamadığından, hakim tarafından gerekli değerlendirme yapılacak ve somut olayın çözümüne ne ölçüde katkıda bulunduğu hakim tarafından denetlenecektir. Bu anlamda bilirkişinin mahkeme için yaptığı iş, fonksiyonel anlamda yargısal nitelikte görev ve yetkilerle donatılmış bir danışmanlık hizmeti olarak değerlendirilir[21].

İsviçre doktrininde bilirkişinin niteliği yönünden görüş birliği olmamakla birlikte, doktrindeki bir görüşe göre, bilirkişi “hakimin yardımcısıdır”. Bu görüşü savunanlar, bilirkişinin görüş ve oy belirterek yargılama sürecinin içerisinde yer aldıklarını, hakimlerin büyük ölçüde bilirkişinin görüşü doğrultusunda karar verdiklerini, bu sebeple bilirkişinin hakimin yardımcısı olduğunu kabul etmektedirler. Doktrindeki diğer bir görüş ise, bilirkişinin sadece bir ispat aracı olduğunu, bilirkişilik kurumunun bir kanadını oluşturan bilirkişi raporunun hakimin aydınlatılmasını istediği

konuya ilişkin vakıaları ispatına delil teşkil ettiğini kabul etmektedir. Ayrıca hakim bilirkişi raporuyla bağlı olmadığından bilirkişilik müessesesi ispat aracı olmaktan başka bir şey değildir[22].

Bilirkişi, yargı düzeni içerisinde hakimın yerine geçmemekle birlikte, hakim veya diğer bir adli organ tarafından yapılan görevlendirme ile sınırlı olarak, kendi yetki alanına giren faaliyetin önemli bir kısmını üstlenerek, alacağı kararda büyük ölçüde belirleyici ve etkin bir rol oynamaktadır. Yargı işlevinin, daha genel planda ise klasik kamu hizmetleri arasında yer aldığı tartışmasız kabul edilmekle beraber, adalet hizmetlerinin işleyişine ve yürütülmesine katkıda bulunmaktadır[23].

Bilirkişilik Yönetmeliği Md. 5'te, *“(1) Bilirkişi, görevini dürüstlük kuralları çerçevesinde bağımsız, tarafsız ve objektif olarak yerine getirir.*

- (2) Bilirkişi, raporunda çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hususlar dışında açıklama yapamaz; hukuki nitelendirme ve değerlendirmelerde bulunamaz.*
 - (3) Genel bilgi veya tecrübeyle ya da hâkimlik mesleğinin gerektirdiği hukuki bilgiyle çözümlenmesi mümkün olan konularda bilirkişiye baş vurulamaz.*
 - (4) Bilirkişi, kendisine tevdi olunan görevi bizzat yerine getirmekle yükümlü olup, görevinin icrasını kısmen yahut tamamen başka bir kimseye devredemez.*
 - (5) Bilirkişi, görevi sebebiyle kendisine tevdi edilen bilgi ve belgelerin veya öğrendiği sırların gizliliğini sağlamakla ve korumakla yükümlüdür. Bu yükümlülük, bilirkişilik görevi sona erdikten sonra da devam eder.*
 - (6) Çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren sorun açıkça belirtilmeden ve inceleme yaptırılacak konunun kapsamı ile sınırları açıkça gösterilmeden bilirkişi görevlendirilemez.*
 - (7) Aynı konuda bir kez rapor alınması esastır. Ancak rapordaki eksiklik veya belirsizliğin giderilmesi için ek rapor istenebilir.*
 - (8) UYAP ile bu Sisteme entegre bilişim sistemleri veya yazılımlar vasıtasıyla ulaşılabilen bilgiler veya çözülebilen sorunlar için bilirkişiye baş vurulamaz.”*
- Hükmünde temel ve etik ilkeler düzenlenmiştir.

Yukarıda açıklananlarla birlikte, bilirkişilerin adli hizmetlerin işleyişine katkıda bulunmaya yönelik asli, sürekli, kesintisiz ve kamu yararını esas alan belli başlı

kurumsal yetkilerin kullanılmasına olanak veren bir kamu görevi yaptıkları söylenebilir[23].

2.5. Bilirkişi Seçilmesi

HMK md 266, “*Mahkeme, çözümü hukuk dışında, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hallerde, taraflardan birinin talebi üzerine yahut kendiliğinden, bilirkişinin oy ve görüşünün alınmasına karar verir*” [2] şeklinde hükmeder.

6754 sayılı bilirkişilik kanunu yürürlüğe girmeden önce, bilirkişi incelemesinin gerekli olduğuna tarafların talebi üzerine veya re’sen mahkeme tarafından karar verilmiş olsa da, öncelik tarafların anlaştıkları bilirkişinin görevlendirilmesi idi, tarafların ortak bir bilirkişi üzerinde anlaşamaması veya anlaştıkları kişinin uzman olmaması halinde, bilirkişiyi hakim bizzat kendisi seçiyordu[24]. 6754 sayılı bilirkişilik kanununda ise bilirkişilik siciline kayıtlı olmayan ve oluşturulan bilirkişi listelerinde yer almamış kişiler üzerinde taraflar anlaşmış olsalar dahi, bu anlaşmaya itibar edilmeyeceği yönünde hüküm bulunmaktadır[25].

Buna göre, Bilirkişilik kanunu mad. 12 uyarınca; “*Adli, idari ve askeri yargıda görev alacak bilirkişiler, bölge adliye mahkemelerinin yargı çevreleri esas alınmak suretiyle bilirkişilik bölge kurulları tarafından hazırlanan listelerden görevlendirilir. Ancak kendi bölge kurulu bilirkişi listesinde ilgili uzmanlık alanında bilirkişi olmasına rağmen diğer bir bölgedeki bilirkişinin, görevlendirme yapılan yere daha yakın bir mesafede bulunması durumunda, bu listeden de görevlendirme yapılabilir.*” [4] liste dışından bilirkişi seçilmesi istisnaya bağlanmıştır.

2.5.1. Bilirkişi listeleri

Bilirkişiler, bölge adliye mahkemelerinin yargı çevreleri esas alınarak bilirkişilik bölge kurulu tarafından hazırlanan listede yer alan kişiler arasından seçilirler. Ancak kendi bölge listesinde ilgili uzmanlık alanında bilirkişi olmasına rağmen diğer bir bölgedeki bilirkişinin, görevlendirme yapılan yere daha yakın bir mesafede bulunması durumunda, bu listeden de görevlendirme yapılabilir[4].

Bölge kurulunun hazırladığı listede bilgisine başvurulacak uzmanlık dalında bilirkişi bulunmaması halinde, diğer bölge kurullarının listelerinden; burada da bulunmaması halinde, Bilirkişilik Kanununun 10 uncu maddesinin (ç), (d) ve (e)

bentleri hariç birinci fıkrasında yer alan şartları da taşımak kaydıyla listelerin dışından bilirkişi görevlendirilebilir. Listelerin dışından görevlendirilen bilirkişiler, bölge kuruluna bildirilir[4].

HMK Md. 268, “*Kanunların görüş bildirmekle yükümlü kıldığı kişi ve kuruluşlara görevlendirildikleri konularda bilirkişi olarak öncelikle başvurulur. Ancak kamu görevlilerine, bağlı bulundukları kurumlarla ilgili dava ve işlerde, bilirkişi olarak görev verilemez.*” [2] şeklinde hükmeder.

Bilirkişilik Yönetmeliğinin 46. Maddesinde “(1) *Bilirkişi listesi, bilirkişilik siciline kayıtlı kişilerin ad ve soyadları, temel ve alt uzmanlık alanları, meslekleri ve 24/3/2016 tarihli ve 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu hükümleri gözetilerek Daire Başkanlığınca belirlenecek diğer hususlar gösterilmek suretiyle bölge kurulları tarafından oluşturulan listedir. (2) Bilirkişilik siciline kayıtlı bilirkişiler yemin etmek suretiyle listeye kaydedilir. (3) Bilirkişi olarak hizmet verecek özel hukuk tüzel kişileri bünyesinde bilirkişi olarak çalışacak kişiler listeye kaydedilmez. (4) Liste aleni olup, herkesin erişimine açıktır. (5) Bilirkişi, yerleşim yeri, görev veya iş yeri değişikliği nedeni ile başka bir bölge kurulunun bulunduğu listeye nakil suretiyle kayıt olabilir.*” şeklindeki düzenleme ile bilirkişilik listesinin oluşma esasları düzenlenmiştir.

2.5.2. Zorunlu (Resmî) Bilirkişiler

Resmi bilirkişilik, çözümü özel veya teknik bilgiyi gerektiren hususlarda, mahkemelerle diğer adli organlara, kanunen oy ve görüş bildirmekle yükümlü ve yetkili kılınmış olan kişi, kurum ve kuruluşlardır. Resmi bilirkişilik kurumu ancak kanunla oluşturulabilir. Yargı organları ile diğer idari kurum ve kuruluşlar kendi tasarrufları aracılığıyla bir resmi bilirkişili kurumu oluşturamazlar. Kanunla kurulması ve işleyişinin yine mevzuatlarla düzenlenmesi, yargı organının kararında büyük ölçüde belirleyici bir rol üstlenecek olan bilirkişinin, oy ya da görüşünün tarafsızlığını güvence altına almaktadır. Ayrıca, yargı organlarının kararlarıyla, resmi bilirkişilik kurumuna benzer bir yapı oluşturmak, yasama organının yetki alanına müdahale edilmesi anlamında olup, hukuk devleti ve kuvvetler ayrılığı ilkeleriyle bağdaştırılamaz[23].

Ülkemizde adli tıp ve adli bilimler alanlarında bilirkişilik hizmeti verilmektedir. Bu hizmeti veren kuruluşlar Adalet Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Üniversite ilgili enstitüleri ve Ana Bilim Dalları ile Adli Tıp anabilim dalları ve çeşitli meslek

gruplarından yetkili, nitelikli ve yeterli anlamda uzmanlaşmış bilirkişilerden oluşmaktadır.

Resmi bilirkişilerden maksat, ATK, üniversite enstitüleri ve üniversite Anabilim Dalları ile çeşitli meslek gruplarıdır. Bu resmi bilirkişilerden ATK görüşlerinin, yargı makamlarınca nihai karar olarak değerlendirilmesi sebebiyle özellikle ATK üzerinde duracağız.

2.5.2.1. Adli Tıp Kurumu ve Tarihsel Gelişimi

Adli tıp, insan vücudunu ve insan davranışlarının sonuçlarını kendine özgü bilimsel kural ve yöntemler ışığında inceleyen ve psikoloji, hukuk, kriminoloji, sosyoloji, genetik, biyoloji, biyokimya ve patoloji gibi uzmanlık alanları ile işbirliği içine çalışan bir bilim dalı olup tedavi edici ve koruyucu tıp dışında kalan alanlarda yargılama makamlarına resmi bilirkişi sıfatıyla yardımcı olan bir uzmanlık alanıdır[26].

1982 tarihli 2659 sayılı Adli Tıp kurumu kanunu ile, Adalet işlerinde bilirkişilik görevi yapmak, adli tıp uzmanlığı ve yan dal uzmanlığı programları ile görev alanına giren konularda diğer adli bilimler alanlarında sempozyum, konferans ve benzeri etkinlikler ile eğitim programları uygulamak amacıyla Adalet Bakanlığına bağlı Adli Tıp Kurumu kurulmuştur. Adli Tıp Kurumu Kanunu uyarınca, mahkemeler, hakimlikler ve savcılıklar ile Kurumun uygun gördüğü alanlarda kamu kurum ve kuruluşları tarafından gönderilen adli tıpla ilgili konularda bilimsel ve teknik görüş bildirmekle yükümlüdür[27].

Türkiye’de adli tıbbi uygulamaların tarihsel gelişimi ile ilgili yeterli derecede araştırma yapılmamış olmakla beraber; Hitit yazıtlarında hukuksal içerikli ifadeler ve kurallara rastlamak mümkündür. Selçuklular ve Osmanlılar döneminde de tıbbi konulara ilişkin hukuksal metinler olduğu bilinmektedir [28].

Adli tıp gerçek anlamda, Osmanlı imparatorluğunun son dönemlerinde Mektebi Tıbbiye-i Şahane’nin kurulmasıyla birlikte başlamıştır. Cumhuriyet döneminden itibaren ise adli tıbbın resmi olarak, hem üniversitelerde, hem de Adalet Bakanlığı’na bağlı Adli Tıp Kurumu (ATK) olarak yapılandığını; son dönemleri ise Sağlık Bakanlığı içerisinde de adli tıp uzmanı kadroları açılması şeklinde yapılandığı görülmektedir[28].

Türk hukukunda 1808 yılında yapılan ilk usul hukuku düzenlemesi ile bilirkişilik ve adli tıp uygulamaları ile ilgili yasal düzenleme yapılmıştır. 1840 yılında

kabul edilen Ceza Kanunname-i Hümayunu ile birlikte, ölüm halinde yapılan keşiflerde adli tabip bulunması şart sayılmıştır. 1851 ve 1858 yıllarında çıkarılan ceza kanunlarıyla da hekim, ebe ve hemşirelerin bilirkişiliğine başvurma zorunluluğu düzenlenmiştir. İlk kez 1839 yılında Mektebi Tıbbiye-i Şahane'nin eğitim programında adli tıp yer almıştır. İlk otopsi ise Dr. C. A. Bernard tarafından yapılmıştır[28].

1920 yılında 38 sayılı Tababeti Adliye Kanunu kabul edilmiştir. Bu kanunun 3. maddesinde adli rapor düzenlenmesi işi hekimlere verilmiştir. Hekimin olmadığı küçük yerleşim yerlerinde ise sağlık memurlarına, her ikisi de yoksa adliyece tayin edilecek bilgisine güvenilecek kişilere verilmiştir. Ancak “fethi meyyit” yalnızca hekimlerin görevi olarak tanımlanmıştır. 1926’ da cumhuriyet tarihinin ilk adli tıp düzenlemesi yapılmıştır. “Tıbbi Adli Müessese Kanunu” ile ilgili adli teşkilatı düzenlenmiştir. 1953 yılında kanunda değişiklikler yapılmış, son olarak 1982 yılında 2659 sayılı Adli Tıp Kurumu Kanunu kabul edilmiştir[26]. Bu yapılan düzenleme ve en son 6754 sayılı Bilirkişilik kanunda yapılan değişiklik ile beraber[29] ile adli tıp kurumunun günümüzdeki yapılanması oluşturulmuştur. Buna göre Adli tıp kurumunda bilirkişilik fonksiyonunu üstlenen üç ayrı birim bulunmaktadır: “Adli Tıp İhtisas Daireleri”, “Adli Tıp İhtisas Kurulları” ve “Adli Tıp Üst Kurulları”[29].

Adli tıbbın Türkiye’deki mevcut yapılanması dünyadaki gelişmiş ülkelerdeki mevcut sistemler ile karşılaştırıldığında önemli farklılıklar göze çarpmaktadır. Öncelikle yasa koyucu Adli Tıp Kurumu ile Adalet Bakanlığı’na bağlı bir resmi bilirkişilik yapılanması oluşturmuştur. Yargıtay aracılığı ile bilirkişilik hizmetleri için Adli Tıp Kurumundan yardım alınmasına dair çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Adli Tıp Kurumu savın bilirkişiliğini yapmakta, bu bilirkişilik hizmeti gerek soruşturma gerek sav gerekse de mahkemeler tarafından benimsenerek kabul görmekte, savunma bu bilirkişinin dışında başka bir görüş ileri sürerse de pek değer kazanmamaktadır. Adli Tıp Kurumu’nun örneklerinin özellikle gelişmiş demokratik hukuk devletlerinde varlığı nadiren izlenmektedir. ATK’nın doğrudan Adalet Bakanlığına bağlı olması ise önemli sakıncalar içermektedir. Dünyanın hiçbir demokratik hukuk devletinde yargılamanın yapıldığı organla tarafsız bilirkişi aynı kuruma bağlı olarak çalışmamaktadır. Adli tıp hizmetlerinin yürütüldüğü temel kurumlar genellikle üniversitelere bağlı enstitüler veya Cumhurbaşkanlığı, İçişleri, Sağlık Bakanlıkları gibi kurumlara bağlı geniş hak ve olanaklara sahip, bağımsız özerk çalışan birimler olarak yapılandırılmıştır[30].

2003 ila 2016 yıllarına ait Avrupa Birliği İlerleme Raporlarında genel anlamda; Adli Tıp Kurumu Adalet Bakanlığına bağlı olduğu için tümüyle bağımsız olmadığı ve Adli Tıp Kurumu'nun Adalet Bakanlığı üzerinden ve doğrudan bilgi veriyor olması nedeniyle tamamen bağımsız olmaması endişe yaratmaktadır. Adalet Bakanlığına doğrudan doğruya bağlı olan ATK'nın uygulamaları ve yargı makamlarının ATK'nın görüşlerini değerlendirmeye alıyor olması "Bilirkişilik sistemi, büyük ölçüde hukuki mütalaa veren paralel bir adli yapıya dönüşmüştür" şeklinde değerlendirilmektedir.

2010 yılı Avrupa Birliği İlerleme Raporunda, ATK'nın işleyişindeki endişeler dile getirilerek, ATK'nın, birkaç kez aynı dava için değişik tarihlerde birbiriyle çelişen raporlar yayımladığını ve birikmiş iş yükünün, adli soruşturmalarda gecikmelere sebep olduğu yönünde eleştiriler mevcuttur. Ülkemizde Yargılama ve İddia-Soruşturma Makamları, Adli Tıbbi Bilirkişilik dahil olmak üzere, Adli Bilimler alanında, gereksinim duydukları bilirkişilik görüşleri için başka hiçbir kurum ya da bilim insanını göz önünde bulundurmayıp, tek muhatap olarak Adli Tıp Kurumunu ve görüşlerini kabul etmektedir. [31]

Adalet bakanlığı bünyesindeki adli tıp kurumunun üzerindeki bu politik etki Avrupa komisyonunun 2005-2012 ve 2013 yıllarına ilişkin çeşitli raporlarında da belirtilmiştir. Mahkemelerin çoğu hala İstanbul merkezli ve adalet bakanlığı altında çalışan Adli tıp Kurumunun raporlarını dikkate almaktadır. Her ne kadar, yeni ceza hukuku ve medeni hukuk yasaları bağımsız uzmanlık sistemini teşvik etse de, adli tıp uygulamasıyla ilgili 1982 askeri darbe ve yönetim sürecinin yasama mevzuatının etkisinin alışkanlıklarını kırmak kolay olmayabilecektir. Mahkemeler hala, Adli Tıp kurumunun raporlarını resmi karar ve son söz olarak kabul etmektedir. Adli tıp kurumu, adli tıp alanında hemen hemen her bilim dalını kapsayan asıl bilirkişilik kurumudur. Adli tıp kurumu, Adalet Bakanlığı'nın otoritesi altında hizmet vermektedir. Adli Tıp Kurumu başkanı, Adalet Bakanlığınca atanmakta, başbakan ve Cumhurbaşkanının onayından geçmektedir. Bilimsel komisyonların başkanı, şube başkanları ve konseyin diğer tüm çalışanları kurum başkanı tarafından atanmakta ve adalet bakanı tarafından onaylanmaktadır[32].

2.5.2.2. Yüksek Sağlık Şurası

Tıbbî bilirkişi incelemesi olarak kabul edilen bir diğer inceleme de Yüksek Sağlık Şurası'nın mahkemenin görevlendirdiği alanla ilgili olarak yaptığı araştırmalar sonucu vardığı ve mahkemeye sunduğu sonuçlardır. Şura, hekimin tıbbî müdahaleler sonucu ortaya çıkan zararlar halinde hekimin sorumluluğunu değerlendiren ve kusurunu irdeleyen bir resmi bilirkişilik kurumu olarak görev yapmaktaydı [33]. Ancak Ceza mahkemelerinde, 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun'un 75.maddesi ile CMUK. 66/3. maddesi gereği, öncelikle Yüksek Sağlık Şurası'ndan rapor alınması zorunlu tutulmakta iken, 22.10.2010 gün 27737 sayılı RG'de yayınlanan Anayasa Mahkemesi'nin 03.06.2010 gün E.2009/69 K.2010/79 sayılı kararıyla 1219 sayılı Yasa'nın 75.maddesi Anayasa'ya aykırı bulunarak iptal edilmiştir.

Yüksek Sağlık Şurası, sağlıkla ilgili sorunlar ve yasal düzenlemeler hakkında görüşünü bildirmek, hekimlik mesleğiyle ilgili çalışma ve araştırmalar sırasında yapılan hatalar ve adlî sorunlar hakkında bilirkişilik göreviyle yükümlü olan bir danışma kuruluşudur [34]. Ancak Yüksek Sağlık Şurası'nın tıbbî bilirkişilik görevi, hekimlerin meslekleriyle ilgili kusur ve durumlarını belirlemek ve hekimlik mesleğinin icrası sırasında ortaya çıkan tıbbî sorunlardan kaynaklanan adlî uyuşmazlıkların çözümü ile sınırlı olup, tıbbî içerikli diğer adlî sorunların çözümüyle Adlî Tıp Kurumu görevlendirilmiştir [35].

2.5.2.3. Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüleri

Adli Tıp Kurumu Kanunu Md. 31, *“Yükseköğretim Kurumları veya birimleri, adli tıp mevzuatı çerçevesinde adli tıp olaylarında ve diğer adli konularda Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununa göre resmi bilirkişi sayılır. Bu birim ve kliniklerde tetkik edilecek adli tıp ile ilgili işler yönetmelikte belirlenir.”* [27] Hükmüyle resmi bilirkişi belirlemesi yapılmıştır [36].

Adli Tıp Kurumu ile enstitüler arasında herhangi bir öncelik söz konusu değildir. Ancak yargı organları dosyayı “adli tıp anabilim dalları”na göndermek yerine Adli Tıp Kurumuna göndermeyi tercih etmektedirler. Mahkemelerin bu tercihi neticesinde Adli Tıp Kurumu'nun iş yoğunluğu ciddi şekilde artmaktadır.

İkinci Dünya Savaşı sırasında üniversitelerin reformuyla tıp eğitimi ve bilirkişilik ile ilgili değişiklikler ve gelişmeler olmuştur. Üniversite bünyesindeki

akademisyen ve uzmanların işbirliği içerisinde olmasına rağmen, enstitüler, üniversitenin içerisinde ayrı bir kuruluş ve adalet bakanlığının bir parçası olarak kurulmuştur. 1953 yılında yürürlüğe giren yönetmelikle birlikte bu yapılanma genişletilmiştir. Bu arada yeni bir fizik departmanı şekillenmiştir. Bu departman özel bir bölüm olup, balistik, adli belge inceleme ve biçimsel kanıtların incelenmesinden sorumludur. Diğer bölümlerse patoloji, toksikoloji, kimya ve biyoloji departmanı olarak tanımlanmıştır [32].

1982’de İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, 1983’de Ankara Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, 2012 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesinde, 2017 yılında Çukurova üniversitesinde kurulmuş olup; adli bilimlerde yüksek lisans ve doktora eğitimi vermektedir. Adli Tıp Enstitüleri dışında bazı üniversitelerin Sağlık Bilimleri Enstitüleri adli tıp dalında yüksek lisans ve doktora programları vermektedir [28].

2.5.2.4. Üniversite Anabilim Dalları

Adli tıp anabilim dalları Yüksek Öğretim Kurumu yasası uyarınca eğitim, öğretim ve bilimsel araştırma yapan birimleridir. Üniversitelerin adli tıp anabilim dalları 1909’da askeri ve sivil tıp mektepleri birleştirilerek oluşturulan İstanbul Tıp Fakültesi’nden sonra, 1946 yılında Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, 1959’da Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi, 1967’de İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi’nde, 1973 yılında Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi’nde adli tıp anabilim dalları kurulmuştur. [28]

Diğer yandan Teknik Üniversitelerin “İnşaat, Elektrik, Elektronik, Kimya, Metalürji, Uçak ve Uzay Bilimleri Fakülteleri” ve “anabilim dalları” da adli tıp dışındaki diğer adli konularda “resmi bilirkişiler”dir. Alanları ile ilgili hususlarda görüş bildirmekle yükümlüdürler.

Uygulamada çoğunlukla, bu fakültelerden seçilen bilirkişilerden inceleme yaparak rapor düzenlemeleri istenmektedir. [36]

2.5.2.5. Adli Bilimler

Adli Bilimler; Tıp, Mühendis, Fen ve Sosyal Bilimler gibi çok sayıdaki bilim dalının, alanlarındaki bilgilerin adaletin hizmetine sunulmasıyla ilgilenen bir bilim topluluğudur[37].

Adli bilimler yani “Forensic Science” kelime anlamı olarak bir mahkeme ya da jüri karşısında tartışılan bilim anlamına gelmektedir [38].

Adli Tıp, hukuk ile tıbbi birleştiren; tıp bilimleri içerisinde hukukun tıpla ilgili konularını araştıran bilimdir. Adli tıp doğası gereği çok disiplinli bir alan olup, bu alanda yer alan bilimlere “Adli Bilimler” denilmektedir.

Adli bilimler başta “adli patoloji”, “adli toksikoloji”, “adli genetik” ve “adli psikiyatri” olmak üzere; bir çok bilim ve mesleğin “adli” konularını/ disiplinlerini (adli adli arkeoloji, adli diş hekimliği, kriminalistik, tıp hukuku, adli mühendislik, adli hemşirelik, adli fizik, adli trafik, adli belge incelemeleri,..) içermektedir [28].

Adli bilimler disiplinlerini sınıflandırmak için birçok yol vardır. Ulusal Adalet Enstitüsünün bulduğu kategorileştirmeye göre: genel toksikoloji, ateşli silahlar, sorgulanmış belgeler, kanıt izi, kontrollü madde, biyolojik tarama, yangın enkazı, izlenim kanıtı, Kan model analizi, Olay yeri inceleme, dijital kanıt sayılmaktadır [39].

Adli bilimler terimi, her biri kendi farklı uygulamaları olan geniş bir disiplin alanını kapsar. Adli tıp disiplinleri teknikleri, metodolojiler, güvenilirlik, hata, araştırma, genel kabul edilebilirlik ve yayınlanan malzemenin düzeyine ilişkin geniş çeşitlilik gösterirler. Disiplinlerin bazıları laboratuvar temelli; diğerleri gözlemlenen kalıpların uzman yorumu üzerine kurulmuştur. Bazı faaliyetler, bilim adamları olarak eğitilen kişilerin becerilerini ve analitik uzmanlığını gerektirir; Diğer faaliyetler bilim insanlarının yanı sıra kolluk, tıpta veya laboratuvar yöntemleriyle eğitilmiş kişiler tarafından yapılır.

Adli tıp disiplinlerinde kullanılan süreçlerin birçoğu, bilimin ampirik uygulamalarıdır - diğer bir deyişle, problem çözme ve keşfetme için kullanılan bilimsel ilkelerin ve metodolojilerin temel sınırlarını tanıyan bilgi birikimine dayanmazlar. Bu nedenle, adli tıp disiplinleri ve ilgili soruşturma alanlarındaki faaliyetleri ve uygulamaları geliştirme, sistematize etme ve izleme yollarına odaklanmak önemlidir. Dolayısıyla, bu raporda, "adli tıp" terimi, bu faaliyetlerin bazılarının iyi gelişmiş araştırma tabanına sahip olmayabileceği, bilimsel bilgi ile bilgilendirilmediğinin veya bilimsel bilgi ile bilgilendirilmediğinin fark edilmesi ile geniş bir faaliyet yelpazesi için kullanılmaktadır ya da bilim kültürü içinde gelişmektedir.

3. BİLİRKİŞİ İNCELEMESİ ve RAPOR DÜZENLEMESİ

3.1. Genel olarak

Bilirkişilik kurumuna uluslararası alandaki, ülkemizdeki ve diğer kuruluşların düzenleme ve yaklaşımları tartışma bölümünde değerlendirilecektir.

Bilirkişi incelemesinin gerekli görüldüğüne ilişkin verilen kararda, cevaplandırılması uzmanlığı ve teknik bilgiyi gerektiren sorularla inceleme konusu belirtilecektir. Böylece bilirkişinin inceleme alanı, bilgiyi talep eden makam tarafından açıkça ortaya konulmuş olacaktır[40].

Bilirkişi görüşünü isteyen makam bilirkişiden uzmanlık alanına giren konulardaki tecrübelerini aktarmasını isteyebileceği gibi, bilirkişinin sahip olduğu uzmanlığı kullanmak suretiyle dava konusu ile ilgili belirli saptamaları yapmasını, ya da bu belirlenen saptamaları yaptıktan sonra, yine uzmanlığını kullanmak suretiyle belli analizler yaparak bir rapor çıkarmasını isteyebilecektir. Bu sebeptendir ki, uygulamada çokça rastlanıldığı üzere, iddianamede veya mahkeme ara kararında yer alan davaya konu olayla ilgili değerlendirmeler yapması yönündeki belirsiz ve soyut talepler bilirkişiliğin niteliğine aykırıdır[41].

Uygulamada bilirkişilik kurumunun amacıyla bağdaşmayan bir şekilde “dosyanın bilirkişiye havalesine” ya da “bilirkişinin dosyayı inceleyerek rapor tanzimine” şeklindeki yazılı beyanlarla, bilirkişinin görev alanının belirlenmemesi ve bilirkişinin kendince yararlı gördüğü bazı görüşleri belirtmesine ve bu şekilde yargılama yetkisinin bilirkişi tarafından kullanılmasına neden olmaktadır [42]. Bunun gibi hatalı uygulamalar ile bilirkişilik kurumunun, usul hukukundaki görevinin dışına çıkıp, yargı yetkisini kullanır duruma gelmemesi için, öncelikle bilirkişiye başvuran makamın, somut olaydaki uyuşmazlık ve uyuşmazlığın çözüm alanını tam olarak belirleyerek, bilirkişinin bu alanla sınırlı olacak şekilde görevlendirmesi gerekmektedir. Bilirkişinin inceleme yapacağı alanın sınırlarının belirlenmesi hem yargılama yetkisinin bilirkişiye devredilmesini hem de yargının zaman ve emek kaybını da önleyecektir [43].

3.2. Bilirkişinin Rapor Hazırlama Süresi

6100 sayılı HMK mad. 274 hükmü;

“Bilirkişi raporunun hazırlanması için verilecek süre üç ayı geçemez. Bilirkişinin talebi üzerine, kendisini görevlendiren mahkeme gerekçesini göstererek, süreyi üç ayı geçmemek üzere uzatabilir.

Belirlenen süre içinde raporunu vermeyen bilirkişi görevden alınıp, yerine bir başka kimse, bilirkişi olarak görevlendirilebilir. Bu durumda mahkeme, görevden alınmış olan bilirkişiden, görevden alındığı ana kadar yapmış olduğu işlemler hakkında açıklama yapmasını talep eder ve ayrıca bilirkişinin dizi pusulasına bağlı bir biçimde görevi sebebiyle incelenmek üzere kendisine teslim edilmiş bulunan dosya ve eklerini mahkemeye hemen tevdi etmesini ister. Ayrıca hukuki ve cezai sorumluluğuna ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla, bilirkişiye ücret ve masraf adı altında hiçbir ödeme yapılmamasına karar verilebilir ve gerekçesi gösterilerek gerekli yaptırımların uygulanması bilirkişilik bölge kurulundan talep edilir.” şeklindedir.

3.3. Bilirkişiye Başvurma Yasağı

Bilirkişinin tarafsızlığını tehlikeye düşüren kanunda sınırlı olarak sayılan bazı durumlarda bilirkişinin yasaklılığı söz konusu olur. Taraflarca ileri sürülme veya bilirkişi görevden çekilmeyi talep etmemiş olsa bile kanunda açıkça sınırlı sayıda sayılan durumların ortaya çıkması bilirkişiyi görevini yapmaktan alıkoyar. Ceza muhakemesinde, bilirkişinin yasaklılık hâlleri, CMK Md. 64/3’te düzenlenen, kamu görevlilerinin bağlı bulundukları kurumla ilgili davalarda bilirkişi olarak atanamayacağı ve yine CMK Md. 87/3’Te düzenlenen, öleni tedavi etmiş olan hekime getirilen sınırlamalardır[43].

Hukuk Muhakemesinde ise, HMK Md. 272 hükmü, “ (1) *Hakimler hakkındaki yasaklılık ve ret sebepleriyle ilgili kurallar, bilirkişiler bakımından da uygulanır. Ancak, bilirkişinin, aynı dava veya işte daha önceden tanık olarak dinlenmiş bulunması, bir ret sebebi teşkil etmez. (2) Hakimler hakkındaki yasaklılık sebeplerinden biri, bilirkişinin şahsında gerçekleşmişse, mahkeme, hüküm verilinceye kadar, her zaman bilirkişiyi resen görevden alabileceği gibi, bilirkişi de mahkemeden, görevden alınma talebinde bulunabilir.*” ile sınırlama getirilmiştir.

6100 sayılı HMK mad. 266 - (1) *Mahkeme, çözümü hukuk dışında, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hallerde, taraflardan birinin talebi üzerine yahut kendiliğinden, bilirkişinin oy ve görüşünün alınmasına karar verir. Ancak genel bilgi veya tecrübeyle*

ya da hakimlik mesleğinin gerektirdiği hukuki bilgiyle çözümlenmesi mümkün olan konularda bilirkişiye başvurulamaz. Hukuk öğrenimi görmüş kişiler, hukuk alanı dışında ayrı bir uzmanlığa sahip olduğunu belgelendirmedikçe, bilirkişi olarak görevlendirilemez.” Hükmü uyarınca hakimlerin hukuki konularda bilirkişiye başvurmaları yasaklanmıştır.

Aynı şekilde bilirkişilerin de hukuki değerlendirme yapmaları, Bilirkişilik kanunu 3. Maddesinde açıkça yasaklanmıştır. Bilirkişilik kanunu mad. 3, “(1) Bilirkişi, görevini dürüstlük kuralları çerçevesinde bağımsız, tarafsız ve objektif olarak yerine getirir. (2) Bilirkişi, raporunda çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hususlar dışında açıklama yapamaz; hukuki nitelendirme ve değerlendirmelerde bulunamaz.”

3.4. Bilirkişi İncelemesinin Yerine Getirilmesinde Bilirkişinin Yükümlülükleri

3.4.1. Bilirkişiliği Kabul Etme Yükümlülüğü

Bilirkişi olarak tayin edilen bilirkişinin yerine başka birinin görevlendirilmesi söz konusu olabileceğinden, kural olarak bilirkişiliği kabul zorunluluğu bulunmamaktadır[43]. Bu durumun istisnası CMK Md. 65/2’de, “Aşağıda belirtilen kişi veya kurumlar, bilirkişilik görevini kabul etmekle yükümlüdürler:

- a) Resmi bilirkişilikle görevlendirilmiş olanlar ve 64 üncü maddede belirtilen listelerde yer almış bulunanlar.
- b) İncelemenin yapılması için bilinmesi gerekli fen ve sanatları meslek edinenler.
- c) İncelemenin yapılması için gerekli mesleği yapmaya resmen yetkili olanlar.” şeklinde düzenlenmiştir.

Yine Bilirkişilik Yönetmeliğinin 11. Maddesinde de, “(1) Sicile ve listeye kayıtlı olan bilirkişi kendisine verilen görevi kabulle yükümlüdür. (2) Bilirkişi, görevlendirildiği konuda uzmanlık bilgisi ve tecrübesinin yeterli olmadığını, konunun kendi uzmanlık alanına girmediğini, varsa görevi kabulden kaçınmasını haklı kılacak

mazeretini, görevlendirmeyi yapan mercie bildirmekle yükümlüdür.” bilirkişinin görevi kabul yükümlülüğü düzenlenmiştir.

Bilirkişilik görevini üstlenmede asıl kural bilirkişilik yapmakla görevlendirilmesi düşünülen kişinin bu görevi kabul yükümlülüğünün bulunmamasıdır. Bu kural, uzmanlık, özel veya teknik bilgi gerektirmesi nedeniyle herkesin bilirkişilik yapmasının mümkün olmaması; fakat tanıktan farklı olarak bilirkişinin ikamesinin neredeyse her zaman mümkün olmasından kaynaklanmaktadır[44].

Bilirkişiliği kabul etme yükümlülüğü, yetkili mercice yapılan çağrıya uyma, davetiyede belirtilen gün ve saatte görevlendiren makamın önünde hazır bulunma, yemin etme ve süresi içinde oy ve görüş bildiriminin belli konularda, belli kişiler için zorunlu kılınmasını ifade etmektedir[33].

3.4.2. Belirlenen Sürede Raporunu Hazırlama

Kıta Avrupası Hukuk Sistemi içerisinde yer alan ülkelerde bilirkişi, yargılamanın bir süjesi konumundadır. Kamu görevi sıfatıyla üstlendiği görevindeki gecikme yargılamayı uzatacağından bilirkişiye raporunu hazırlaması için belli bir süre verilir[11].

Ceza hukukumuzda bilirkişi, görüşlerini ve incelemelerini rapor şeklinde yazılı olarak mahkemeye usulüne uygun şekilde sunar. Rapor hazırlarken yaptığı işlemleri, değerlendirme sonucuna ilişkin açıklamayı, kendisinden talep edilen incelemelerin yapıldığına ilişkin açıklamaları belirtecektir [40]. Bilirkişi bu raporu, kanunen en geç 3 ay sonunda ya da özel sebepler varsa kendisine süre sonunda verilecek olan en fazla 3 aylık ek süre sonucunda sunmak zorundadır. CMK Md. 66/2’ye göre belirlenen süre içerisinde raporunu sunmayan bilirkişinin yerine hemen başkası atanabilir. Görevden alınan bilirkişi de o ana kadar yaptığı işlemleri açıklayan bir rapor sunmalı ve görevi sebebiyle kendisine teslim edilmiş olan eşya ve belgeleri hemen geri vermelidir.

3.4.3. Yemin Etme Yükümlülüğü

İl Adli Yargı Adalet Komisyonu tarafından her yıl düzenlenen listelere kaydedilen bilirkişiler, CMK m. 64/5 uyarınca, *“Listelere kaydedilen bilirkişiler, bilirkişilik bölge kurulu veya bulunduğu yer il adli yargı adalet komisyonu huzurunda “Görevimi adalete bağlı kalarak, bilim ve fenne uygun olarak, tarafsızlıkla yerine*

getireceğime namusum ve vicdanım üzerine yemin ederim." sözlerini tekrarlayarak yemin ederler. Bu bilirkişilere görevlendirildikleri her işte yeniden yemin verilmez.”[3] yemin ederler.

Listelerde yer almayan bilirkişiler ise, CMK Md. 64/6 uyarınca, yeminlerini bilirkişi olarak atayan merci huzurunda yaparlar ve bu durum bir tutanağa bağlanarak hâkim veya Cumhuriyet savcısı, zabıt katibi ve bilirkişi tarafından imzalanır.

CMK Md. 57 uyarınca, “*Yemin ile dinlenen tanığın aynı soruşturma veya kovuşturma evresinde tekrar dinlenmesi gerektiğinde, yeniden yemin verilmeyip önceki yemini hatırlatılmakla yetinilebilir.*” [3], listelere kaydedilen ya da kayıtlı olmadığı için kendisini bilirkişi olarak atayan merci huzurunda yemin eden bilirkişinin duruşmada dinlenmesi durumunda, yeniden yemin vermesi zorunlu değildir. Bu durumda önceki yemini hatırlatılmakla yetinilebilir.

Bilirkişilere yemin verdirmenin amacı, diğer bir yükümlülükleri olan görevlerini dürüst ve tarafsız bir biçimde yerine getirmeleri için onları manevi baskı altında tutmaktır[44]

3.4.4. Çağrıya Uyuma Yükümlülüğü

İster bilirkişiliği kabul etme zorunluluğu bulunan kişi veya kurumlar, isterse de görevi isteyerek kabul eden bilirkişiler kabulden sonra, usulünce çağrıldığında çağrıya uymak zorundadırlar[43].

Bilirkişilik görevini kabulle yükümlü bulunanlar, bilirkişilik yapmak üzere mahkemenin çıkarttığı davetiyeye uyarak belirtilen gün, saat ve yerde hazır bulunmak zorundadırlar. Bu davetiyede, davete icap etmemenin sonuçlarının açık ve kesin bir şekilde belirtilmesi şartı esastır[23].

3.4.5. Görevini Tarafsız Ve Dürüst Biçimde Özenle Yerine Getirme Yükümlülüğü

Bilirkişiler, görevlerini tarafsız ve dürüst bir biçimde özenle yerine getirmekle yükümlüdürler. Bilirkişilerin bu yükümlülüklerinin var olması bilirkişilik kurumunun doğası gereği olup bilirkişinin gerçeği beyan etmesi temel koşullardandır.

Bilirkişilik Yönetmeliğinin 9. Maddesinde, “(1) *Bilirkişi, görevini dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım*

yapmaksızın dürüstlük ve tarafsızlık ilkeleri doğrultusunda yerine getirir. (2) Bilirkişi, görev süresince doğrudan veya dolaylı olarak uyuşmazlığın taraflarından gelen uzman görüşü, danışmanlık, hakemlik ya da buna benzer bir görevi kabul edemez. (3) Bilirkişi, yakınlarının veya iş ilişkisinin bulunduğu kişi, kurum veya kuruluşların, tarafı olduğu ya da ilgili bulunduğu davalarda görevlendirmeyi kabul edemez.” şeklinde dürüstlük ve tarafsızlık ilkeleri düzenlenmiştir.

Yine Bilirkişilik Yönetmeliğinin 10. Maddesinde, “(1) Bilirkişi, görevinin saygınlığını ve kişilerin adalete olan güvenini zedeleyen veya şüpheye düşüren her türlü tavır ve davranıştan kaçınır. (2) Bilirkişi, kendisine tevdi olunan görevin her türlü kişisel veya özel menfaatin üzerinde olduğu bilinciyle hareket eder; görevini layıkıyla yerine getirir. (3) Bilirkişi, görev almak amacıyla her türlü öneri veya girişimden kaçınır.” şeklinde saygınlık ve güven ilkeleri düzenlenmiştir.

Uyuşmazlığın konusunu kendisiyle özdeşleştirmeden objektif bir duruş sergilemeli, gerekli incelemeleri yapıp rapor düzenlerken iddia, savunma ve yargı makamına karşı da bağımsızlığını korumalıdır. Bilirkişinin tarafsızlığı ve bağımsızlığının korunması için, davanın tarafları, şüpheli, sanık, hatta tarafları müdafileri ve tanıklarla kişisel, hukuki veya ekonomik bir ilişkisinin bulunmamasına özen gösterilmelidir. Bilirkişi, her ne kadar muhakeme süreçlerinin yardımcısı konumunda olsa ve CMK madde 66/3’e göre kendisini göreve atayan mercii ile ilişki içerisinde olma yükümlülüğü bulunsada, bilirkişiden Cumhuriyet savcısının veya yargıcın görüş ve telkinlerinden de soyutlanıp bağımsızlığını koruması beklenmektedir. Tarafsızlığın tamamlayıcısı olan dürüstlük kuralının da gereği olarak bilirkişi görevini yalnızca uzmanlık alanının en son verilerini temel alarak ve diğer tüm etkenlerden kendisinin soyutlayarak araştırıp, raporunu da uzmanlık alanına ilişkin bu verilere ve mantık kurallarına dayandırılarak gerekçelendirilmelidir[34,41,44].

Bilirkişi, uzmanlık alanının temel ilkeleri ve etik kurallarına sadık kalmalıdır. Bilirkişi görevini özenle yerine getirirken, uzmanlığı ile yardımcı olduğu konuda gerekli tüm incelemeleri yapıp görüşlerini mahkemeyi tatmin edecek şekilde akılcı, açıklayıcı ve yalın bir şekilde ortaya koymalıdır. Bilirkişi, görevlendirildiği konunun uzmanlık alanının dışında olduğunu düşünüyor ya da bilgi ve tecrübesinin yetersiz kalacağı kanısına varıyorsa bu durumu derhal kendisini atayan merciiye bildirmelidir[44].

3.4.6. Gerektiğinde Olay Mahallinde Keşif Yapma

Keşif, yargı organlarının işitme,görme, tat ve koku alma ve dokunma gibi yollarla kişiler veya nesneler üzerinde doğrudan ve duyu organına dayanarak bilgi sahibi olmasıdır. Keşif yapılmasının uygun ve gerekli olduğu zamanlarda keşif yapılmasına önem verilmelidir. Çünkü, bilirkişiler keşfe katıldıklarında hem keşif heyetinin keşif mahalline ilişkin sorularını olay yerinde daha sağlıklı şekilde cevaplayabilirler, hem de bilirkişilerin konuya ilişkin açıkladıkları görüşlerini sonradan değiştirmeleri zorlaşır. Keşif, Amerikan hukukunda karşı tarafın, bilirkişinin yeminli ifadesini toparlama amacıyla bilirkişinin raporuna dair tam ve kapsamlı bir bilgiye sahip olmasını sağlamak üzere tasarlanmış bir aşamadır. Keşifte hem taraflar hem de üçüncü şahıslar uyuşmazlığa konu ile ilgili bilgi edinebilmektedirler[35].

Gerek ceza hukukunda gerekse de medeni hukuk yargılarında bazı olayların aydınlatılması ancak olay yerinde yapılacak olan keşif ile mümkün olabilir. İlgili merciinin atadığı bilirkişi görüşlerini bildirmeden önce suç mahalline ve yerine erişebilmek isteyebilir. Bu durumda, bilirkişi hakim eşliğinde olay mahalline gider. Bilirkişi uyuşmazlık konusunun çözümünde özel ve teknik bilgiye sahip kişi konumunda olduğundan bilirkişinin keşifteki varlığı son derece önemlidir. Bu sebeple keşfin hukuka uygun şekilde yapılmasına özen gösterilmelidir aksi takdirde usulüne aykırı olarak yapılan keşif sebebiyle kurulan hüküm bozulacaktır[12].

3.4.7. Kendisini Atayan Merci İle İlişki İçerisinde Olma Yükümlülüğü

Bilirkişi, CMK madde 66/3, “*Bilirkişi, görevini, kendisini atamış olan merci ile ilişki içinde yerine getirir, gerektiğinde bu mercie incelemelerindeki gelişmeler hakkında bilgi verir, yararlı görülecek tedbirlerin alınmasını isteyebilir.*”[3] hükmü uyarınca kendisi atayan merci ile ilişki içerisinde görevini icraa etmekle yükümlüdür. Söz konusu maddede geçen “gerektiğinde” ibaresi açık değildir zira, gerekliliğin bilirkişiyi atayan merciin isteminden mi kaynaklandığı yoksa bilirkişinin bu gerekliliği kendisinin mi değerlendireceği hususu açıklanmamıştır. Bilirkişiyi görevlendiren ilgili merci, incelemeler hakkında her zaman bilgi talep edebilir. Bilirkişinin inceleme yaptığı hususta kendisini atayan bildirimde bulunmasının zorunlu oluşu, bilirkişinin kendisini atayan merci ile ilişki içerisinde olmasını bir yükümlülük haline getirmektedir. Bu yükümlülük sayesinde, bilirkişinin görevini, ihmal edip etmediği, diğer

yükümlülüklerine de uyarak gerektiği gibi inceleme yapıp değerlendirmelerini gecikmeksizin yerine getirip getirmediği denetlenmiş olacaktır. Ancak bilirkişiyi atayan mercii bilgilendirilme şeklinde bir istemde bulunmasa dahi bilirkişi ilgili merciiyi kendiliğinden bilgilendirmelidir. Bu şekilde işbirliği içerisinde çalışmak, bilirkişi incelemesinin daha sağlıklı yapılmasını ve belirsizliklerin önlenmesini sağlayacaktır [3,34,40,41,44].

3.4.8. Sır saklama Yükümlülüğü

Bilirkişi, incelemesi sırasında tespit ettiği hususları mahkemeye bildirmekten kural olarak kaçınamaz. Ancak, bilirkişinin inceleme yaptığı sırada sır kapsamında tespitleri olabilmektedir. Bu konuyla ilgili HMK Md. 277, “*Bilirkişi, görevi sebebiyle yahut görevini yerine getirirken öğrendiği sırları saklamak, kendisi ve başkaları yararına kullanmaktan kaçınmakla yükümlüdür.*”[2] şeklindeki hükümle bilirkişinin sır saklama yükümlülüğü düzenlenmiştir. Sır saklama yükümlülüğü, bilirkişinin mesleki ve kişisel sırlarından fazlasını içermektedir. Bilirkişi inceleme yaptığı sırada doğrudan bir meslekî veya kişisel sır oluşturmeyen hususları da ifşa etmekten kaçınmalıdır[45].

Bilirkişiler kural olarak görevlerini bizzat yerine getirmek zorundadırlar. Ancak belli durumlarda başka kimselerden yardım almaları da mümkündür. Sır saklama yükümlülüğü bakımından vurgulanması gereken husus, aynı yükümlülüğün bu kişilerden yani bilirkişinin yardımcısı ya da birlikte çalıştığı kimseler bakımından da geçerli olmasıdır. Bilirkişinin yardımcıları ya da birlikte çalıştığı kişiler incelemeye katılsalar da katılmasalar da sır saklama yükümlülüğüne tabiidirler[45].

Bilirkişinin kendi meslek etiği kurallarının sır saklama yükümlülüğü ile çatışması sonucu, bilirkişinin sırları ifşa etmesi veya bir başkası yararına kullanması durumunda çeşitli yaptırımlarla karşı karşıya kalabilecektir. Bu durum bilirkişinin kalıcı olarak listeden çıkartılması için yeterli gerekçe oluşturmaktadır[46]. Bununla beraber, bağlı olduğu meslek kuruluşunun disiplin mevzuatına göre yaptırıma da tabi tutulabilir. Bu konu, “Bilirkişinin disiplin sorumluluğu” başlığında ayrıntılı olarak incelenecektir.

3.4.9. Bilirkişinin Kendisine İncelenmek Üzere Verilen Eşyaların Listesini Düzenleme, Mühürlerin Açılmasını Ve Yeniden Konulmasını Tutanakla Belirtme Yükümlülüğü

CMK Md. 66/7 hükmü, *“Bilirkişiye inceleyeceği şeyler mühür altında verilmeden önce bunların listesi ve sayımı yapılır. Bu hususlar bir tutanakla belirlenir. Bilirkişi, mühürlerin açılmasını ve yeniden konulmasını yine tutanakla belirtmek ve bir liste düzenlemekle yükümlüdür.”*[3] ile bilirkişinin bir diğer yükümlülüğü daha belirtilmiştir. İlgili maddenin 1. Fıkrasında ise, incelemesini bitiren bilirkişi, mühür altındaki şeyleri de ilgili mercie verip veya gönderip ve bu hususu da tutanağa bağlayacağı öngörülür. Süresi içerisinde raporunu vermeyen bilirkişiler içinse, yine CMK Md. 66/2’ye göre, kendilerine teslim edilen eşya ve belgeleri geri verirken yedinci fıkradaki mühürlerin yeniden konulmasını tutanakla belirtme yükümlülüğü geçerlidir[34,40].

3.4.10. Müzakere Etme Yükümlülüğü

CMK madde 63/2 hükmü uyarınca, *“Bilirkişi atanması ve gerekçe gösterilerek sayısının birden çok olarak saptanması, hâkim veya mahkemeye aittir. Birden çok bilirkişi atanmasına ilişkin istemler reddedildiğinde de aynı biçimde karar verilir.”*[3] heyet halinde görevlendirilen bilirkişilerin müzakere etme yükümlülükleri söz konusu olmaktadır. Birden fazla bilirkişi atanması ile bilirkişiler arasında görüş alışverişinde bulunularak dava konusu ile ilgili daha sağlıklı ve isabetli sonuçlara ulaşmak amaçlanmaktadır. Bilirkişi heyeti, uyuşmazlığa ilişkin maddi çözümü aralarındaki koordineli görüş alışverişiyle çalışmalarını sağlıklı bir sonuca vardırmaları gerekmektedir[47].

Uygulamada birden çok sayıda bilirkişi atanması ve her bilirkişinin ayrı ayrı rapor vermeleri veya bir bilirkişi tarafından düzenlenen rapora diğerlerinin sadece imza atmakla yetinmeleri müzakere etme yükümlülüğüne ters düşmektedir. CMK Md. 67/2’de *“Birden çok atanmış bilirkişiler değişik görüşleri yansıtmışlarsa veya bunların ortak sonuçlar üzerinde ayrık görüşleri varsa, bu durumu gerekçeleri ile birlikte rapora yazarlar.”*[3] belirtildiği üzere, bilirkişilerin müzakere etme yükümlülüklerini yerine getirirken, dava konusuna ilişkin çözümde farklı sonuçlara ulaşmaları veya aynı sonuca farklı şekilde varmaları mümkün olduğundan, bu durum gerekçeleriyle birlikte aynı

raporda karşı oy başlığıyla eklenmelidir. Aslında, bilirkişi heyetini oluşturmadaki amaç, aynı konuya ilişkin ortak bir görüş almaktır. Dolayısıyla, heyet şeklindeki incelemelerde bilirkişilerin uyuşmazlık konusunu müzakere ederek ortak bir sonuca varmaları gerekmektedir [34,41,47].

3.4.11. Oy Ve Görüş Bildirme Yükümlülüğü

Bilirkişi, belirlenen süre içerisinde, uyuşmazlık konusunun çözümüne ilişkin, uzmanı olduğu alandaki tecrübelerini açıklamak, analiz etmek ve saptamalar yaparak sonuca ulaşarak, düzenlediği raporu kendisini atayan merciiye sunmakla yükümlüdür. Bu yükümlülük CMK madde 67/1’de, *“İncelemeleri sona erdiğinde bilirkişi yaptığı işlemleri ve vardığı sonuçları açıklayan bir raporu, kendisinden istenen incelemeleri yaptığını ayrıca belirterek, imzalayıp ilgili mercie verir veya gönderir. Mühür altındaki şeyler de ilgili mercie verilir veya gönderilir ve bu husus bir tutanağa bağlanır.”* [3] denmek suretiyle açıkça belirtilmiştir. Söz konusu yükümlülüğün tanımında, görüş bildirmenin yanı sıra oy bildirme ödevinden de bahsedilmesi, heyet halinde görevlendirilen bilirkişiler bakımından önem arz etmektedir.

Müzakere etme yükümlülüğü bölümünde de belirtildiği üzere, bilirkişi heyetindeki her bir bilirkişinin, ortak şekilde düzenledikleri raporu imzalaması ve görüş ayrılıklarının bulunması halinde karşı oy yazısının da gerekçeleriyle belirtilmesi gerekmektedir. Söz konusu gerekçe bilirkişinin oy bildirme yükümlülüğünü kapsar. Oy ve görüş bildirme yükümlülüğü, bilirkişinin süresi içerisinde, kendisinden istenen tüm hususlara ilişkin açıklamaları içeren raporunu vermesini ifade etmektedir.

CMK Md. 68/1, *“Mahkeme, her zaman bilirkişinin duruşmada dinlenmesine karar verebileceği gibi, ilgililerden birinin istemesi halinde de açıklamalarda bulunmak üzere duruşmaya çağırabilir.”* [3] hükmü uyarınca bilirkişi görüşünün açıklanması için duruşmaya çağırılması da mümkündür.

Oy ve görüş bildirmekten çekinen bilirkişiler için tanıklığa ilişkin CMK Md. 71’e atıf yapılmıştır. Atıf yapılan bir başka hüküm CMK Md. 60/1 hükmüyle, *“Yasal bir sebep olmaksızın tanıklıktan veya yeminden çekinen tanık hakkında, bundan doğan giderlere hükmedilmekle beraber, yemininin veya tanıklığının gerçekleştirilmesi için dava hakkında hüküm verilmeye kadar ve her hâlde üç ayı geçmemek üzere disiplin*

hapse verilebilir. Kişi, tanıklığa ilişkin yükümlülüğüne uygun davranması halinde, derhâl serbest bırakılır.”[3] şeklinde belli yaptırımlar öngörülmüştür [34,41,47].

3.5. Bilirkişi İncelemesinin Yerine Getirilmesinde Bilirkişinin Yetkileri

3.5.1. Ücret Talep Etme Yetkisi

Genel bir tanımla, ücret iş gücünün veya emeğin karşılığında ödenen para olup bilirkişi ücreti, bilirkişinin görevi için harcadığı emek, zaman ve çaba için alacağı karşılıktır[48,49]. Doktrinde, bilirkişi ücretine bilirkişinin emeğinin karşılığı olan meblağ haricinde görevin icrası sırasında yapılan seyahat, konaklama, malzeme alımı gibi giderlerle bilirkişinin asıl mesleki faaliyetini yürütememesinden kaynaklanan kazanç kayıplarına ilişkin tazminatın da dahil olması yönünde görüşler bulunmaktadır[40,47,48,50,51].

Bilirkişinin görevini usulüne uygun şekilde yerine getirmesinin karşılığında ücret talep etmesi son derece doğaldır. Ancak bilirkişinin, bilirkişilik kurumunu kullanarak gerek ücret talep etme yetkisi gerekse de başka menfaatler sağlama amacıyla reklam yapması yasaktır.

Bilirkişilik Yönetmeliğinin 14. Maddesinde, “(1) *Bilirkişinin, bilirkişilik görevi almak için reklam sayılabilecek her türlü girişim ve eylemde bulunması, internet sitesinde, tabelalarında ve basılı kâğıtlarında sicil ve listeye kayıtlı bilirkişi olduğuna dair ibareler kullanması yasaktır.*

(2) *Bilirkişi; bilirkişilik görevi almak amacıyla özel amaçlı arama motorlarına, rehberlerine, listelerine, veri tabanlarına ve benzerlerine kayıt olamaz, kayıt edilmesine rıza gösteremez. Ancak, bilirkişilik görevi alma amacına yönelik olmamak kaydıyla, internet sayfasını özel amaçlı arama motorlarına kayıt edebilir, anahtar kelime olarak da; sadece adı soyadı ve mesleki unvanı ile bulunduğu şehrin adını kullanabilir. (3) Bilirkişi, internet kullanıcılarını kendi sitesine yönlendirecek şekilde internet kısa yolları kullanılmasına izin veremez ve reklam yapamaz.”* Reklam yasağı düzenlenmiş ve bilirkişinin görevi sonucu talep edebileceği ücret ile bu yolda reklam yapma yasağı birbirlerinden ayrılmıştır.

3.5.2. Bilirkişilikten çekilme yetkisi

Bilirkişinin çekilme hakkı HMK 272 ve CMK md 70 hükümleriyle düzenlenmiştir. Bilirkişi, yargılamadaki rolü nedeniyle hakim gibi tarafsız olması gerektiğinden kanun koyucu tarafından ret ve çekilme hakkı bilirkişiye de tanınmıştır. Kanunda hakimler için sayılan ret ve çekilme halleri bilirkişi her için de geçerli olup, sayılan ret nedenleri genelde bilirkişinin tarafsızlığından şüphe uyandıracak mahiyettedir[13,52,53].

Kanun koyucu tarafından bilirkişi için konulan yükümlülükler ve haklar mevcuttur. Çekinme” bilirkişi için bir hak ve yetki statüsünde olduğundan yargılama sırasında bu hakkı hatırlatılmalıdır. Kanunda sayılan ret ve çekilme sebepleri sınırlayıcı değildir, hakimın makul gördüğü bir sebep olmalıdır. Tanıklıktan çekilme sebeplerine dayanan bilirkişinin çekilmesi konusunda hakimın takdir hakkı bulunmamakta iken, geçerli sebeplerle çekilmede ileri sürülen sebebin makul olup olmadığına hakim karar verecektir. Uzmanlık alanı dışında kalmış bir hususun kendisine sorulduğu bilirkişi, bunu gerekçe göstererek bu görevden kaçınabilir [40,51,53–55].

3.5.3. Bilgi Alma Yetkisi

Bilirkişinin görevini ve konumunu tam olarak fark edemediği ve görevinin sınırlarının üzerinde olan hukuki değerlendirmeleriyle hakimın yerine geçtiği durumlar olabilmektedir. Böylesi durumlarda bilirkişinin bağımsızlık yükümlülüğünü yerine getirememesi, hakimın ise bilirkişinin oy ve görüşünü takdir yetkisinin işlevini yitireceği, yargıya olan güvenin ciddi biçimde sarsılmasıyla mahkemede kararların fiilen bilirkişinin verdiği anlayışı egemen olacaktır[53].

CMK m. 66/3, “*Bilirkişi, görevini, kendisini atamış olan merci ile ilişki içinde yerine getirir, gerektiğinde bu mercie incelemelerindeki gelişmeler hakkında bilgi verir, yararlı görülecek tedbirlerin alınmasını isteyebilir.*”[3] ve HMK md 275, “*Bilgisine başvurulmuş bilirkişi, kendisine tevdi olunan görevin, uzmanlık alanına girmediyse, inceleme konusu maddi vakıaların açıklığa kavuşturulması ve tespiti için, uzman kimliği bulunan başka bir bilirkişi ile işbirliğine ihtiyaç duyduğunu veya görevi kabulden kaçınmasını haklı kılacak mazeretini bir hafta içinde görevlendirmeyi yapan mahkemeye bildirir*”[2] hükümleri uyarınca bilirkişinin bilgilendirilme yükümlülüğü ve yetkisi bulunmaktadır.

Görevi ve görevinin sınırları ile ilgili belirsizliklerin olduğu hallerde bilirkişi mahkemeden bilgi alma yetkisini kullanabilmektedir. Bilirkişinin dosyayı inceleme hakkı kapsamında incelediği dosyada hukuksal terimlerle ilgili zorlanabileceğinden mahkeme bilirkişiyi göreviyle ilgili açıkça bilgilendirmelidir. Bilirkişi, bilgi alma yetkisinin kapsamında sadece kendisini görevlendiren merciden değil, mahkeme izniyle birlikte tarafların bilgisine de başvurabilmektedir[19,41,53].

3.6. Bilirkişinin Tarafsızlığı Ve Reddi

Bilirkişi, hakimın yardımcısı konumunda ve hakimın yetkileriyle kendisine çizdiği sınırlara dahil olduğundan, bilirkişinin tarafsızlığına ilişkin hususlarda hakimlerin tabii olduğu hükümler uygulanmaktadır. Bu bakış açısı genel olarak birçok hukuk sisteminde benimsenmiştir ve ufak farklılıklar olsa da benzer şekilde düzenlenmeler bulunmaktadır. Örneğin, Fransız Medenî Usûl Kanununda ve Federal Kanun öncesi bazı İsviçre kanton medenî usûl kanunlarında, bilirkişinin görevini tarafsız ve özenli şekilde yerine getirmesi kuralı açıkça vurgulanmıştır. Türk hukukunda bu hususlar bağımsız bir maddede ifade edilmemişse de bu durum bir eksiklik teşkil etmemektedir. Çünkü, bilirkişinin yemin etme yükümlülüğü, yasaklılığı ve reddi hâlleri, bilirkişinin sorumluluğuna ilişkin hükümleri içerisinde bu yükümlülüğün varlığı belirgindir[56].

HMK Md. 272’de, bilirkişinin görevini yapmaktan yasaklı olması ve reddine ilişkin usul ayrı ayrı ve açıkça düzenlemiş bulunmaktadır. Bu hükme göre hakimler için öngörülen ret ve yasaklılık hali kıyasen bilirkişiler için de uygulanmaktadır. Ancak aynı hakimlerde olduğu gibi bilirkişiler açısından da hangi hallerin ret kapsamında olacağına dair genel bir liste vermek mümkün değildir. Ancak, her ne kadar hakimler için geçerli olan hükümler kıyasen bilirkişilere de uygulanıyor olsa da burada önemli olan husus, bilirkişilerin, hakimlerden farklı bir mesleki faaliyet yürüttüğü ve hakimlik mesleğinin ciddi koşullara tabii olması noktasındadır. Dolayısıyla, söz konusu sebepler, hâkimler hakkındakilere göre, bilirkişi aleyhine, daha geniş yorumlanmalıdır[56].

HMK md 272’de bilirkişiler için öngörülen yasaklılık ve ret hallerinin atf yaptığı HMK 34 ve 36. Maddelerinde hakimlerin yasaklılık ve ret halleri ayrıntılı olarak hükme bağlanmıştır. Bilirkişi ile taraflar arasında, kişisel, ekonomik bir menfaatin söz konusu olması, bilirkişi ile davanın taraflarından biri arasında yer alan bir akrabalık

ilişkisi yahut taraflardan birinin vekili, hatta avukatı sıfatıyla hareket etmiş olma durumunda, akrabaların derecesi ve diğer hususlar dâhilinde bilirkişinin, görevini yerine getirmekten yasaklı olması veya reddi gündeme gelmektedir. Bilirkişinin, davanın taraflarından birine daha önce, aynı konuda taraf bilirkişisi sıfatıyla bir rapor düzenlemiş veya görüş bildirmişse, bilirkişinin bu konuda tarafsız davranamayacağı açık olduğundan bilirkişilik görevini üstlenememesi gerekmektedir. Bu kapsamda uzman mütalaasını HMK m. 36 hükmü bağlamında bir “öğüt” veya “yol gösterme” şeklinde değerlendirmek mümkündür[56,57].

HMK Md. 272/1, *“Hakimler hakkındaki yasaklılık ve ret sebepleriyle ilgili kurallar, bilirkişiler bakımından da uygulanır. Ancak, bilirkişinin, aynı dava veya işte daha önceden tanık olarak dinlenmiş bulunması, bir ret sebebi teşkil etmez.”* [2] hükmü uyarınca, tanık sıfatıyla beyanda bulunan kişinin özel ve teknik bilgi sahibi olması durumunda tanık-bilirkişi kavramı gündeme gelir. Tanık-bilirkişiler, uyuşmazlık konusu olayla doğrudan ilişkin içerindedirler. Bu kişilerin beyanlarının bilirkişi görüşü olarak alınması konusunda tereddütler doğabilir. Bu beyanların tanık olarak elde edilmesinin hukukumuz bakımından daha uygun gözüktüğü yönünde görüş bulunmaktadır[56].

Kanımca, tanıklık ve bilirkişilik kurumlarının benzer yükümlülüklerinin olması ve uyuşmazlık konusunu aydınlatma amaçlarının olması tanık-bilirkişi şeklinde bir kurumun oluşmasına yol açmak durumunda değildir.

3.6.1. Bilirkişi raporunun düzenlenmesi

6754 sayılı Bilirkişilik kanunu md.3/4, *“Bilirkişi, kendisine tevdi olunan görevi bizzat yerine getirmekle yükümlü olup, görevinin icrasını kısmen yahut tamamen başka bir kimseye devredemez.”*[4] hükmü gereği görevlendirilen uzman bilirkişinin, uzmanlığını ortaya koyarak incelemesini bizzat yapması gerekir. Bilirkişinin en önemli görevi, inceleme yaptığı ve görüş bildirdiği konuda gereken en üst düzeyde çaba ortaya koyarak, sonuca neden ve nasıl ulaştığını gösteren bir rapor hazırlamaktır. Bilirkişi talep edilen incelemeyi dosya üzerinden yapacaksa dosyanın bütünüyle ve doğrudan, varsa dosya ekleri ve ticari defterler türünden belge ve dokümanların asıllarıyla birlikte bilirkişiye tevdi edilmesi gereklidir[58].

Nitekim HMK Md. 280 hükmü de, *“Bilirkişi, raporunu, varsa kendisine incelenmek üzere teslim edilen şeylerle birlikte bir dizi pusulasına bağlı olarak*

mahkemeye verir; verildiği tarih rapora yazılır ve duruşma gününden önce birer örneği taraflara tebliğ edilir.” [2] şeklinde düzenlenmiştir.

Benzer düzenleme CMK 66/7’de, “*Bilirkişiye inceleyeceği şeyler mühür altında verilmeden önce bunların listesi ve sayımı yapılır. Bu hususlar bir tutanakla belirlenir. Bilirkişi, mühürlerin açılmasını ve yeniden konulmasını yine tutanakla belirtmek ve bir liste düzenlemekle yükümlüdür.*”[3] şeklinde bulunmaktadır.

İlgili mahkemenin kaleminden, dava dosyası, dosya eklerini ve diğer tüm delilleri alan bilirkişi, kendisine tevdi edilenler üzerinde gerekli incelemeyi yapar ve raporu hazırlar[58].

HMK madde 279/2 hükmü, “*Raporda, tarafların ad ve soyadları, bilirkişinin görevlendirildiği hususlar, gözlem ve inceleme konusu yapılan maddi vakıalar, gerekçe ve varılan sonuçlarla, bilirkişiler arasında görüş ayrılığı varsa, bunun sebebi, düzenlenme tarihi ve bilirkişi ya da bilirkişilerin imzalarının bulunması gerekir. Azınlıkta kalan bilirkişi, oy ve görüşünü ayrı bir rapor halinde de mahkemeye sunabilir.*”[2] uyarınca bilirkişi raporunda yer alacak unsurlar belirlenmiştir.

Raporda incelenen maddi vakıaların tespiti veya değerlendirilmesinde hangi bilimsel yöntem ve kaynakların nasıl kullanıldığı belirtilmeli; yapılan hazırlık işlemlerine değinilmeli, keşfe gidilmişse keşif sırasında ne gibi incelemeler ve tespitler yapıldığı ve tarafların dinlenip dinlenmediği de ayrıntılarıyla yazılmalıdır[58].

Yazım tekniği açısından, raporun üslubunun yargılamaya uygun biçimde olması, hakimin karar vermesine yetecek düzeyde açık ve anlaşılır olması gerekmektedir. Bilirkişi raporda dilbilgisi ve imla kurallarına uymaya özen gösterilmelidir ki raporunu kendi uzmanlık alanında çalışanlara göre değil, bu konuda uzman olmayan sıradan insanların anlayacağı, sonuçla bağlantıyı rahatça kurabileceği bir şekilde sunmalıdır. Sonuç olarak, bilirkişinin raporunda hakimin hukuk bilgisi ile çözebileceği konu ve hususlar ile hakimin karar verme alanına giren tüm cümlelerden özellikle kaçınarak kendisinden istenen ve uzmanı olduğu alanla ilgili anlaşılır bir rapor düzenlemesi gerekmektedir[59].

3.6.2. Bilirkişi Raporunun Mahkemeye Sunulması ve Mahkeme Hükümündeki Yeri

6100 sayılı HMK Md. 279, “(1) Mahkeme, bilirkişinin oy ve görüşünü yazılı veya sözlü olarak bildirmesine karar verir.

(2) Raporda, tarafların ad ve soyadları, bilirkişinin görevlendirildiğı hususlar, gözlem ve inceleme konusu yapılan maddi vakıalar, gerekçe ve varılan sonuçlarla, bilirkişiler arasında görüş ayrılığı varsa, bunun sebebi, düzenlenme tarihi ve bilirkişi ya da bilirkişilerin imzalarının bulunması gerekir. Azınlıkta kalan bilirkişi, oy ve görüşünü ayrı bir rapor halinde de mahkemeye sunabilir.

(3) Mahkeme, bilirkişinin oy ve görüşünü sözlü olarak açıklamasına karar verirse, bilirkişinin açıklamaları tutanağı geçirilir ve tutanağın altına bilirkişinin de imzası alınır. Kurul halinde görevlendirme söz konusu ise bilirkişilerin bilgilerine başvuru hususu hemen aralarında müzakere etmelerine imkan tanınır ve müzakere sonucunda açıklanan oy ve görüş, tutanakla tespit edilip; tutanağın altı, bilirkişilere imza ettirilir.

(4) Bilirkişi, raporunda ve sözlü açıklamaları sırasında çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hususlar dışında açıklama yapamaz; hakim tarafından yapılması gereken hukuki nitelendirme ve değerlendirmelerde bulunamaz.”[2] hükmü uyarınca bilirkişi raporunun sözlü veya yazılı olarak verileceğı mahkemenin takdirine bırakılmıştır. Yazılı olarak verileceğine dair usul kuralları da yine bu hükümle belirlenmiştir.

Yine 6100 sayılı HMK Md. 280, “Bilirkişi, raporunu, varsa kendisine incelenmek üzere teslim edilen şeylerle birlikte bir dizi pusulasına bağılı olarak mahkemeye verir; verildiğı tarih rapora yazılır ve duruşma gününden önce birer örneğı taraflara tebliğ edilir.”[2] Hükümü ile bilirkişinin inceleme sonucu yazdığı raporun mahkemeye sunulmasına dair usul belirlenmiştir. Kural olarak, HMK Md. 282, “Hakim, bilirkişinin oy ve görüşünü diğer delillerle birlikte serbestçe değerlendirir.”[2] hükmü uyarınca hakimin delil serbestisi vardır. Bilirkişi, raporu mahkemeye sunduktan sonra rapor üzerinde değişiklik yapamaz. Rapor üzerindeki eksik veya yetersiz bilgi olması halinde hâkimin bilirkişiden açıklama istemesi mümkündür[60].

3.6.3. Bilirkişiyeye Doğrudan Soru Yöneltilmesi

Bilirkişiyeye bilirkişi raporu doğrultusunda doğrudan soru yöneltilmesi hukukî dinlenilme ve ispat hakkının bir gereğidir. 6100 sayılı HMK'nın bilirkişi incelemesine ilişkin bölümünde, tarafların veya vekillerinin bilirkişiyeye rapor yahut görüşünü mahkemeye sunmasından sonra, bilirkişiyeye doğrudan soru yöneltebileceklerine ilişkin direkt bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak 6100 sayılı HMK Md. 279'da, bilirkişinin görüşünü nasıl sunacağını ve buna ilişkin şeklî hususları düzenlenmiştir. Yine HMK Md. 293'da ise taraf bilirkişisi yani uzman görüşü sunan kişinin görüşünü sunmasına mukabil taraflardan birinin veya vekillerinin karşılıklı olarak soru yöneltebilecekleri açıkça düzenlenmiştir. Bunlara ek olarak HMK Md. 152'de, *“Duruşmaya katılan taraf vekilleri; tanıklara, bilirkişilere ve duruşmaya çağrılan diğer kişilere, duruşma disiplinine uygun olarak doğrudan soru yöneltebilirler. Taraflar ise hakim aracılığıyla soru sorabilirler. Yöneltilen soruya itiraz edildiğinde, sorunun yöneltilmesinin gerekip gerekmediğine hakim karar verir.”* şeklinde bilirkişilere soru yöneltilmesine ilişkin düzenlemeye yer verilmiştir[60].

HMK'da bu konuya ilişkin açık hüküm bulunmasa da 5271 sayılı CMK Md. 68, *“(1) Mahkeme, her zaman bilirkişinin duruşmada dinlenmesine karar verebileceği gibi, ilgililerden birinin istemesi halinde de açıklamalarda bulunmak üzere duruşmaya çağırabilir.”* şeklinde açıkça bilirkişinin mahkeme huzuruna çağırılıp soru yöneltebileceği düzenlenmiştir.

3.6.4. Bilirkişi Görüşüne İtirazın Usulü ve Sonuçları

Bilirkişi raporu hüküm vermeye ve denetime elverişli, kendi içinde tutarlı ve açık değilse rapora taraflarca itiraz edilebilir veya hakim eksikliklerin giderilmesi için çözüm yolları arar.

Bilirkişi raporunun sunulmasının ardından CMK md 67/5, *“Bilirkişi incelemeleri tamamlandığında, yeni bilirkişi incelemesi yapılması veya itirazların bildirilmesi için istemde bulunabilmelerini sağlamak üzere Cumhuriyet savcısına, katılana, vekiline, şüpheliye veya sanığa, müdafine veya kanuni temsilciye süre verilir. Bu kişilerin istemleri reddedildiğinde, üç gün içinde bu hususta gerekçeli bir karar verilir.”* hükmü uyarınca süre verilir. Hukuk yargılamasında ise HMK Md. 281, *“Taraflar, bilirkişi raporunun, kendilerine tebliği tarihinden itibaren iki hafta içinde, raporda eksik*

gördükleri hususların, bilirkişiye tamamlattırılmasını; belirsizlik gösteren hususlar hakkında ise bilirkişinin açıklama yapmasının sağlanmasını veya yeni bilirkişi atanmasını mahkemeden talep edebilirler.” hükmü uyarınca itiraz ve talepleri için süre verilmiştir.

Uygulamada bilirkişi raporuna neredeyse her zaman itiraz dilekçesi sunulmaktadır. Çünkü davanın tarafları bilirkişinin haksız menfaat ettiği ve bilirkişinin taraflı olduğu yönünde önyargılıdırlar. Bilirkişi raporuna gerekmediği halde sadece itiraz hakkını kullanmak için itiraz edilmesi yargılamayı uzatmaktadır. Raporda itiraza sebep olan eksikliklerin olmaması için en başta bilirkişiden açık ve net taleplerde bulunmak gerekir. Yapılan itirazın gerçek anlamda itiraz sayılabilmesi için raporda gerçekdışı değerlendirmelerin olması, bilirkişiden talep edilen hususların değerlendirilmemiş veya bu konuda maddi bir hata yapılmış olması, taraflı veya çelişkili olması, bilirkişinin uzmanlığının dışında olması, raporun genel hatlarıyla yetersiz ve eksik olması, bilirkişi hakkında hakimin reddini gerektirecek sebeplerin olması sebeplerinden bir veya birkaçı olması gerekir[61].

3.6.5. Bilirkişi Raporuna Karşı Yapılan İtirazın Bağlayıcılığı

Bilirkişi incelemesi, bilirkişinin incelenmesi talep edilen hususta vardığı sonucun değerlendirmesini içerdiğinden, ortaya çıkan bilirkişi raporu bilirkişiyi atayan mercii bağlamaz. Bilirkişi raporunun alınmasındaki amaç, dava konusunun değerlendirilmesinde yararlanılıp yararlanılmayacağı ya da ne ölçüde yararlanılacağı noktasındadır.

Türk Ceza Hukukunda da geçerliliği kabul edilen vicdani ispat sistemi, delillerin değerlendirilmesi serbestisini ifade ettiğinden hakimin bilirkişi raporuna bağlı olmayacağı ve serbestçe değerlendireceği açıktır.

Hakimin bilirkişi raporuyla bağlı olmaması serbestçe değerlendirme yapacağı ya da keyfi karar vereceği anlamına gelmemektedir. Hakimin bilirkişi raporu kabul veya reddetmesi durumlarında buna ilişkin gerekçenin gösterilmesi zorunludur. Hakimin, bilirkişi raporunu kabul veya reddetmesi hallerinde, çözümü uzmanlığı gerektiren dava konusunda yaptığı saptama ve değerlendirmeleri bu alanda özel ve teknik bilgisi olmadan nasıl değerlendirdiğini göstermektedir. Bilirkişi raporunda çelişkiler bulunması, genel mantığa aykırı olması, genel tecrübe kurallarından uzak ve neden-

sonuç ilişkisinin bulunmaması durumunda reddedilmesi olağandır. Aksi halde usulüne uygun, düzgün araştırılarak oluşturulmuş tam ve değerlendirilmesi de düzenlenmesi gibi uzmanlık gerektiren bir raporun hakim tarafından keyfi olarak olumsuz değerlendirilmesi mümkün değildir.

Bilirkişi raporu yetersiz görüldüğünde, yeni bilirkişi incelemesi ya da ek rapor talep edilmesi mümkündür. Bu şekilde eksiklikler giderilemezse ya üçüncü bir bilirkişi incelemesi yaptırılabilir ya da hakim raporlardan birini gerekçesini göstermek kaydıyla hükme esas alabilir[62].

3.6.6. Hakimin Bilirkişi Görüşüyle Bağlı Olmaması İlkesi ve Sınırları

6100 sayılı HMK Md. 282’de, “*hâkim bilirkişinin oy ve görüşünü diğer delillerle birlikte serbestçe değerlendirir.*” şeklinde ifade edilmektedir. CMK’da açık bir buyruk bulunmamaktadır, ancak Md. 62 de md.217’ye yapılan yollama ve “kanıtların hakimin vicdani kanaatiyle takdir edileceği” ilkesi ceza yargılamasında da hakimin bilirkişi görüşüyle bağlı olmadığı ilkesinin geçerli olabileceğine gönderme yapmaktadır[63].

Hakimin bilirkişi görüşüyle bağlı olmaması ilkesi ile hakimin delilleri serbestçe değerlendirmesi ilkesinin arasında bir çelişki bulunduğundan, bu iki ilkeyi bağımsız değerlendirmek mümkün değildir. Hâkimin delilleri serbestçe değerlendirmesi ilkesi HMK Md. 198, “*Kanuni istisnalar dışında hakim delilleri serbestçe değerlendirir.*” hükmünden kaynaklanmakta olup hakimin vicdanî kanaatine göre hüküm verecek olmasını ifade etmektedir. Hakim, delillerin serbestçe değerlendirilmesi ilkesinin söz konusu olduğu hâllerde sunulan delileri, keşif ve bilirkişi incelemesi ile görüşleri serbestçe değerlendirir ve hükmünü kurar. Daha önceden de belirttiğimiz gibi delil serbestisi keyfiyetten farklıdır ve bu sınırlar içerisinde hakimin delil serbestisini kullanma yetkisi bulunmaktadır ki bu husus bilirkişi incelemesi bakımından da aynen geçerlidir. Bilirkişinin görevi hâkime, özel ve teknik bilgisi ile görüş sunmaktır. Nihai kararı hakim vermektedir. Kurallar bu denli açık ve net olmasına karşın, bilirkişi görüşünün hâkimi bağlamadığı ilkesi, hakimin bilgisi olmayan bir alanda bilirkişiden aldığı görüşe hangi gerekçelerle katılmadığı noktasında kilitlenmektedir. Ancak aksi hali yani mahkemelerin bilirkişi görüşünü kayıtsız şartsız kabul etmesi de yargılama yetkisinin bilirkişiye devredildiği anlamına gelmektedir. Hakimin bilirkişi görüşüyle

bağlı olmaması ilkesinin sınırları değerlendirilirken hakimın özel ve teknik bilgi karşısındaki durumu, hakimın bilirkişi görüşünü hangi ölçütlerle incelediği, neticede vardığı sonucun gerekçelendirmesi zorunluluğu göz önünde bulundurulmalıdır. Bilirkişi incelemesinin güvenilir bilgi ve teknik inceleme ile yapılması bilirkişi incelemesine belli bir üstünlük sağlayabilir, dahası hâkimin serbestisini sınırladığından söz edilebilir. Adaletli bir karar verilmesi hakimın güvenilir bilgiye dayanması ile mümkün olacağından hâkimi bağlayan yegane unsur güvenilirliktir diyebiliriz. Ancak, bu durumdan hakimın uzmanlığı dışındaki bir alanda serbestçe değerlendirme yapacağı sonucunun çıkarılamayacağı belirtilmektedir.[64].

3.6.7. Bilirkişi Raporunun Gerçeğe Aykırılığı Nedeniyle Yargılamanın Yenilenmesi

Kesinleşmiş hükümlere karşı tanınmış olan kanun yoluna olağanüstü kanun yolları denir. Söz konusu hüküm olağan kanun yollarına giderek veya süresi içinde gidilmediği için hak kaybıyla kesinleşmiş olduğundan maddi anlamda kesin hüküm teşkil ettiğinde bir daha açılmayacaktır. Bazı ağır usuli hatalar sebebiyle verilen kararların değiştirilmesi veya kaldırılması için olağanüstü kanun yolu olarak kabul edilen usuli yol yargılamanın yenilenmesidir [65]. Buna göre CMK Md. 311, “(1) *Kesinleşen bir hükümle sonuçlanmış bir dava, aşağıda yazılı hallerde hükümlü lehine olarak yargılamanın yenilenmesi yoluyla tekrar görülür:*

...b) *Yemin verilerek dinlenmiş olan bir tanık veya bilirkişinin hükmü etkileyecek biçimde hükümlü aleyhine kasıt veya ihmal ile gerçek dışı tanıklıkta bulunduğu veya oy verdiği anlaşılırsa.*

...Bu halde yargılamanın yenilenmesi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararının kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl içinde istenebilir.” Ve HMK Md. 375, “(1) *Aşağıdaki sebeplere dayanılarak yargılamanın iadesi talep edilebilir: ... f) Bilirkişi veya tercümanın, hükme esas alınan husus hakkında kasten gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu sabit olması.*” hükümlerinde de belirtildiği üzere bilirkişinin kasten gerçeğe aykırı beyanda bulunması halinde yargılamanın iadesini talep etmek mümkündür. İhmal veya bilgisizlik nedeniyle gerçeğe aykırı rapor verilmiş olması yargılamanın iadesi sebepleri arasında sayılmamıştır. Kanun hükmünde de belirtildiği gibi bilirkişinin gerçeğe aykırı beyanda bulunmakta kastı olmalı, bu şekilde hazırlanan

rapor mahkemece hükme esas alınmış olmalı, bu hüküm kesinleşmiş olmalı ve bu durum Yargıtay tarafından incelenmemiş veya bozma sebebi olarak görülmemiş olmalıdır [66].

4. BİLİRKİŞİNİN SORUMLULUĞU

4.1. Genel Olarak

Bilirkişilerin görevlerini aksatmalarından kaçınmaları ve gereği gibi yerine getirmeleri için, ilgili kanunlarda yükümlülüklerini gereği gibi yerine getirmemeleri halinde bazı sorumluluklar gerektiren hükümlere yer verilmiştir[67].

Resmi bilirkişilerin, bilirkişilik yapmakla yükümlü olanların ve bilirkişilik görevini isteyerek kabul etmiş ve listeye yazılmış olanların, usule uygun çağrıya rağmen ve geçerli bir mazereti bulunmaksızın, belirtilen gün ve saatte, belirtilen yerde hazır bulunmaması veya gelip de görüş beyan etmemesi ya da yeminden kaçınması halinde, tanıklara ilişkin hükümlerden yararlanılarak bazı yaptırımlar uygulanacağı, hem ceza yargısı hem medeni ve idari yargı bakımından usul kanunlarında açıkça belirtilmektedir. Bununla beraber, 6754 sayılı Bilirkişilik Kanununa göre, bilirkişiye uygulanacak yaptırımlar hakkında bilirkişilik bölge kuruluna bilgi verilmesi gerekecektir[68].

Yargılama faaliyetinin bir parçası olarak görevlendirilen bilirkişinin, görevini gereği gibi yerine getirmesini sağlamak için Türk usul kanunlarında yer alan disiplinler hükümler, Alman ve Avusturya Usul Kanunları ile paralellik gösterir. Alman medeni usul kanununun 409. paragrafında, bilirkişi davete icabet etmez ya da raporunu tevdi etmez veya iadesi gereken belgeleri iadede kaçınırsa, bu eylemlerinden kaynaklanan zararları ödemeye mahkûm edilir. Buna göre para cezasına çarptırılır, tekerrür halinde para cezaları arttırılır. Aynı şekilde, Avusturya Medeni Usul Kanunu'nun 354. paragrafının birinci fıkrası uyarınca, makul bir mazeret göstermeksizin süresinde raporu tevdi etmekten kaçınan ve çağrıldığı oturuma gelmeyen bilirkişiler, bu eylemlerinden doğan masrafları tazmin etmekle yükümlü tutulmalarının yanında, mahkemece disiplin cezasına hükmedilebilir[68].

Bilirkişinin cezai ve hukuki sorumluluğu Bilirkişilik Yönetmeliğinin 58. Maddesinde, “(1) *Bilirkişi, Türk Ceza Kanunu anlamında kamu görevlisidir. (2) Bilirkişi, kasten gerçeğe aykırı mütalaada bulunması halinde, Türk Ceza Kanununun 276 ncı maddesi uyarınca sorumlu tutulur. (3) Bilirkişinin kasten veya ağır ihmal suretiyle düzenlemiş olduğu gerçeğe aykırı raporun, hükme esas alınması sebebiyle zarar görmüş olanlar, bu zararın tazmini için Devlete karşı tazminat davası açabilirler.*

(4) *Devlet, ödediği tazminat için sorumlu bilirkişiye rücu eder.”* şeklinde düzenlenmiştir

Türk hukukunda, usul kanunları ve 6754 sayılı Bilirkişilik Kanunu ve Bilirkişilik Yönetmeliği ile birlikte bilirkişilerin hukuki, cezai ve disiplin sorumluluğu ön plandadır. Bilirkişinin görev ve yetkileriyle bağdaşmayan, mevzuata aykırı eylemleri sonucunda usulüne uygun şekilde hukuki, disiplin ve cezai sorumluluğuna aynı anda başvurulabilir. Bu üç sorumluluğun neticesinin birbiriyle bağdaşması gerekmez. Aşağıda bu sorumluluklar ayrı ayrı incelenecektir.

4.2. Bilirkişinin Hukuki Sorumluluğu

6100 sayılı HMK Md. 285, idari güvence ilkesi gereği, bilirkişinin kasten veya ağır ihmal suretiyle düzenlemiş olduğu gerçeğe aykırı raporun, mahkemece hükme esas alınması sebebiyle zarar görenlerin, bu zararlarının tazmini için Devlete karşı dava açabileceğini kabul etmiştir. Bu şekilde, tazminat davası bilirkişiye karşı değil, devlete karşı açılacaktır. Bilirkişilerin gerçeğe aykırı rapor düzenlemesi sebebiyle zarar görenin devlete karşı sorumluluk davası açabilmesi için Türk Borçlar kanunu Md. 41’de yer alan haksız fiil şartlarının oluşması gerekir[69]. TBK Md. 49 vd. maddeleri uyarınca oluşan zararın tazmini için sorumluluk ve kusur oranları belirlenir. Bu hususun tespit edilmesinin ardından, bilirkişinin gerçeğe aykırı rapor düzenlemekten dolayı, sebep olduğu zararda da maddi ve/ya manevi tazminat söz konusu olacaktır [70].

Genel anlamda, kişisel yaralanma, haksız fiil, medeni hukuk veya tüzük nedeniyle davacı tarafından maruz kalınan fiziksel veya psikolojik yaralanmalar kullanılan için yasal bir terimdir. Yaralanma ile ilgili tazminatlar manevi veya manevi olabilir [71]. Bu tazminatın hesabı genel hukuk kuralları ve borçlar hukuku genel hükümleri kapsamında somut olayın oluşumuna göre hesaplanacaktır. Bu hesaplama her hukuk sisteminde belli başlı değişiklikler gösterir.

Kişisel yaralanmanın tespit edilmesi, değerlendirilmesi ve tazminat hesaplanması, klinik, adli tıp ve yargılama noktalarında karmaşık konulardır. Bu konun açıklığa kavuşturulmasında ciddi farklılıklar, yalnızca yasal çerçeve ve farklı ulusal seviyelerde benimsenen tazminat planlarında değil, yaralanmanın varlığını ve kapsamını doğrulamak için kullanılan metodolojide halen mevcuttur. Tazminat hesabında kullanılan prosedürler, sivil mahkemede inanılır kanıt olarak değerli bilimsel kanıtların

toplanmasında objektifliği, tekrarlanabilirliği ve titizliği garantileyen ve bilimsel kanıt olarak kabul edilen sağlam bilimsel yöntemlere dayanmalıdır. Bununla birlikte, evrensel bir kişisel yaralanma değerlendirme kılavuzunun yokluğuunda, evrensel bir değerlendirme oluşturulmak amacıyla farklı alanlardaki profesyonellerin sürece dahil olmasıyla mevcut düzenli olmayan yetkinlikleri ve uzmanlıkları, kişisel yaralanma değerlendirmesinin kalitesi ve güvenilirliği ile çeşitli yargı çevrelerindeki büyük değerliğiğe duyarlı hale getirir. "Kişisel Yaralanma ve Zararın Değerlendirilmesi Kriterleri ve llme Yöntemleri" zerinde toplanan "Padova Tzğu (Padova Charter)", değer dşklğu'nn değerlendirilmesi ve kişisel yaralanma ile nedensel olarak ilişkili olan maddi ve manevi kayıpların değerlendirilmesi ile tazminat prosedürünün ilk aşamasına odaklanan gelecekteki ilk uluslararası uyumlaştırmanın yolunu açtığı kanısındayız [71].

Bilirkişinin hukuki sorumluluğuuna ilişkin HMK Md. 285 hükmü özü itibariyle, Anayasa Md. 129/5 ile Anayasa Md. 40/3 hükümlerinde yer alana kurallarının somut olarak uygulanması biçimini oluşturmaktadır. Çünkü bilirkişi, Anayasa Md. 40/3 anlamında "resmi görevli" ve md 129/5 anlamında, "diğer kamu görevlisi" konumundadır. Buna rağmen, memurlar ve diğer kamu görevlilerinden farklı olarak, bilirkişilerin verdikleri gerçeğe aykırı rapora göre mahkemenin hüküm kurmasından kaynaklanan zararlardan dolayı devletin asli olarak sorumlu tutulması için, bilirkişinin bu gerçeğe aykırı raporu kast veya ağır ihmal suretiyle vermiş bulunması gerekir. Hafif ihmalin ise, tümüyle bu kapsam dışında olup sınıflandırmaya tabi tutulmadığı belirtilmektedir [72].

Resmi bilirkişi olan Adli Tıp kurumunun kusurlu olarak gerçeğe aykırı rapor vermesinden kaynaklanan zararlardan ötürü, ilgililere karşı, Devlet, çalışanın memur olması sebebiyle, Anaysa Md. 129 ve Md. 40 ile HMK md 285 hükümleri uyarınca hukuken sorumlu tutulacağı belirtilmektedir[72].

Devletin sorumluluğu, kusur sorumluluğu kapsamında olup, dar anlamda haksız fiil sorumluluğuudur. Dolayısıyla, devlet sorumluluğuunun varlığından bahsedebilmek için memurun görevini yerine getirirken üçüncü kişilere zarar veren bir davranışının bulunması halinde, bu davranışın, haksız fiil niteliği taşıması gerekmektedir. Bunun için de haksız fiilin unsurları göz önüne alınarak, bilirkişinin gerçeğe aykırı bir rapor düzenlemesi eyleminin varlığı ile birlikte, bu eylemi gerçekleştirirken kastı veya ağır

ihmalin, gerçeğe aykırı rapor düzenlenmesi eyleminden dolayı bir zararın doğması ve rapor ile zarar arasında illiyet bağının bulunması gerekmektedir. Eğer hâkim, kararını verirken bilirkişinin raporunu dikkate almamışsa ya da rapor alınmasıydı da yine dava kaybeden taraf aleyhine sonuçlanacak idiyse, uygun illiyet bağı kurulamadığı için devletin tazminat sorumluluğu söz konusu olamayacaktır [67]. Bilirkişinin ağır bir sorumluluk riski altında ve devamlı olarak endişeli olmaması amaçlandığı için, bilirkişi hafif ihmalinden sorumlu tutulamayacaktır. Bilirkişi raporundaki hatalar, eksiklik veya gerçeğe aykırılıklar bilirkişiye bildirildiği ve bu hallerin düzeltilmesi için kendisinden ek rapor talep edildiği halde, bilirkişinin tüm bunları göz ardı ederek yine aynı hata, eksik ve gerçeğe aykırılıklarda ısrar ederse yine hukuki sorumluluğu oluşacaktır [12].

HMK Md. 286 uyarınca, [2]“*Devlet aleyhine açılacak olan tazminat davası, gerçeğe aykırı bilirkişi raporunun ilk derece mahkemesince hükme esas alındığı hallerde, bu mahkemenin yargı çevresi içinde yer aldığı bölge adliye mahkemesi hukuk dairesinde; bölge adliye mahkemesince hükme esas alındığı hallerde ise Yargıtay ilgili hukuk dairesinde görülür. Devletin sorumlu bilirkişiye karşı açacağı rücu davası, tazminat davasını karara bağlamış olan mahkemede görülür.*” bilirkişilerin gerçeğe aykırı rapor vermelerinden kaynaklanan zararlardan dolayı devlet aleyhine açılacak tazminat davaları ve devletin ilgili raporu veren bilirkişi aleyhine açacağı tazminat davası hukuk mahkemelerinde görülür.

4.3. Bilirkişinin Cezai Sorumluluğu

Bilirkişilerin cezai sorumluluğu, TCK’da özel olarak düzenlenmemiş olmakla birlikte, HMK 284. Maddesi, [2] “*Bilirkişi, Türk Ceza Kanunu anlamında kamu görevlisidir.*” şeklinde hükmetmektedir. Madde gerekçesi uyarınca söz konusu hükmün anlamı, bilirkişinin kamu görevlilerinin işleyebileceği suçların faili ve bu suçların aktif süjesi konumunda olabileceği vurgulanmış, bilirkişilere yöneltilebilecek sözlü ve fiili tecavüzlerin de önüne geçilmesi de amaçlanmıştır[68].

Bilirkişilik kanununun 44. Ve 53. Maddelerinde bilirkişinin cezai ve hukuki sorumluluğunun saklı kaldığı belirtilmekle birlikte içerik anlamında bir hüküm öngörülmemiştir.

Bilirkişilik kanunu Md. 44,[4] “5271 sayılı Kanunun 66 ncı maddesinin ikinci fıkrasının son cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Ayrıca, hukuki ve cezai sorumluluğuna ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla, bilirkişiye ücret ve masraf adı altında hiçbir ödeme yapılmamasına karar verilebilir ve gerekçesi gösterilerek gerekli yaptırımların uygulanması bilirkişilik bölge kurulundan istenir.”

Bilirkişilik kanunu Md. 53 - 6100 sayılı Kanunun 274 üncü maddesinin ikinci fıkrasının son cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Ayrıca hukuki ve cezai sorumluluğuna ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla, bilirkişiye ücret ve masraf adı altında hiçbir ödeme yapılmamasına karar verilebilir ve gerekçesi gösterilerek gerekli yaptırımların uygulanması bilirkişilik bölge kurulundan talep edilir.”[4].

Eski TCK md 279 anlamında “adli bir amme vazifesi gören kimseler” sıfatıyla “memur” sayıldıklarından yargılamaları, işledikleri suçlardan dolayı 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu görevlilerinin yargılanması hakkında kanun hükümlerine göre yapılıyordu. Memur terimi yerine “kamu görevlisi” terimini tercih eden yeni TCK md 6/1-c’de, “Kamu görevlisi deyiminden; kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişi anlaşılır.” hükmü ile kamu görevlisinin tanımı yapılmış ve ceza muhakemesi bakımından bilirkişilerin görevlerini yerine getirdikleri süreçte kamu görevlisi olarak değerlendirilmeleri esası benimsenmiştir[13].

Avukatın bilirkişilik yaptığı durumda, bilirkişilik görevi nedeniyle işlediği iddia edilen suçlar bakımından yargılamasında genel hükümler uygulanacak olup, Avukatlık Kanunundaki disiplin hükümlerine başvurulmayacaktır[68].

Bir dosyada bilirkişilik görevini üstlenen bilirkişi, usulüne uygun olarak uyarılmasına karşın makul bir mazeret göstermeksizin mahkemeye gelmemiş ya da çağrıya uymasına rağmen makul bir neden göstermeden görevi yapmaktan kaçınmış ise; mahkemece yapılan ihtar karşın düzenlemesi gereken raporu ve kendisine teslim edilen mahkeme dosyası ile varsa diğer tüm ekleriyle, tayin edilen duruşma gününe kadar getirip teslim etmemişse; yetki sınırlarını aşarak hukuki konuda kanıtların değerlendirilmesi yaparak görüş bildirmişse ya da kullanabileceği tüm yöntemleri kullanmayarak eksik inceleme yapmışsa ya da eski kaynaklara dayanarak raporunu hazırlamışsa; tarafsızlığına dair şüphe duyulacak bir davranışta bulunmuşsa eğer bu davranışları kanunda ayrıca suç olarak tanımlanmış hallerin dışında ise TCK 257.

madde gereğince “**görevi kötüye kullanma ve ihmal**” den dolayı cezalandırılabilir[73]. Görevi kötüye kullanma suçu için, bilirkişinin görevinin gereklerine aykırı hareket ederek; görevi ihmal suçu içinse görevinin gereklerini yapmakta ihmal veya gecikme göstererek kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olması ya da kişilere haksız bir menfaat sağlaması gerekmektedir [12].

Bir kamu görevlisi olarak, görevinin sağladığı nüfuzu kötüye kullanmak suretiyle kendisine veya başkasına yarar sağlanmasına veya bu yolda vaatte bulunulmasına bir kimseyi zorlayan bilirkişi TCK 250.maddesi gereğince “**irtikap**” suçunu işlemiş olur ve bilirkişi 5 yıldan 10 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bilirkişinin bu haksız tutum ve davranışları karşısında, kişinin haklı bir işinin gereği gibi, hiç veya en azından vaktinde görülmeyeceği endişesiyle, kendisini mecbur hissederek, bilirkişiye veya yönlendireceği kişiye menfaat temin etmiş olması halinde, zorlamanın olduğu kabul edilir. Bu suçun kişinin hatasından yararlanarak işlenmiş olması halinde ise, 1 yıldan 3 yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. İrtikap edilen menfaatin değeri ve mağdurun ekonomik durumu göz önünde bulundurularak, verilecek cezalar yarısına kadar indirilebilir[12].

Bilirkişi üstlendiği görevi tarafsız olarak ve dürüstlük ilkesi çerçevesinde yapmak yükümlüdür. Bilirkişinin *kasten gerçeğe aykırı görüş açıklaması* suç olup, TCK md 276 uyarınca ilgilinin, “*Yargı mercileri veya suçtan dolayı kanunen soruşturma yapmak veya yemin altında tanık dinlemek yetkisine sahip bulunan kişi veya kurul tarafından görevlendirilen bilirkişinin gerçeğe aykırı mütalaada bulunması halinde, üç yıldan yedi yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.*” cezalandırılması söz konusu olacaktır. TCK Md. 276’da öngörülen gerçeğe aykırı bilirkişilik suçunun taksirle işlenebilmesi mümkün değildir[5].

Gerçeğe aykırı bilirkişilik suçunun işlenmiş sayılması için, bilirkişi görüşünün hükme esas alınmış olması yani mahkemeyi etkilemiş olması şart değildir[5]. Gerçeğe aykırı rapor düzenlenmiş olması ise, CMK md 311/1-b hükmü uyarınca yargılamanın yenilenmesi nedenidir [3].

Geçerli bir özrü bulunmaksızın mahkemece yapılan davete uyup tayin edilen gün ve saatte mahkemede hazır bulunmayan, yahut mahkemeye gelip de yemin etmekten veya süresinde oy ve görüş bildirmekten kaçınan bilirkişiler hakkında HMK Md. 269 ile md 245 hükümleri uygulanır. Şöyle ki; HMK Md. 269, “*Geçerli bir özrü*

olmaksızın mahkemece yapılan davete uyup, tayin edilen gün ve saatte mahkemede hazır bulunmayan yahut mahkemeye gelip de yemin etmekten veya süresinde oy ve görüş bildirmekten kaçınan bilirkişiler hakkında, tanıklığa ilişkin disiplin hükümleri uygulanır ve durum bilirkişilik bölge kuruluna bildirilir.” şeklinde hükmeder[2].

HMK Md. 245 ise tanıklığa ilişkin bir hüküm olup bilirkişiler için de uygulanmaktadır, “Kanunda gösterilen hükümler saklı kalmak üzere, tanıklık için çağrılan herkes gelmek zorundadır. Usulüne uygun olarak çağrıldığı halde mazeret bildirmeksizin gelmeyen tanık zorla getirtilir, gelmemesinin sebep olduğu giderlere ve beşyüz Türk Lirasına kadar disiplin para cezasına hükmolunur. Zorla getirtilen tanık, evvelce gelmemesini haklı gösterecek sebepleri sonradan bildirirse, aleyhine hükmedilen giderler ve disiplin para cezası kaldırılır.”[2].

Ceza uygulamasında ise, tanıklar ile ilgili CMK Md. 60/1 hükmüne yollama yapılmış ve yine CMK md 71 uyarınca yaptırım uygulanması öngörülmüştür. Şöyle ki; CMK md 71, “Usulünce çağrıldığı hâlde gelmeyen veya gelip de yeminden, oy ve görüş bildirmekten çekinen bilirkişiler hakkında 60 ıncı maddenin birinci fıkrası hükmü uygulanır ve durum bilirkişilik bölge kuruluna bildirilir.” Ve md 60/1, “Yasal bir sebep olmaksızın tanıklıktan veya yeminden çekinen tanık hakkında, bundan doğan giderlere hükmedilmekle beraber, yemininin veya tanıklığının gerçekleştirilmesi için dava hakkında hüküm verilinceye kadar ve her hâlde üç ayı geçmemek üzere disiplin hapsi verilebilir. Kişi, tanıklığa ilişkin yükümlülüğüne uygun davranması halinde, derhâl serbest bırakılır.”[3].

Yargılama faaliyetinde hakimın yardımcısı olan ve gerekli incelemeleri yapması için dava dosyası tam bir cömertlikle kendisine tevdi edilen bilirkişinin, görevi gereği edindiği bilgileri ifşa etmemesi “**sır saklama yükümlülüğünün**” gereğidir [68]. 6754 sayılı bilirkişilik kanunu md 3/5, “Bilirkişi, görevi sebebiyle kendisine tevdi edilen bilgi ve belgelerin veya öğrendiği sırların gizliliğini sağlamakla yükümlüdür. Bu yükümlülük, bilirkişilik görevi sona erdikten sonra da devam eder.” hükmü ile bilirkişinin sır saklama yükümlülüğünü özel olarak düzenlenmiştir [4]. Sır saklama yükümlülüğünü ihlal eden bilirkişi TCK 285.madde gereğince, “**soruşturmanın gizliliğini alenen ihlal eden kişi**” suçundan, 1 yıldan 3 yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır. Bilirkişi kendisine teslim edilen belge ve eşyayı, yani delilleri, gerçeğin ortaya çıkmasını engellemek amacıyla yok eder, gizler veya değiştirirse, TCK Md. 281

kapsamında “Suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme” suçundan cezalandırılır[73].

“Bir kamu görevlisinin, görevinin gereklerine aykırı olarak bir işi yapması veya yapmaması için kişiyle vardığı anlaşma çerçevesinde bir yarar sağlanması” olarak tanımlanan **rüşvet suçu**, bilirkişinin, hazırlayacağı rapor için taraflardan yarar sağlamaya yönelik eylemleri için uygulanacaktır. Rüşvet suçunun varlığı için bilirkişinin bir yarar sağlanacağını vaat veya taahhüt etmiş olması yeterli görülmektedir. “Yarar” ile kastedilen, bilirkişinin ekonomik, hukuksal veya kişisel durumunu objektif olarak iyileştiren her türlü edimdir[68].

4.4. Bilirkişinin Disiplin Sorumluluğu

Mahkeme tarafından görevlendirilen bilirkişiler, çoğu zaman meslek odasına bağlı serbest çalışan kimseler ya da ATK kurul üyeleri veya uzmanlar gibi kamu personeli olan memurlardır. Dolayısıyla bilirkişilerin, bilirkişilik görevlerini icra ederken görevleriyle bağdaşmayan, yasal düzenlemeye aykırı, kusurlu ve zarar meydana getiren tutum ve eylemleri için bağlı bulundukları meslek odaları veya kamu kurumlarına disiplin soruşturması ve cezası için başvurulabilir[68]. Örneğin; hekim olan bilirkişiler bağlı bulunduğu tabipler odasına, avukat olan bilirkişiler için bağlı bulunduğu baroya başvurmak mümkündür.

HMK Md. 274/2 hükmü, “*Belirlenen süre içinde raporunu vermeyen bilirkişi görevden alınır, yerine bir başka kimse, bilirkişi olarak görevlendirilebilir. Bu durumda mahkeme, görevden alınmış olan bilirkişiden, görevden alındığı ana kadar yapmış olduğu işlemler hakkında açıklama yapmasını talep eder ve ayrıca bilirkişinin dizi pusulasına bağlı bir biçimde görevi sebebiyle incelenmek üzere kendisine teslim edilmiş bulunan dosya ve eklerini mahkemeye hemen tevdi etmesini ister. Ayrıca hukuki ve cezai sorumluluğuna ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla, bilirkişiye ücret ve masraf adı altında hiçbir ödeme yapılmamasına karar verilebilir ve gerekçesi gösterilerek gerekli yaptırımların uygulanması bilirkişilik bölge kurulundan talep edilir.*”[2] bilirkişiler aleyhine uygulanacak disiplinler yaptırımlardan birisidir.

Bununla birlikte, Bölge Adliye Mahkemesi Adli Yargı Adalet Komisyonlarınca Bilirkişi Listelerinin Düzenlenmesi Hakkında Yönetmelik Md. 14’te Listeden çıkarılma sebepleri, Md. 15’te Bilirkişilik görevini yapmaktan belirli bir süre yasaklama, md

16’da Listeden çıkarılma ve yasaklama usulü düzenlenmiş olup, bu düzenlemeler ile bilirkişilerin, il adli yargı adalet komisyonlarınca disiplin yönünden denetlenmesi sağlanmaktaydı [23]. Ancak 03.08.2017 tarihinde yürürlüğe giren Bilirkişilik Yönetmeliğinin 89. Maddesi ile, Bölge Adliye Mahkemesi Adli Yargı Adalet Komisyonlarınca Bilirkişi Listelerinin Düzenlenmesi Hakkında Yönetmelik yürürlükten kalkmıştır. Bilirkişilerin denetimi ve disiplin sorumluluklarının esasları Bilirkişilik Yönetmeliği ile düzenlenmiştir.

5. GEREÇ ve YÖNTEM

Bu çalışmada, sadece bilirkişinin kusuru sebebiyle zarar gören şahsın mağduriyetini gidermek amacıyla açılan bir davada bilirkişinin yargılanmasına yönelik bilimsel veri elde edebilecek ve evrenimizi oluşturacak sayıda yeterli sayıda dosyaya ulaşılammıştır. Bu sebeple çalışmamızın yöntem kısmında, eksik bilirkişi raporu hükme alınarak verilen kararların, birden fazla alınan bilirkişi raporlarının birbiriyle çelişmesi ve çelişen raporlara dayanarak kurulan hükümlerin, uzman olmayan bilirkişi raporu esas alınarak kurulan hükümlerin Yargıtay tarafında gerekçe gösterilerek bozulan kararlar incelenmiştir. Bu şekilde bilirkişi raporlarının mahkeme hükmündeki yeri irdelenmiş olacaktır.

İncelenen 50 adet Yargıtay kararının 30 tanesi bilirkişi raporlarına dayanılarak verilen yerel mahkeme kararlarının bozulmasına dair kararlar olup, 20 tanesi ise bilirkişi raporuna dayanılarak kurulan hükmün yerinde görülmesi ve onanmasına ilişkin kararlardır. Bu kararların özetleri ve irdelenmesi bulgular bölümünde gerçekleştirilecek, tartışma bölümünde ise ayrıntılı olarak değerlendirilerek tartışılacaktır.

6. BULGULAR

Bu bölümde incelenecek olan 50 adet Yargıtay Kararındaki olgularda cinsiyet ve yaş belirtilmediğinden değerlendirmede göz ardı edilerek inceleme yapılmıştır.

Bu bölümde incelenen Yargıtay kararlarından 30 adet bozma kararını ve 20 adet onama kararını sınıflandırarak özetleyeceğiz. Çünkü Yerel mahkeme kararlarının bilirkişi raporlarının hangi yönleriyle isabetsiz olup da bozma kararı verildiği hususu önem arz etmektedir. Buna göre; alanında uzman bilirkişilerce hazırlanması gereken bir bilirkişi raporunu eksik görerek verilen bozma kararı, incelenen delillere dayanılarak hazırlanan bilirkişi raporunun hüküm kurmaya elverişsiz olması sebebiyle verilen bozma kararı, birden fazla bilirkişi raporu alınmış ve bu raporların birbirleriyle çelişmesine rağmen gerekçe göstermeksizin çelişen iki rapordan biri seçilerek eksik inceleme sonucu verilen bozma kararı şeklinde sınıflandırma yapılacaktır.

Olgu -1 - Yargıtay 13.Hukuk Dairesi'nin 2011/7697 esas, 2011/10489 karar sayılı, 30.6.2011 tarihli kararında,

Özetle; ... *Mahkemece, 03.11.2008 tarihli bilirkişi heyeti raporu gereğince reddine karar verilmişse de, davacının ameliyatı sırasında vücudunda, operasyonda kullanılan gazlı bezinden hiçbir zaman ayrılmaması gereken bir maddenin unutulmuş olması nedeniyle davalıların kusurlu ve varsa doğan zarardan sorumlu olduklarının kabulü gerekir. Mahkemece açıklanan ilkeler doğrultusunda inceleme ve araştırma yapılması zorunlu olup, hükmün bu gerekçe ile bozulacağı yerde sehven onandığı bu kez yapılan inceleme ile anlaşıldığından Dairemizin 20.01.2011 gün ve 2010/10392 E., 2011/449 K. sayılı onama kararının kaldırılarak, hükmün yukarıda açıklanan nedenlerle bozulmasına karar vermek gerekmiştir.*" şeklinde özetlenen kararında bahsi geçen bilirkişi raporuna göre kurulan Yerel mahkeme kararını, Yargıtay 13. Hukuk dairesi eksik inceleme ve yetersiz bilirkişi raporunu gerekçe göstererek BOZMA kararı vermiştir.

Olgu – 2 - Yargıtay 15. Hukuk Dairesi’nin 2016/1103 esas 2017/338 karar sayılı 30.01.2017 tarihli kararında;

Özetle; *Dava, taraflar arasındaki alacak iddiasından kaynaklanmakta olup mahkemece; dava dosyasının, önceki bilirkişi dışında ... dava konusunda uzman olan mühendis bilirkişilerin de aralarında bulunduğu üç kişilik heyete verilerek; ... bir bütün halinde değerlendirilerek rapor düzenlettirilmesi, daha sonra, hasıl olacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken; yetersiz bilirkişi raporu benimsenerek, eksik inceleme ve hukuki değerlendirmede yanılgıya düşülerek hüküm tesisi, usul ve yasaya aykırı olmuş, bozulması uygun bulunmuştur. Yukarıda açıklanan esaslar göz önünde tutulmaksızın yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsiz, temyiz itirazları bu nedenlerle yerinde olduğundan kabulü ile hükmün HUMK’nın 428. Maddesi gereğince BOZULMASINA karar verildi.”* şeklinde özetlenen kararda alanında uzman bilirkişilerce ve mahkemeye sunulan tüm deliller değerlendirilerek bir rapor alınması ve bu rapora göre hüküm tesis edilmesi gerekçesiyle BOZMA kararı verilmiştir.

Olgu- 3 - Yargıtay 10. Hukuk Dairesi’nin 2015/4873 esas 2016/8886 karar sayılı 31.05.2016 tarihli kararında;

Özetle; *“Dava, rücuen tazminat istemine ilişkindir. Davaya konu alanda uzman kişilerden yeniden rapor alınması gerekirken yetersiz kusur raporuna dayalı olarak karar verilmesi isabetsizdir. Mahkemece, konusunda ve işçi sağlığı ve iş güvenliği uzmanı bilirkişilerden; yukarıda belirtilen maddi ve hukuki olgular çerçevesinde kusur raporu alınarak karar verilmesi gerekirken aksi şekilde karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup, bozma nedenidir.”* şeklinde özetlenen kararda yerel mahkemenin yetersiz ve uzman olmayan bilirkişilerce alınana rapora dayanarak hüküm tesis etmesi sonucu Yargıtay 10. Hukuk dairesi bu hükmün BOZULMASINA karar vermiştir.

Olgu - 4 - Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’nun 2017/11-83 esas 2017/540 karar sayılı 22.03.2017 tarihli kararında;

Özetle; *“Mahkemece yapılan yargılama sonunda iddia, savunma, bilirkişi raporu ve tüm dosya kapsamına göre, somut uyuşmazlıkta, ... Eksik inceleme ile yazılı şekilde davanın reddine kararı verilmesi doğru olmadığı gerekçesiyle bozularak dosya*

yerine geri çevrilmekle yeniden yapılan yargılama sonunda mahkemece önceki kararda direnilmiştir.

Tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dosyadaki tutanak ve kanıtlara, bozma kararında... açıklanan gerektirici nedenlere göre, Hukuk Genel Kurulunca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulmak gerekirken, önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır.” şeklinde özetlenen kararda, eksik ve yetersiz bilirkişi raporuna dayanılarak verilen Yerel mahkeme kararını Yargıtay ilgili dairesi BOZMUŞTUR. Yerel mahkeme, Yargıtay’ın bozma kararına karşı direnmişse de yukarıda özeti verilen Hukuk Genel Kurulu tarafından direnme kararı usul ve yasaya aykırı bulunarak eksik ve yetersiz bilirkişi raporuna göre verilen Yerel mahkeme kararının BOZULMASI yönünde karar vermiştir.

Olgu-5- Yargıtay 12. Ceza Dairesi’nin 2015/14776 esas 2016/12605 karar sayılı 10.11.2016 tarihli kararında;

Özetle; “... Sanığın olay nedeniyle tıbbi açıdan kusurlu bulunup bulunmadığının tespitine ilişkin olarak önceki raporlar da irdelenecek şekilde ve sanığın eylemi ile yaralanma neticesi arasında illiyet bağı bulunup bulunmadığının her türlü şüpheden uzak biçimde saptanması için bir kez de Adli Tıp Kurumu genel kurulundan rapor alınmasından sonra sanığın hukuki durumunun tayin ve takdiri ile sanığın kusurlu olduğunun saptanması halinde görevi kötüye kullanma ve taksirle yaralama suçlarının unsurları tartışılarak, sanığın eyleminin hangi suç kapsamına girdiğinin belirlenmesi, ayrıca mağdurda meydana gelen yaralanmanın niteliğinin tespiti bakımından Adli Tıp raporu alınarak sonucuna göre hüküm kurulması gerektiği gözetilmeden eksik inceleme ve hatalı değerlendirme sonucu yazılı şekilde sanığın beraatine karar verilmesi, Kanuna aykırı olup, katılanlar vekilinin temyiz itirazları bu itibarla yerinde görüldüğünden hükmün BOZULMASINA, karar verildi.” şeklinde özetlenen Yargıtay 12. Ceza dairesi, eksik inceleme ve yetersiz bilirkişi raporlarına dayanarak verilen yerel mahkeme kararının BOZULMASI yönünde karar vermiştir.

Olgu-6- Yargıtay 22. Hukuk Dairesi'nin 2016/8294 esas 2016/11837 karar 21.04.2016 tarihli kararında,

Özetle; *“Dava konusu olayda Mahkemece, dosya içeriği ve bilirkişi raporu doğrultusunda davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir. Dava konusuna ilişkin ... değerlendirmelerinin yapılması gerekirken eksik inceleme ile hüküm kurulması hatalıdır.”* şeklinde özetlenen Yargıtay kararında dava dosyasının içeriğindeki eksik incelemeler ve yetersiz bilirkişi raporu doğrultusunda verilen yerel mahkeme hükmünün BOZULMASI yönünde karar verilmiştir.

Olgu-7- Yargıtay 17. Hukuk Dairesi'nin 2014/15437 esas 2017/146 karar sayılı 17.01.2017 tarihli kararında,

Özetle; *“Hükme esas alınan 04.02.2014 tarihli bilirkişi raporunda ... hususlarına riayet etmeden hazırlanan bilirkişi raporuna itibar edilerek hüküm kurulmuş olması doğru değildir. Eksik inceleme ile yazılı biçimde hüküm tesisi doğru görülmemiştir. Yukarıda açıklanan nedenlerle davalı vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile hükmün BOZULMASINA karar verilmiştir.”* şeklinde özetlenen Yargıtay kararında ayrıntılı olarak açıklanmış olan davaya konu hususların eksik ve yetersiz incelenmesi sonucu hazırlanan bilirkişi raporuna göre kurulan yerel mahkeme hükmünün BOZULMASI yönünde karar verilmiştir.

Olgu-8- Yargıtay 17. Hukuk Dairesi'nin 2014/13116 esas 2017/164 karar 17.01.2017 tarihli kararında,

Özetle; *“Mahkemece, kazanca göre değil desteğin yerine ikame edilecek kişi için yapılması gereken ücret ödemesine göre hesaplama yapılması yönünden aktüer bilirkişiden ek rapor alınarak sonucuna göre karar verilmesi gerekirken hüküm kurulması bozmayı gerektirmiştir.”* şeklinde özetlenen Yargıtay 17. Hukuk Dairesince, ek rapor ile eksik hususların giderilmesi yerine yetersiz bilirkişi raporu doğrultusunda verilen yerel mahkeme kararının bozulması yönünde karar verilmiştir.

Olgu- 9- Yargıtay 15. Hukuk Dairesi'nin 2016/1142 esas 2017/241 karar sayılı 23.01.2017 tarihli kararında,

Özetle; *“Mahkemece hükme esas alınan bilirkişi kurulundan alınacak ek raporla sözleşmeye göre iş sahibinin ayıbın giderimi süresince tesisi kullanamaması ya da tam olarak istifade edememesi nedeniyle uğrayacağı kazanç kaybının gerekçeli ve denetime elverişli olarak hesaplattırılıp değerlendirilerek sonucuna uygun bir karar verilmesi yerine eksik inceleme ve yanlış değerlendirme sonucu kabul kararı verilmesi doğru olmamış, bozulması uygun görülmüştür.”* şeklinde özetlenen Yargıtay kararında, davaya konu olayın çözümünde gerekli olan hususlar göz önünde tutularak değerlendirilmesi gerektiği gerekçesiyle, hükme esas bilirkişi raporu yetersiz görülerek BOZMA kararı verilmiştir.

Olgu – 10- Yargıtay 5. Ceza Dairesi'nin 2013/14755 esas 2016/5614 karar sayılı 31.05.2016 tarihli kararında,

Özetle; *“Mahkemeye sunulan tüm delil ve belgelerin eksik görülüp tamamlanmasından sonra dosyanın daha önce rapor düzenleyenlerden farklı denetçilerinden oluşacak üç kişilik bilirkişi kuruluna tevdi ile belirtilen hususları da irdeleyen denetime elverişli yeni bir bilirkişi raporu aldırılarak sonucuna göre sanıkların hukuki durumlarının tayin ve takdiri gerektiği gözetilmeden eksik incelemeyle aksi şekilde mahkumiyet hükümleri kurulması, hükmün bozma sebebidir.”* şeklinde özetlenen Yargıtay kararında hükme esas alınan bilirkişi raporundaki eksik delillerin giderilmesi ve uzman bir heyet oluşturularak denetime elverişli bilirkişi raporu doğrultusunda karar verilmesi gerekçesiyle BOZMA kararı verilmiştir.

Olgu - 11- Yargıtay 13. Hukuk Dairesi 2015/4099 esas 2016/8796 karar sayılı 28.03.2016 tarihli kararında,

Özetle; *“ Mahkemece yapılacak iş, Üniversitelerin ana bilim dallarından seçilecek aralarında Nörosirurji ve nöroloji uzmanının da bulunduğu, konularında uzman doktorlardan oluşturulacak bir bilirkişi kuruluna dosya tevdi edilerek, davalının açıklanan hukuki konum ve sorumlulukları, dosyada mevcut delillerle birlikte bir bütün olarak değerlendirilip, tıbbın gerek ve kurallarına göre olayda davalının sorumluluğunu gerektirecek ihmal ve hata bulunup bulunmadığını gösteren, nedenlerini*

açıklayıcı, taraf, mahkeme ve Yargıtay denetimine elverişli rapor alınmak suretiyle hasıl olacak sonuca uygun bir karar verilmesinden ibarettir. Mahkemece, değinilen bu yön göz ardı edilerek hüküm kurulmuş olması usul ve yasaya aykırıdır. Bozmayı gerektirir.” şeklinde özetlenen kararda Yargıtay 13. Hukuk Dairesi hükme esas alınan bilirkişi raporunu eksik ve yetersiz görerek hüküm kurmaya elverişli bir bilirkişi raporu alınarak tekrarda yargılama yapılması gerekçesiyle Yerel mahkeme kararını BOZULMASI yönünde karar vermiştir.

Olgu – 12 - Yargıtay Ceza Genel Kurulu’nun 2010/5-54 esas 2010/110 karar sayılı 11.5.2010 tarihli kararında,

Özetle; “Mağdure suç tarihi itibarıyla on beş yaşından küçük olup, muayenesi ve hakkındaki raporun düzenlenmesi sırasında, inceleme konusunun uzmanı olan çocuk psikiyatrisi uzmanının, görüşmelere katılmadığı görülmektedir. Bu nedenle konunun uzmanı olan çocuk psikiyatrisi uzmanı bulunmadan düzenlenen raporun, hükme esas alınamayacağından kuşku yoktur. O halde, mağdure hakkında, yeniden ve yasaya uygun bir şekilde oluşturulmuş bir kuruldan rapor alınarak, sanığın hukuki durumunun buna göre belirlenmesi gerekmektedir.” şeklinde özetlenen kararda, dava konusunun aydınlatılması için uzman bilirkişinin bulunmasının zorunluluğu vurgulanarak, uzaman olmadan düzenlenen bilirkişi raporunun eksik ve yetersiz olması sebebiyle hükme esas alınamayacağı gerekçesiyle BOZMA kararı verilmiştir.

Olgu – 13 - Yargıtay 13.Hukuk Dairesi’nin 2014/13921 esas 2014/26050 karar sayılı 10.9.2014 tarihli kararında,

Özetle; “Mahkemece, aralarında embriyoloji ve radyoloji uzmanlarının da olduğu Üniversite Öğretim Üyelerinden oluşturulacak, akademik kariyere sahip üç kişilik bilirkişi kurulundan taraf, mahkeme ve Yargıtay denetimine elverişli rapor alınarak sonucuna göre karar verilmeli gerekçesiyle hükmün bozulması gerekirken zuhulen onama kararı verildiği yeniden yapılan inceleme sonucu anlaşıldığından davacının karar düzeltme talebinin kabulüne karar vermek gerekmiştir. ... hükmün açıklanan nedenlerle davacı yararına BOZULMASINA,” şeklinde özetlenen kararda uzman olmayan bilirkişilerce hazırlanan eksik ve yetersiz rapora dayanarak verilen yerel mahkeme kararı Yargıtay 13. Hukuk dairesi tarafından onanmış ancak davacının karar

düzeltilme talebiyle tekrar incelemeye alınarak yukarıda açıklanan gerekçelerle onama kararını kaldırmış ve BOZMA kararı vermiştir.

Olgu – 14 - Yargıtay 17.Hukuk Dairesi’nin 2014/13552 esas 2014/11199 karar sayılı 10.7.2014 tarihli kararında,

Özetle; *“Eldeki dava dosyasında birleştirme kararından önce nörolog ve makina mühendisinden ayrı ayrı rapor alınmış, birleştirme kararından sonra ise adli tıp uzmanı ve makina mühendisi ve trafik uzmanından oluşan bilirkişi heyetinden rapor alınmıştır. Davaya konu kazada sürücünün alkollü olduğuna ve kazanın salt alkolün etkisi ile meydana geldiğine dair somut veriler ve deliller bulunmadığı, olay yerini terk etmenin tek başına rücu nedeni olamayacağı gibi sürücünün alkollü olduğuna da delalet etmeyeceği halde salt yoruma dayalı olarak kişinin alkollü olduğunun kabulü ve kazanın salt alkolün tesiri altında işlendiğini belirten bilirkişi raporlarının somut olayın özelliklerine ve hüküm kurmaya elverişli nitelikte bulunmadığı gözetilerek asıl dava yönünden davanın reddine karar vermek gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması isabetli bulunmamış bozmayı gerektirmiştir.”* şeklinde özetlenene kararda hükme esas alınana bilirkişi raporu eksik ve yetersiz görüldüğünden BOZMA kararı verilmiştir.

Olgu -15 - Yargıtay 13. Hukuk Dairesi’nin 2015/13390 esas 2016/24106 karar sayılı 22.12.2016 tarihli kararında,

Özetle; *“İlgili kanun hükmü doğrultusunda davalı SGK’nın sorumluluğuna dair gerek bilirkişi raporunda gerekse gerekçeli kararda bir değerlendirme yapılmamıştır. O halde Mahkemece, davalı SGK’nın, sigorta şirketince karşılanmayan bakiye tedavi gideri bedelinden sorumluluğu hakkında gerekirse konusunda uzman bilirkişiden rapor alınmak suretiyle, oluşacak uygun sonuç dairesinde gerekçeleri de gösterilerek bir karar verilmesi gerekir.”* şeklinde özetlenen kararda Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, yerel mahkemenin hükme esas aldığı bilirkişi raporunu yetersiz ve eksik olduğu kanaatiyle, alanında uzman bilirkişilerce tekrardan rapor alınması gerekçesiyle yerel mahkeme kararının BOZULMASI yönünde karar vermiştir.

Olgu - 16- Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin 2016/14246 esas 2017/1582 karar sayılı 09.02.2017 tarihli kararında,

Özetle; *“Mahkemece, son işveren olan davalının kıdem tazminatına ilişkin işçilik alacaklarından kendi dönemine isabet eden miktarların yarısından sorumlu olduğu, asıl işveren konumundaki davacının ise diğer yarısından sorumlu olduğu kabul edilerek, konusunda uzman bilirkişiden her iki tarafın sorumlu olduğu miktarları gösteren taraf, mahkeme ve Yargıtay denetimine elverişli rapor alınıp, sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken, açıklanan hususlar göz ardı edilerek, karar verilmiş olması, usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirir.”* şeklinde özetlenen kararda Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, tarafların sorumluluklarının tam olarak belirlenebilmesi için uzman bilirkişiden rapor alınarak hüküm kurulması, Yerel mahkemenin hükme esas aldığı bilirkişi raporunun bu yönüyle eksik olması sebebiyle bozulması yönünde karar vermiştir.

Olgu – 17 - Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin 2015/15333 esas 2017/258 karar 18.01.2017 tarihli kararda;

ÖZET: *“Davacının işçiye yaptığı ödeme için her bir yüklenici işçiyi çalıştırdığı dönem itibariyle sınırlı olarak tazminattan sorumludur. Hal böyle olunca; davacı ile davalı ... şirketi arasında imzalanan sözleşmenin eki genel şartname de dosya arasına alınmak suretiyle davalının sorumlu olduğu dönem ve tazminat miktarının tespiti hususunda konusunda uzman bilirkişiden açıklamalı, gerekçeli ve denetime elverişli rapor alınarak sonucuna uygun karar verilmesi gerekirken hatalı ve eksik incelemeye dayalı bilirkişi raporuna dayalı olarak davanın kısmen kabulü yönünde hüküm tesis edilmiş olması usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirir.”* şeklinde özetlenen kararda Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, tarafların sorumluluklarının kapsamının tam olarak belirlenmesi için uzman bilirkişiden rapor alma yerine eksik ve yetersiz raporla hüküm kurulmasını usul ve yasaya aykırı görmüştür. Yargılamanın sağlıklı ve sorumlulukların kapsamının gerçeğe uygun belirlenebilmesi için alanında uzman bilirkişilerin varlığını gerekçe göstererek yerel mahkeme hükmünün BOZULMASI yönünde karar verilmiştir.

Olgu – 18 - Yargıtay 10. Hukuk Dairesi 2015/4280 esas 2016/6663 karar 26.04.2016 tarihli kararında,

Özetle; *“Uzman bilirkişi tarafından yöntemince rapor düzenlenerek gerçek zarar hesaplanmalı, bu miktar gelirin başladığı tarihteki ilk peşin sermaye değeri ile karşılaştırılıp miktarı az olana göre davalı işverenin sorumluluğu belirlenmelidir. Bu maddi ve hukuki olgular göz önünde bulundurulmaksızın, Mahkemece eksik inceleme ve yanılıklı değerlendirme sonucu gerçek zarar hesaplanmaksızın ilk pesin sermaye değerinin kusur karşılığına karar verilmesi, usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir.”* şeklinde özetlenen kararda Yerel mahkemenin eksik inceleme yaptığı ve uzman bilirkişilerden yöntemince rapor alarak tekrardan yargılama yapmasını gerekli görerek BOZMA kararı vermiştir.

Olgu – 19- Yargıtay 21. Hukuk Dairesi’nin 2015/17839 esas 2016/4837 karar 21.03.2016 tarihli kararında;

Özetle; *“Davaya konu iş kazasında yaşamını yitiren sigortalının hak sahiplerinin maddi ve manevi zararlarının giderilmesi istemlerine ilişkindir. Yapılacak iş; dosyanın konusunda ehil ve yine inşaat mühendisi is güvenlik uzmanlarından oluşan bilirkişi heyetine tevdi ile yukarıda etraflıca açıklanan ilkeler ışığında tarafların kusur durumunu bilirkişilere etraflıca inceletmek, buradan çıkacak sonuca göre tüm delilleri bir arada değerlendirerek neticesine göre karar vermekten ibarettir. Mahkemece bu maddi ve hukuki olgular gözetilmeksizin yetersiz kusur raporuna dayalı olarak davanın reddine karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir. O halde, davacılar vekilinin bu yönleri amaçlayan temyiz itirazları kabul edilmeli ve hüküm bozulmalıdır.”* şeklinde özetlenen kararda Yargıtay 21. Hukuk dairesi, yerel mahkemenin hükme esas aldığı bilirkişi raporunu yetersiz ve uzman bilirkişiden alınmadığı için de eksik gördüğünden BOZMA kararı vermiştir.

Olgu – 20 - Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’nun 2013/17-1199 esas 2014/1018 karar 10.12.2014 tarihli kararında;

Özetle; *“Taraflar arasındaki davada yargılama sonunda; davanın kabulüne dair verilen kararın davalı vekilince temyiz edilmesi üzerine, Yargıtay 17. Hukuk Dairesi, yerel mahkeme hükmünü yargılama esnasında alınan bilirkişi raporlarının*

hüküm kurmaya yetersiz olduğu gerekçesiyle bozmuştur. Mahkemece bozma ilamına uyularak yeniden yapılan yargılamada, 2 nöroloji ve 1 makine mühendisi olan bilirkişi heyetinden alınan rapora göre verilen karar tekrardan temyiz edildiğinde hükme esas bilirkişi raporuna göre verilen karar isabetli görülmeyerek tekrardan bozulmuştur, ancak mahkemece önceki kararda direnilmiştir. Hukuk Genel Kurulunca incelenen dosya, uzman bilirkişilerden oluşan heyet tarafından verilen raporla saptanmasının gerekliliği, olayın oluş şekline, dosya içeriğine ve Yargıtay'ın yerleşik uygulamalarına aykırı bir şekilde davanın kabulüne karar verilmesi usul ve yasaya aykırılığı sebebiyle bozulmuştur.” şeklinde özetlenen kararda, davaya konu olay yerel mahkeme tarafında iki defa incelenip karara bağlanmıştır. Her iki seferinde de eksik, yetersiz ve uzman bilirkişiye gönderilmesi gerekliliği gibi sebeplerle bozulmuştur. Hukuk Genel kurulunun nihai kararı ile eksik ve yetersiz bilirkişi raporu doğrultusunda karar verildiği gerekçesiyle BOZULMUŞTUR.

Olgu – 21 - Yargıtay 3. Hukuk Dairesi'nin 2015/8486 esas 2016/4575 karar 24.03.2016 tarihli kararında;

Özetle; “Mahkemece öncelikle dosyanın önceki bilirkişi dışında alanında uzman bilirkişiye tevdiyle; talep edilenlerin açıklanan yöntemle hesaplanması konusunda denetime elverişli rapor alınarak; sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken, delillerin yanlışlı değerlendirilmesi sonucunda yazılı şekilde karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup, bu husus bozmayı gerektirmiştir.” şeklinde özetlenen kararda bilirkişi raporunun yeterli görülmediği ve uzman olmayan bilirkişi tarafından yapılan hesaplamanın yetersiz olduğu gerekçesiyle BOZMA kararı verilmiştir.

Olgu – 22 - Yargıtay 10. Hukuk Dairesi'nin 2016/3965 esas 2016/9495 karar sayılı 07.06.2016 tarihli kararında,

Özetle; “Mahkemece; işin yapımına ilişkin sözleşme de getirtilerek, konusunda ve işçi sağlığı ve iş güvenliği alanında uzman bilirkişilerden rapor alınması gerekirken, yetersiz kusur raporuna dayalı olarak karar verilmesi isabetsizdir. ... Yukarıda belirtilen hukuki ve fiili durumlar ışığında, yeniden kusur raporu alınması gerekirken, eksik inceleme ve yanlışlı değerlendirme neticesi hüküm kurulması usul ve yasaya aykırı olup bozma sebebidir.” şeklinde özetlenen kararda uzman bilirkişiden rapor

alınması ve yetersiz yapılan inceleme gerekçeleriyle yerel mahkeme kararı BOZULMUŞTUR.

Olgu – 23 - Yargıtay Ceza Genel Kurulu’nun 2009/9-140 esas 2009/225 karar sayılı 6.10.2009 tarihli kararında,

Özetle; “... Yerel mahkemece Sanığın taksirle ölüme neden olma 3 yıl hapis ve 500 YTL adli para cezası ile cezalandırılmasına dair verilen karar, sanık müdafinin temyizi üzerine dosyayı inceleyen Yargıtay 9. Ceza Dairesi’nce incelenerek, sanığın savunmaları karşısında maddi gerçeğin kuşkuya meydan vermeyecek şekilde belirlenmesi açısından 27.01.2003 tarihli trafik kazası tespit tutanağını düzenleyen görevliler tanık olarak çağrılıp dinlendikten ve gerekirse keşif de yapıldıktan sonra sonucuna göre sanığın hukuki durumunun takdir ve tayini gerekirken eksik soruşturma ile yazılı şekilde hüküm tesisi edildiği gerekçesiyle bozulmuştur. Yerel mahkeme bozma kararına karşı direnmiş ve Hukuk Genel kurulunda dosya incelenmiştir. Davaya konu olayın meydana geliş şeklini iki ayrı olasılığa göre değerlendirerek, sanığın kusur oranını bu alternatiflere göre belirleyen İstanbul Teknik Üniversitesinden emekli öğretim görevlisi bilirkişi ile Adli Tıp Kurumu’nun raporu arasında da gerek olayın gerçekleşme şeklini kabulde, gerekse kusur oranlarının belirlenmesi açısından farklılıklar bulunmaktadır. Bu nedenle, trafik kazası tespit tutanağı düzenleyen görevlilerin tanık olarak dinlenilmesi, gerekirse olay mahallinde keşif yapılması ve bu aşamadan sonra sanığın kusur durumunun belirlenmesi yoluna gidilmesi maddi gerçeğe ulaşılması açısından zorunlu olup bu hususlar tamamlanmadan yerel mahkemece verilen mahkumiyet kararı eksik araştırmaya dayanmaktadır. Bu itibarla, yerel mahkeme direnme hükmünde isabet bulunmadığından BOZULMASINA karar verilmelidir.” şeklinde özetlenen Yargıtay kararında, birbiriyle çelişen bilirkişi ve Adli Tıp Kurumu kararlarına ve eksik incelemeye dayanarak verilen yerel mahkeme hükmünün BOZULMASI yönünde karar verilmiştir.

Olgu – 24 - Yargıtay 13.Hukuk Dairesi’nin 2013/17690 esas 2013/22042 karar sayılı 19.9.2013 tarihli kararında,

Özetle; “Davacılar, aşı yaptırmak amacıyla davalı şirkete ait hastaneye getirdikleri müşterek çocuklarını, davalı doktorun çocuğun bronşlarını açmak üzere

yaptığı işlemlerin tıp kurallarına uygun olmaması nedeniyle ölümünden dolayı uğradıkları maddi ve manevi zararların tazmini istemiyle eldeki davayı açmışlardır. Mahkemece, yargılama aşamasında alınan Adli Tıp Kurumu 3.İhtisas Kurulu ve Marmara Üniversitesi öğretim üyelerinden oluşan bilirkişi heyeti raporlarına itibar edilerek, davalıların kusurlarının bulunmadığından bahisle davanın reddine karar verilmiş ise de, Ü... 4.Asliye Ceza Mahkemesinin dosyasında alınan Adli Tıp Kurumu Genel Kurulunun 5.4.2007 tarihli raporunda, ölümün bronkopnömoni ve ağır bronşiolitten kaynaklandığı, küçüğün içinde bulunduğu klinik tablonun yaşı dikkate alındığında kullanılan on iki ampul ventolinin ve solunum sıkıntısına rağmen ketalar uygulanmasının tıbben uygun olmadığı, tedaviyi uygulayan hekimlerin 2/8 oranında kusurlu oldukları belirtilmiş olup son merci niteliğindeki Adli Tıp Kurumu Genel Kurulunun bu raporuna itibar edilmesi gerekir. Öyle olunca mahkemece davalıların kusurlu oldukları kabul edilerek uygun bir maddi ve manevi tazminata hükmedilmesi gerekirken değinilen bu yönler göz ardı edilerek hüküm kurulmuş olması usul ve yasaya aykırı olup hükmün bu nedenle bozulması gerekirken, zuhulen onandığı anlaşılmış olduğundan, davacıların karar düzeltme istemlerinin kabulü ile onama ilamının kaldırılmasına, hükmün bozulmasına karar vermek gerekmiştir.”

Olgu – 25 - Yargıtay 17. Hukuk Dairesi’nin 2016/3324 esas 2016/3255 karar sayılı 15.03.2016 tarihli kararında,

Özetle; “Somut olayda, mahkemece hükme esas alınan rapordaki kusur oranları ile kesinleşen ceza davasındaki kusur oranları arasında çelişki olduğu ve bu çelişki giderilmeden eksik inceleme ile karar verildiği anlaşılmaktadır. Kural olarak hukuk mahkemesi ceza mahkemesince belirlenen kusur oranları ile bağlı değildir. Ancak ceza yargılaması sonucunda belirlenen maddi olgu hukuk mahkemesi için de bağlayıcıdır. Somut olayda, mahkemece hükme esas alınan rapordaki kusur oranları ile kesinleşen ceza davasındaki kusur oranları arasında çelişki olduğu ve bu çelişki giderilmeden eksik inceleme ile karar verildiği anlaşılmaktadır. Bu durumda Mahkemece, Karayolları Genel Müdürlüğü Fen Heyetinde görevli uzman kusur bilirkişilerinden oluşturulacak heyetten rapor alınarak, sonucuna göre karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiştir.” şeklinde açıklanan gerekçelerle Yargıtay 17. Hukuk Dairesi, yerel mahkeme kararının BOZULMASI yönünde karar vermiştir.

Olgu – 27 - Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin 2006/6143 esas 2006/11224 karar sayılı 07.07.2006 tarihli kararında,

Özetle; *“Yapılması gerekenle yapılan müdahale ve tedavinin ne olduğu, tıbbın gerek ve kurallarına göre olayda doktor hatası olup olmadığını gösteren, nedenlerini açıklayıcı, taraf, mahkeme ve Yargıtay denetimine elverişli rapor alınmak ve böylece hasıl olacak sonuca uygun karar verilmesi gerekir. Dosya içerisinde bulunan adli tıp raporları birbiri ile çelişkili olup hüküm kurmaya elverişli, inandırıcı ve tatminkar olmaktan uzaktır. Öyle olunca çelişkili rapora itibar edilip, hüküm kurulmaz. O halde mahkemece yapılacak iş; üniversitelerin ilgili anabilim dallarından seçilecek konusunda uzman bilirkişilerden oluşturulacak bir kurul aracılığı ile hastanede tutulmuş dosya ve kayıtlar, dosyadaki raporlar, taraf savunmaları, tüm deliller birlikte değerlendirilerek, yapılması gerekenle yapılan müdahale ve tedavinin ne olduğu, tıbbın gerek ve kurallarına göre olayda doktor hatası olup olmadığını gösteren, nedenlerini açıklayıcı, taraf, mahkeme ve Yargıtay denetimine elverişli rapor alınmak ve böylece hasıl olacak sonuca uygun karar vermektir. Eksik inceleme ve mevcut delilleri değerlendirmede yanlıya düşülerek yazılı şekilde karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir.”* şeklinde özetlenen ve gerekçelendirilen Yargıtay kararında çelişkili rapora dayanılarak verilen kararın BOZULMASI yönünde karar verilerek uzman bilirkişiden alınacak rapora göre hüküm kurulması yönünde karar verilmiştir.

Olgu – 28 - Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin 2005/13615 esas 2005/19261 karar sayılı 27.12.2005 tarihli kararında,

Özetle; *“Dava, doktorun hata ve kusuruna dayalı olarak ortaya çıkan ölüm olayı nedeniyle tazminat isteğine ilişkindir. Mahkemece, davalılar hakkında verilen idari cezalar esas alınarak sorumluluklarına hükmedilmiştir. İdari yönden yapılan disiplin soruşturması sonucu verilen yaptırımların hukuk hakimini bağlayıcılığı yönünde herhangi bir yasal düzenleme yoktur. O nedenle kesinleştiği dahi dosya kapsamından anlaşılamayan bu idari kararlara dayanılarak bir kısım davalıların sorumlulukları cihetine gidilmesine yasal dayanak bulunmamaktadır. Bununla birlikte, doktor ile hasta arasındaki ilişki vekalet sözleşmesine dayalı bir ilişki olup ekilin özen yükümlülüğü gerekçesiyle en ufak kusurundan dahi sorumludur. Açıklanan eksiklikler ve vekilin sorumluluğuna ilişkin ilke ve esaslar da göz önünde bulundurulmak suretiyle*

mahkemece, üniversite kürsüsünden birisi, kulak burun boğaz uzmanı olmak üzere üç kişiden mütevellit bilirkişi kurulundan kusura ilişkin olarak taraf, mahkeme ve Yargıtay denetimine elverişli açıklamalı rapor alınmalı, sonucuna göre bir karar verilmelidir. Bu hususlar gözetilmeden Yüksek Sağlık Şurası Raporu ile Adli Tıp Kurumu raporları arasındaki çelişkiler giderilmeden bir kısım idari kararlarda esas alınmak suretiyle yazılı şekilde hüküm kurulmuş olması usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirir.” Şeklinde özetlenen ve gerekçelendirilen Yargıtay kararında, Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, bilirkişi raporlarındaki çelişkiler giderilmeden hükme dayanak yapılmasını usul ve yasaya aykırı bularak BOZMA kararı vermiştir.

Olgu – 28 - Yargıtay 4.Ceza Dairesi’nin 2004/10373 esas 2006/13795 karar sayılı 12.07.2006 tarihli kararında,

Özetle; “... Yargılama aşamasında bilirkişi olarak görevlendirilen Adli Tıp Uzmanının raporunda ise küçükte tespit edilen beyin hasarı ile doğum yönetimi arasında nedensellik bağı kurulamadığı ve sanığa atfedilebilecek kusur bulunmadığı belirtilmiş olup önceki bilirkişi raporu ile arasında çelişki bulunduğunun anlaşılması karşısında; Sanığın, doğum safhasında gerekli mesleki özeni gösterip göstermediği, yapılması gereken işlemler konusunda bir savsamanın bulunup bulunmadığı, bulunduğu saptandığı takdirde de yükletilen savsama niteliğindeki eylemler ile bebekte ortaya çıkan tıbbi sorunlar ve sonucunda meydana gelen ölüm arasında bir nedensellik bağı ve sanığa atfedilebilecek bir kusur bulunup bulunmadığı, sanığın kendisine yasal normlar çerçevesinde yükletilen sorumluluklarını yerine getirmesi durumunda dahi aynı sonuçların gerçekleşip gerçekleşmeyeceğinin belirlenmesi açısından dosya ile birlikte ilgili tüm raporlar ile hastane kayıt ve belgeleri gönderilmek suretiyle Yüksek Sağlık Şurasından görüş alınması ve sonucuna göre sanığın hukuksal durumunun belirlenmesi gerekirken, eksik soruşturma ve yetersiz gerekçeyle beraat kararı verilmesi usul ve yasaya aykırı görüldüğünden BOZULMASINA karar verilmiştir.” Şeklinde özetlenen ve gerekçelendirilen Yargıtay kararında, eksik inceleme ve alınan bilirkişi raporları arasındaki çelişki giderilmeden hüküm tesis edilmesinin usul ve yasaya aykırı görüldüğünden Yüksek Sağlık Şurasından alınacak görüşe göre eksikliklerin giderilmesini uygun görerek ilk derece mahkemesi hükmünün BOZULMASI yönünde karar verilmiştir.

Olgu – 29 - Yargıtay 10. Hukuk Dairesi'nin 2016/6498 esas 2016/8186 karar sayılı 23.05.2016 tarihli kararında,

Özetle, “... Eldeki davada, iki maden bir jeoloji mühendisi bilirkişi heyeti tarafından hazırlanan kusur raporu esas alınarak hüküm kurulmuş ise de, is müfettişi raporunda işverenin yüzde yetmiş oranında kusurlu olduğunun bildirilmesi ve maden mühendislerinden oluşan is güvenliği uzmanı bilirkişi heyeti tarafından hazırlanan raporda ise işverenin yüzde seksen, sigortalının yüzde on, dava dışı usta işçinin yüzde on oranında kusurlu olduğunun bildirilmesi karşısında, İş sağlığı ve İş Güvenliği mevzuatı ile iş kazasının vuku bulduğu iş kolunda uzman bilirkişi heyetinden anılan raporlar arasındaki çelişkiyi giderecek şekilde kusur oran ve aidiyeti konusunda rapor alınıp irdelenerek, sonucuna göre hüküm kurulması gerekirken, eksik araştırma sonucu hüküm kurulması, usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir.” şeklinde özetlenen Yargıtay kararında yargılama aşamasında alınan iki bilirkişi raporu arasındaki çelişkinin giderilmesi için uzman bilirkişi heyetinden rapor almak yerine eksik araştırmaya göre hüküm tesis edilmesi gerekçesiyle BOZMA kararı verilmiştir.

Olgu – 30 - Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 2015/8757 esas 2016/3628 karar sayılı 04.04.2016 tarihli

ÖZET: “Mahkemece birbiriyle çelişen iki rapordan ikincisine itibar edilip, taraflar arasındaki üye işyeri sözleşmesi göz önünde bulundurulmadan, davalının esaslı itirazları değerlendirilmeden ve çelişkiyi giderecek yeni bir bilirkişi raporu alınmadan karar verilmiş olması bozmayı gerektirmiştir.” şeklinde özetlenen kararda çelişkili raporlara dayanmak yerine çelişkiyi giderek yeni bir uzman heyet raporu alınmadan kurulan hükmün BOZULMASI yönünde karar verilmiştir.

Olgu – 31- Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 2014/14-91 esas 2014/284 karar sayılı 27.5.2014 tarihli kararda,

Özetle; “Uyuşmazlığın çözümünde sağlıklı bir hukuki sonuca varılabilmesi için 2659 sayılı Adli Tıp Kurumu Kanununun cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar ile ilgili olarak rapor düzenlemekle görevli Altıncı Adli Tıp İhtisas Kurulu başta olmak üzere İhtisas Kurullarının kuruluş şekli ve çalışma düzeni hakkındaki düzenlemelerinin incelenmesinde yarar bulunmaktadır.”

Yerel mahkeme çocuğun cinsel istismarı suçundan sanığın 12 yıl 6 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Yerel mahkeme hükmünün sanık müdafii tarafından temyiz edilmesi üzerine dosyayı inceleyen Yargıtay 14. Ceza Dairesince, sair temyiz itirazlarının reddine, ancak; Adli Tıp Kurumu Kanununun 7 ve 23. maddelerine göre, suç tarihinde çocuk olduğu anlaşılan mağdurun muayenesi ve hakkındaki raporun düzenlenmesi sırasında, inceleme konusunun uzmanı olan çocuk psikiyatristi bulundurulması gerektiği halde bünyesinde çocuk ve ergen psikiyatristi bulunmadığından usulüne uygun teşekkül etmeyen Adli Tıp 6. İhtisas Kurulu tarafından düzenlenen rapora dayanılarak yazılı şekilde hüküm kurulması" isabetsizliğinden bozulmasına karar verilmiştir. Yargıtay 14. Ceza Dairesinin bozma kararı üzerine Yerel mahkeme, dosya arasında bulunan ve hükme esas alınan Adli Tıp 6. İhtisas Kurulundan alınan, olay üzerinden altı aydan fazla süre geçtikten sonra yapılan muayeneye istinaden düzenlenen raporun tanzimi sırasında bulunması gereken asgari üye sayısı zorunluluğuna uyulduğu, iki adli tıp uzmanı, iki ruh ve sinir hastalıkları uzmanı, bir radyoloji, bir çocuk cerrahisi uzmanı ile bir de mağdur çocuk olduğundan çocuk ruh sağlığı ve hastalıkları uzmanının bulunduğu, bu haliyle raporun usulüne uygun teşekkül etmiş heyetten verilen bir rapor olduğu" gerekçesiyle ilk hükmünde direnmiştir. Suçun sübutuna ilişkin bir uyuşmazlık bulunmayan somut olayda, Özel Daire ile yerel mahkeme arasında oluşan ve Ceza Genel Kurulunca çözümlenmesi gereken uyuşmazlık; mağdurun ruh sağlığının bozulduğuna ilişkin raporu tanzim eden adli tıp heyetinin usulüne uygun teşekkül edip etmediğinin belirlenmesine ilişkindir. Adli Tıp Kurumu 6. İhtisas Kurulundan alınan 19.12.2011 tarihli raporda, olay nedeniyle mağdurun ruh sağlığının bozulduğunun belirtildiği, raporu tanzim eden heyetin, iki adli tıp uzmanı, iki ruh ve sinir hastalıkları uzmanı, bir çocuk ruh sağlığı ve hastalıkları uzmanı, bir radyolog, bir ürolog ve bir çocuk cerrahisi uzmanından oluştuğu anlaşılmaktadır. Yerel mahkemece, mağdurun ruh sağlığının bozulduğuna ilişkin olarak hükme esas alınan, Adli Tıp 6. İhtisas Kurulunun 19 Aralık 2011 gün ve 5504 sayılı raporunu düzenleyen bilirkişi heyetinde bir başkan ve yedi üyenin görev aldığı, üyelerden birisinin incelenen konunun uzmanı olan çocuk ruh sağlığı ve hastalıkları uzmanı olduğu, diğer üyelerin ise Adli Tıp Kanununun 7. maddesinde öngörülen 6. İhtisas Kurulu bünyesindeki uzman doktorlardan oldukları, buna göre raporu düzenleyen bilirkişi heyetinin kanuna uygun şekilde teşekkül ettiği anlaşılmaktadır. Bu itibarla, yerel mahkemece usul ve kanuna

uygun şekilde oluşturulan bilirkişi heyetince düzenlenen raporun hükme esas alınmasında bir isabetsizlik bulunmamakta olup, usul ve kanuna uygun bulunan yerel mahkeme direnme hükmünün ONANMASINA karar verilmelidir.” şeklinde özetlenen Yargıtay Ceza Genel Kurulu Kararında, yerel mahkeme kararını bilirkişi raporlarını eksik görerek bozan Yargıtay 14. Ceza dairesi kararına karşı direnen Yerel mahkemenin usulünce oluşturulan bilirkişi heyetince düzenlenen raporu esas almasını uygun görerek yerel mahkeme kararının ONANMASI yönünde karar vermiştir.

Olgu – 32 - Yargıtay Ceza Genel Kurulu’nun 2011/9-499 esas 2012/271 karar sayılı 03.07.2012 tarihli kararda,

Özetle; “Taksirle ölüme neden olma suçundan sanığın 2 yıl 2 ay 20 gün hapis cezası ile cezalandırılmasına ilişkin, yerel mahkeme kararının o yer Cumhuriyet savcısı, sanık müdafii ve katılan vekili tarafından temyiz edilmesi üzerine dosyayı inceleyen Yargıtay 9. Ceza Dairesince onanmasına karar verilmiştir. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca incelenen dosya kapsamından, sanığın; sevk ve idaresindeki araçla, yerleşim merkezinde dikkatsiz ve tedbirsiz bir şekilde, yasal hız sınırının üzerinde seyrederken yolun sağından karşı tarafa geçmek isteyen çocuğa çarparak ölümüne neden olduğu anlaşılmıştır. Olayda meydana gelen ölüm olayında sanığın bilinçli taksirle hareket ettiğinin kabul edilmesinde bir isabetsizlik yoktur. Bunun yanında, suçun basit taksirle mi, yoksa bilinçli taksirle mi işlendiğinin belirlenmesi açısından, olayda ölenin de kusurlu olup olmamasının hiçbir önemi bulunmamaktadır. Zira kusurun var olup olmadığının veya derecesinin tespiti, hakim tarafından manevi unsur saptandıktan sonra, temel cezanın belirlenmesi aşamasında yapılması gereken bir işlemdir. Dosyadaki deliller ve kusura ilişkin bilirkişi raporları itibarıyla, olayın oluş şekline ve sanığın asli kusurlu olduğuna dair mahkemenin kabulünde bir isabetsizlik bulunmamaktadır. Ancak, olayda, sanığın kusurunun bilinçli taksir boyutuna ulaşmış olup ulaşmadığı hususunun aydınlatılması, bu bağlamda suçun manevi unsurunun ne şekilde gerçekleştiğinin tespiti, sanığın hukuki durumunun doğru tayin ve takdir edilmesi açısından önem arz etmektedir. Bu itibarla, yerel mahkeme hükmü ile Özel Daire onama kararı isabetli olduğundan, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı itirazının reddine karar verilmelidir.” şeklinde özetlenen kararda Yerel mahkemenin bilirkişi raporlarına

dayanarak verdiği kararın temyiz edilmesi üzerine gerek özel daire gerekse de Ceza Genel Kurulu bu kararı usulüne uygun görerek ONAMIŞTIR.

Olgı - 33 - Yargıtay Ceza Genel Kurulu 2013/14-749 esas 2015/277 karar sayılı 15.09.2015 tarihli kararında;

Özetle; “ Uyuşmazlık konusu dava çocuğun nitelikli cinsel istismarı suçundan sanık hakkında 5237 sayılı TCK’nun 30. maddesinde düzenlenmiş olan hata halinin uygulanma imkanının bulunup bulunmadığı ve bu bağlamda eksik araştırma ile hüküm kurulup kurulmadığının belirlenmesine ilişkindir. ... açıklanan sebeplerle somut olayda TCK’nun 30. maddesinde düzenlenen hata halinin uygulanma şartları mevcut değildir. Bu konuda mahkemece araştırılması gerekli başkaca bir husus da bulunmamaktadır. Dosyayı inceleyen Yargıtay 14. Ceza Dairesince 08.04.2013 gün ve 10975-4092 sayı ile; mahkemenin dosyadaki tüm verilerle birlikte kendi gözlemini de tespit ederek ve gerekirse bu konuda bilirkişi incelemesi de yaptırılmak suretiyle belirlendikten sonra TCK’nun 30. maddesi gözetilerek sanığın hukuki durumunun tayin ve takdiri gerekirken eksik incelemeyle yazılı şekilde hüküm kurulması" isabetsizliğinden bozulmasına karar verilmiştir. Yerel mahkeme Yargıtay 14. Ceza Dairesi'nin bozma ilamında belirttiğı gerekçelerin yerinde olamayacağı, kamu davasının tarafların beyanlarına göre şikayete tabi bir dava haline dönüşme yolunun açılacağı kanaatine varılmıştır" gerekçesiyle direnerek, sanığın ilk hükümdeki gibi cezalandırılmasına karar vermiştir. Yerel mahkemenin direnme kararı üzerine inceleme yapan Yargıtay Ceza Genel Kurulu; Mağdureyle aynı köylü olan ve yaşları birbirine yakın olan mağdureyle cinsel beraberlik yaşayıp daha sonra evlenen sanık TCK’nın 30/4 üncü maddesinde düzenlenen 'İşlediğı fiilin haksızlık oluşturduğu hususunda kaçınılmaz hataya düşen' kişi olduğundan bu hatasından yararlandırılması gerektiğinden, hem bu sebepten hem de 14. Ceza Dairesinin mağdurun görünüm yaşındaki hata nedeniyle araştırma yapılması yönündeki bozma kararı doğrultusunda mahalli mahkemece işlem yapılması gerektiğini düşündüğünden direnme kararını yerinde görmeyerek, usul ve kanuna uygun olan yerel mahkeme kararının ONANMASINA karar vermiştir.” şeklinde özetlenen kararda Yargıtay 14. Ceza dairesi yerel mahkemenin hükme esas aldığı bilirkişi raporunu uygun görmeyerek bozma kararı vermişse de Yargıtay ceza genel kurulu,

yerel mahkeme kararının hükme esas aldığı bilirkişi raporunu uygun görerek ONAMA kararı vermiştir.

Olgu – 34 - Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 2003/3264 esas 2003/7855 karar sayılı 16/09/2003 tarihli kararında,

Özetle; “Mahkemece bilirkişi raporu ve dosya kapsamına göre, dava konusu olayla ilgili olarak Asliye Ceza Mahkemesinde açılan davada davanın reddine karar verilmiştir. Yerel Mahkemece her zaman düzeltilmesinin mümkün bulunmasına ve mahkemece hükme esas alınan 08.06.2001 tarihli Adli Tıp Kurumu Trafik İhtisas Dairesi'nce düzenlenen raporda davalı tarafa atfedilen kusur oranında bir isabetsizlik bulunmadığının anlaşılmış olmasına göre, davalılar hakkındaki hükmün onanmasına karar vermek gerekmiştir.” şeklinde özetlenen kararda Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, yerel mahkeme kararının temyiz edilmesi üzerine, hükme esas alınana Adli Tıp raporu doğrultusunda verilen kararı isabetli görerek temyiz itirazlarının reddine ve yerel mahkeme hükmünün ONANMASINA karar vermiştir.

Olgu - 35 - Yargıtay Ceza Genel Kurulu’nun 2012/9-91 esas 2012/233 karar sayılı 12.06.2012 tarihli kararında,

Özetle; “Bilirkişi raporuna göre suç saatinde yaklaşık ... promil alkollü olan sanığın, yönetimindeki aracı ile Ü... TEM otobanında seyir halinde iken, emniyet şeridinde park edip, dörtlü flaşörlerini yakmak suretiyle patlayan araç lastiğini değiştirmeye çalışan ölene çarparak, ölümüne ve araçta bulunan katılanın hayati tehlike geçirmeden ve basit tıbbi müdahale ile giderilecek biçimde yaralanmasına sebebiyet verdiği, olay yerinde durmayarak kaçtığı, olayın meydana gelmesinde kusurunun tam olduğu dikkate alındığında, iki ile on beş yıl arasında bir ceza tayin ve takdir etmek durumunda olan yerel mahkemece temel cezanın altı yıl hapis olarak belirlenmiştir.

Yerel mahkeme kararının temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 9. Ceza Dairesi, “... Taksirli suçlar açısından temel cezanın belirlenmesinde TCK'nın 61/1 ve 22/4. madde ve fıkralarında yer alan ölçütlerden olan failin kusuru, ölü-yaralı sayısı ve yaralanma derecesi, suçun işleniş biçimi ile suçun işlendiği yer ve zaman nazara alınmak suretiyle TCK'nın 3/1. maddesi uyarınca işlenen fiilin ağırlığıyla orantılı olacak şekilde maddede

öngörülen alt ve üst sınırlar arasında hakkaniyete uygun bir cezaya hükmolunacaktır.” Gereğesiyle; sanığın tamamen kusurlu olduğunun teknik verilere dayalı olarak mahkemece de kabul edildiği somut olayda, bir kişinin ölüp, bir kişinin de basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek şekilde yaralanmış olması karşısında; 2 yıl ile 15 yıl arasında bir ceza tayin ve takdir etmek durumunda olan yerel mahkemece temel cezanın 6 yıl olarak fazla belirlenmesini isabetsiz bularak yerel mahkeme kararının bozulması yönünde karar vermiştir.

Yerel mahkeme bozma kararı karşısında direnmiştir. Yargıtay Ceza genel kurulunca Adli Tıp Kurumu raporu ve bilirkişinin dosyaya sunduğu rapora göre hüküm tesis eden yerel mahkeme kararı isabetli olduğundan yerel mahkeme kararının onanması yönünde karar verilmiştir.” şeklinde özetlenen Yargıtay ceza genel kurulu kararında bilirkişi raporu doğrultusunda karar veren yerel mahkeme hükmü Yargıtay 9. Ceza dairesince bozulmuşsa da Yargıtay Ceza genel kurulu bozma kararını kaldırarak bilirkişi raporunu hükme esas alarak yerel mahkeme kararının ONANMASI yönünde karar vermiştir.

Olgu – 36 - Yargıtay 17.Hukuk Dairesi’nin 2013/8648 esas 2014/7433 karar sayılı 12.05.2014 tarihli kararında,

Özetle; “ Mahkemece, toplanan delillere ve bilirkişi raporuna dayanılarak hüküm tesis edilmiş ve davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir. Dosyadaki yazılara kararın dayandığı delillerle gerektirici sebeplere, Ankara Numune Hastanesinin 11.01.2011 tarihli raporunda ve Adli Tıp Kurumunun 06.01.2012 tarihli raporunda davacının fonksiyon kaybının bulunmadığının tespit edilmesine göre, davacı vekilinin yerinde görülmeyen bütün temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun bulunan hükmün ONANMASINA karar verildi.” şeklinde özetlenen Yargıtay kararında, bilirkişi raporlarının değerlendirilmesini esas alan yerel mahkeme kararı ONANMIŞTIR.

Olgu – 37 - Yargıtay 17.Hukuk Dairesi’nin 2015/1775 esas 2015/11069 karar sayılı 22.10.2015 tarihli kararında,

Özetle: “Tespit gideri de yargılama giderlerinden olup davanın kabul-red oranına göre taraflar arasında paylaştırılması gerekirken mahkemece, davacı tarafça yapılan tespit gideri yönünden karar verilmemesi doğru değil bozma sebebi ise de; bu

yöndeki yanılmanın giderilmesi yargılamanın tekrarını gerektirmediğinden hükmün düzeltilerek onanmasına karar verilmiştir.

Taraflar arasındaki tazminat davasının yapılan yargılaması sonunda; Dosya içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp değerlendirilmesinde, özellikle oluşa uygun olarak düzenlenen uzman bilirkişi raporunda belirtilen kusur oranının ve maddi tazminata ilişkin hesaplamanın hükme esas alınmasında bir usulsüzlük bulunmamasına göre temyiz itirazlarının reddine karar vermek gerekmiştir.” şeklinde özetlenen Yargıtay kararında bilirkişi raporundaki tespitlerin hükme esas alınmış ve Yargıtay 17. Hukuk Dairesince bu hüküm ONANMIŞTIR.

Olgu – 38 - Yargıtay Ceza Genel Kurulu 2015/12-276 esas 2016/263 karar sayılı 24.05.2016 tarihli kararında,

Özetle; “Olay gecesi sevk ve idaresindeki aracı ile meskûn mahalde, sekiz metre genişliğinde, tek yönlü, zemini düz, kuru ve asfalt kaplama olup, aydınlatması mevcut bulunan ışık kontrollü kavşağa gelen sanığın kırmızı ışıktaki durduğu, aksi her türlü şüpheden uzak, kesin ve inandırıcı herhangi bir delille ispatlanamayan savunmasına göre kendi istikametine yeşil ışık yandığında hareket ederek kavşak içerisinde seyrine başladığı, henüz kavşak alanında iken, aynı kavşağa giriş yapan ve kullandığı araca uygun yeterli sürücü belgesine sahip bulunmayan mağdurun yönetimindeki motosikletle çarpışması neticesi mağdurun hayati tehlike geçirmeyecek, ancak basit tıbbi müdahaleyle giderilemeyecek ve vücudunda orta derecede kemik kırığı oluşacak şekilde yaralandığı sabit kabul edilen ve zeminde de herhangi bir fren izi tespit edilemeyen olayda, kırmızı ışıktaki geçtiği ya da kavşak alanına süratli veya dikkatsiz ve tedbirsiz biçimde girdiği ya da mağduru görmesine rağmen hızını azaltmadığı hususunda herhangi bir delil elde edilemeyen, dolayısıyla trafik kazasının meydana gelmesinde atfı kabil kusuru bulunmayan sanığın beraatına ilişkin yerel mahkeme direnme hükmünün onanmasına karar verilmelidir.” şeklinde özetlenen Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararında, bilirkişi raporu ve hakimin serbest takdir yetkisi doğrultusunda verilen kararın ONANMASI yönünde karar vermiştir.

Olgu – 39 - Yargıtay 17.Hukuk Dairesi’nin 2015/7101 esas 2015/10067 karar sayılı 01.10.2015 tarihli kararda;

Özetle; *“Mahkemece; bozma ilamına uyularak iddia, savunma, toplanan delillere ve benimsenen bilirkişi raporlarına göre; davanın kısmen kabulüne karar verilmiş; hüküm, davalı vekili tarafından temyiz edilmiştir. Asıl dava yönünden; Dosya içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına göre, asıl dava yönünden davalı vekilinin tüm temyiz itirazlarının reddine karar vermek gerekmiştir. Asıl dava yönünden davalı vekilinin tüm temyiz itirazlarının reddi ile usul ve yasaya uygun bulunan hükmün onanmasına karar verildi.”* şeklinde özetlenen kararda asıl dava ve birleşen dava ile ilgili verilen hükümlerimden asıl davanın bilirkişi raporu doğrultusunda verilen hükmü Yargıtay 17. Hukuk Dairesi tarafından ONANMIŞTIR.

Olgu – 40 - Yargıtay 17.Hukuk Dairesi’nin 2013/13669 esas 2014/19186 karar sayılı 22.12.2014 tarihli kararında,

Özetle; *“Dava, trafik kazasından kaynaklanan maddi ve manevi tazminat istemine ilişkindir. Dava konusu kaza nedeniyle yerel mahkeme dosyasında davalı sanığın kazada kusurunun bulunmaması nedeniyle beraatine karar verildiği ve hükmün kesinleştiği anlaşılmaktadır. Bu durumda, davacıların kazaya konu aracın kusuruna dayanarak Güvence Hesabı aleyhine açtıkları davada, mahkemece toplanıp değerlendirilen delillere, özellikle, ceza yargılaması sırasında alınan ve kesinleşen bilirkişi raporundaki kusur dağılımının olayın oluşu ve dosya içeriğine uygun bulunması sebebiyle mahkemece benimsenmesinde bir usulsüzlük bulunmamasına göre, davacılar vekilinin yerinde görülmeyen tüm temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun bulunan hükmün onanmasına karar verilmiştir.”* şeklinde özetlenen kararda yerel mahkemenin bilirkişi raporuna dayanarak verdiği karar Yargıtay 17. Hukuk Dairesince ONANMIŞTIR.

Olgu – 41 - Yargıtay 2.Hukuk Dairesi'nin 2014/9677 esas 2014/17476 karar sayılı 16.09.2014 tarihli kararında,

Özetle; *"Tarafların 17.08.2003 tarihinde evlendikleri, bu evlilikten 16.06.2004 doğumlu müşterek küçük çocuklarının bulunduğu, taraflarca "evlilik birliğinin temelinden sarsılması hukuki nedenine" ve bunu ispat yönünde tanık beyanları ile sağlık kurulu raporlarına ve tarafların ses kayıtlarının çözümüne ilişkin bilirkişi dayanıldığı, dava tarihine kadar olan süreçte, müşterek hanede, davalı-karşı davacının kendisi ile olan konuşmalarını kaydedip sunduğu cd çözümlerindeki konuşmaların dayanılan olguyu ispat yönünde delil olarak kabulüne yasal imkan bulunmadığı, sadece gerek uzman raporu gerekse dosya kapsamı ve cd çözümü içeriği gereğince müşterek küçük çocuk için dava süresince geçici velayet düzenlemesi yönünde değerlendirildiği; ispat olunamayan davalı-karşı davanın reddi gerektiği anlaşılmış, davacının ve karşı davacının boşanma davalarının ayrı ayrı reddine karar verilmesi isabetlidir."* şeklinde özetlenen kararda uzman bilirkişi tarafından alınan rapor doğrultusunda verilen yerel mahkeme kararının ONANMASI yönünde karar verilmiştir.

Olgu – 42 - Yargıtay 17.Hukuk Dairesi 2014/667 esas 2014/10104 karar sayılı 26.06.2014 tarihli kararında,

Özetle; *"Davacıdaki çalışma gücü kaybına ilişkin değerlendirmede davalının ileri sürmüş olduğu Hacettepe Üniversitesi Pediatrik Nöroloji ABD'nin raporunun dikkate alınmış olması ve davacıdaki maluliyetin geçirdiği trafik kazasına bağlı olduğunun belirtilmiş olması ve manevi tazminat talebi ile ilgili olarak hüküm kurulurken olayın meydana geliş şekli, tarafların ekonomik ve sosyal durumları, olay nedeniyle duyulan acı ve elimin derecesi ve dikkate alınmış bulunduğu göre, davalı vekilinin yerinde görülmeyen tüm temyiz itirazlarının reddiyle usul ve yasaya uygun bulunan hükmün onanmasına karar verilmiştir."* şeklinde özetlenen kararda bilirkişi olarak Hacettepe Üniversitesi Pediatrik Nöroloji ABD'den alınan rapor doğrultusunda verilen karar Yargıtay tarafından ONANMIŞTIR.

Olgu – 43 - Yargıtay 17.Hukuk Dairesi 2014/8761 esas 2014/8916 karar sayılı 03.06.2014 tarihli kararında,

Özetle; *“Mahkemece, iddia, savunma ve toplanan kanıtlara göre bozma ilamına uyularak; iş göremezlik oranına göre yapılan hesaba göre Aktüerya Bilirkişi tarafından hesaplanan tazminatın kaza tarihinden itibaren faiziyle tahsiline karar verilmesi gerektiği yönündeki hüküm davalılar vekili tarafından temyiz edilmiştir. Hüküm onanmıştır.”* şeklinde özetlenen kararda bilirkişi raporu yerel mahkeme kararına dayanak olarak gösterilmiş ve bu hüküm ONANMIŞTIR.

Olgu – 44 - Yargıtay 19.Hukuk Dairesi 2012/15030 esas 2013/1148 karar sayılı 23.01.2013 tarihli kararında,

Özetle; *“Dava konusu bonoda davacı keşideci, kendi imzasını inkar etmektedir. Senet metnine göre ciro silsilesinde şeklen bir kopukluk bulunmamaktadır. İmzaların istiklali ilkesi karşısında davacı keşideci senetlerdeki keşideci imzasının eli ürünü olmadığına bilirkişi raporu ile tespiti sonucu senetler nedeniyle keşideci olarak sorumluluğu bulunmamaktadır. Mahkemece dosya kapsamı ve Adli Tıp Kurumundan alınan bilirkişi raporuna göre davacının tazminat talebinin reddine dair verilen kararı, davalı banka vekilinin temyizi üzerine Dairemizin 03.04.2012 günlü kararı ile davalı vekilinin temyiz itirazları reddedilerek hüküm onanmıştır.”* şeklinde özetlenen kararda Adli Tıp kurumundan alınan bilirkişi raporu doğrultusunda verilen yerel mahkeme kararının ONAMASI yönünde karar verilmiştir.

Olgu – 45 - Yargıtay 4.Hukuk Dairesi’nin 2013/8374 esas 2014/4604 karar sayılı 18.03.2014 tarihli kararında,

Özetle; *“Dava, haksız fiil nedeniyle maddi ve manevi tazminat istemine ilişkindir. Davacı, kaburgasındaki kırık nedeniyle, davalı tedarikçi şirketçe temin edilen ameliyat malzemelerinin kullanılmasıyla ameliyat olduğunu, bu ameliyatta takılan platinlerin çıkarılması amacıyla ikinci kez ameliyata alındığını, ancak davalı şirketçe, ilk ameliyatta takılan platinlere uygun olmayan anahtar malzemenin gönderilmesi nedeniyle platinlerin tamamının çıkarılamadığını ve yanlış ameliyat malzemesi gönderilmesi sonucu maddi ve manevi olarak zarara uğradığını belirterek tazminat isteminde bulunmuştur.*

Mahkemece verilen ilk karar, Dairemizin 22/03/2012 gün ve 2012/821 Esas, 2012/4661 Karar sayılı ilamı ile bozulmuştur. Bozma ilamında; davacının istem ve iddiası gözetilmek suretiyle ve ikinci ameliyat için gönderilen anahtar malzemeyle ilgili olarak, takılan platinleri çıkarmadaki uygunlukları, uygun anahtar malzeme kullanılsaydı ameliyatın başarılı olup olmayacağı, uygun anahtar kullanılsa posterior füzyonun etkili olup olmayacağı gibi konularda yeniden bilirkişi incelemesi yaptırılması gerektiği belirtilmiştir.

Bozma ilamı sonrasında Adli Tıp Kurumu 2. İhtisas Dairesi'nden alınan raporda; uygun çıkartma aparatı kullanılması durumunda dahi vida başlarının deforme olması, vida ve vida tutucuların birbirlerine entegre olması, metal yorgunluğuna bağlı implant kırılması, dava konusu olayda belirtildiği şekilde posterior füzyon durumlarında enstrümanların çıkartılamayabileceği belirtilmiştir. Her ne kadar bilirkişi raporunun sonuç bölümünde; ameliyatı gerçekleştiren hekimlerin kusurlu olup olmadıklarına değinilerek mütalaada bulunulmuş ise de; raporun içeriğinde, doğru aparat gönderilmesi halinde dahi mevcut durumun ortaya çıkma ihtimali bulunduğu belirtildiğinden, mahkemenin davanın reddine yönelik kararı yerindedir. Kararın, açıklanan nedenle onanması gerekmiştir.” şeklinde özetlenen kararda önce ayrıntılı bir bilirkişi incelemesinin gerekliliği gerekçe olarak belirtilerek bozma kararı verilmiş ve bu doğrultuda alınan Adli Tıp Kurumu raporuna dayanarak hüküm tesisi edilmiş ve Yargıtay 4. Hukuk Dairesi tarafından ONANMIŞTIR.

Olgu – 46 - Yargıtay 19.Hukuk Dairesi'nin 2013/8450 esas 2013/11586 karar sayılı 20.06.2013 tarihli kararında,

Özetle; “Dosyadaki yazılara kararın dayandığı delillerle gerektirici sebeplere, delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmamasına göre, davalı Banka vekilinin yerinde görülmeyen bütün temyiz itirazlarının reddi gerekir.

Taraflar arasındaki menfi tespit davasının yapılan yargılaması sonunda mahkemece iddia, cevap ve toplanan deliller doğrultusunda davaya ve takibe konu bonodaki keşideci imzasının davacı şirketin eli ürünü olmadığı Adli Tıp uzmanı kişilerden oluşan bilirkişi heyetinden alınan raporla belirlendiği, davacının bu nedenle söz konusu bono bedelinden sorumlu tutulamayacağı gerekçesiyle davanın kabulüne karar verilmiş hüküm davalı banka vekilince temyiz edilmiştir. Dosyadaki yazılara

kararın dayandığı delillerle gerektirici sebeplere, delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmamasına göre, temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun bulunan hükmün ONANMASINA karar verildi.” şeklinde özetlenen kararda Adli Tıp uzmanı kişilerden oluşan bilirkişi heyetinin raporu doğrultusunda tesis edilen hüküm Yargıtay 19. Hukuk Dairesince ONANMIŞTIR.

Olgu – 47 - Yargıtay 19.Hukuk Dairesi’nin 2013/10011 esas 2013/14030 karar sayılı 17.09.2013 tarihli kararında,

Özetle; *“Taraflar arasındaki menfi tespit davasının yapılan yargılaması sonunda mahkemece, Adli Tıp Kurumu'nun raporunda inceleme konusu belgede "12/01/2012" tarih ve "verekçek" yazısının matbu yerine yazılmamış ve son üç satırın sıkışık konumda yazılmış olduğunun tespit edilerek iddia doğrultusunda ilave yapıldığına dair bir tespiti rastlanmadığının belirtildiği, alınan bilirkişi raporu doğrultusunda davacının davasını ispat edemediği gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş, hüküm davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir. Dosyadaki yazılara kararın dayandığı delillerle gerektirici sebeplere, delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmamasına göre, davacı vekilinin yerinde görülmeyen bütün temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun bulunan hükmün ONANMASINA karar verildi.”* şeklinde özetlenen kararda Adli Tıp kurumun tespiti hükme esas alan yerel mahkeme kararı ONANMIŞTIR.

Olgu – 48 - Yargıtay 19.Hukuk Dairesi’nin 2013/9936 esas 2013/13580 karar sayılı 11.09.2013 tarihli kararında;

Özetle; *“Taraflar arasındaki menfi tespit - istirdat davasının yapılan yargılaması sırasında alınan Adli Tıp Raporu doğrultusunda, bonodaki imzanın davacının eli mahsulü olmadığı, davacısı hakkında iftira suçundan beraat kararı verildiği ve kararın kesinleştiği gerekçesiyle davanın karar verilmiş, hüküm davalı vekilince temyiz edilmiştir. Dosyadaki yazılara kararın dayandığı delillerle gerektirici sebeplere, delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmamasına göre, davalı vekilinin yerinde görülmeyen bütün temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun bulunan hükmün ONANMASINA karar verildi.”* şeklinde özetlenen kararda Adli Tıp raporu doğrultusunda verilen karar usul ve yasaya uygun görüldüğünden ONANMIŞTIR.

Olgu – 49- Yargıtay Ceza Genel Kurulu’nun 2013/14-564 esas 2013/445 karar sayılı 12.11.2013 tarihli kararında,

Özetle; “Mahkemenin dosyadaki tüm verilerle birlikte kendi gözlemini de tespit ederek, gerekirse bu konuda bilirkişi incelemesi yaptırılarak sonucuna göre sanığın hukuki durumunun tayin ve takdiri gerekirken eksik incelemeyle yazılı şekilde mahkumiyet kararı verilmesi" isabetsizliğinden bozulmasına karar verilmiştir. Nitekim, mağdurenin suç tarihinde 15 yaşını tamamlamadığını belirten Adli Tıp Kurumu 6. İhtisas Kurulu raporu da bu savunmayı doğrulamaktadır. Dolayısıyla mahkemece kendiliğinden araştırılması gereken bir husus olmadığı gibi, 5237 sayılı TCK'nun 30. maddesinde düzenlenmiş olan hata halinin uygulanma şartları da mevcut değildir. Bu nedenle, on beş yaşını tamamlamamış olan mağdureyle zincirleme şekilde rızasıyla cinsel ilişkide bulunan sanığın çocukların cinsel istismarı suçundan cezalandırılmasına ilişkin yerel mahkeme kararı isabetlidir. Bu itibarla, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı itirazının kabulüyle Özel Daire bozma kararının kaldırılarak, yerel mahkeme hükmünün onanmasına karar verilmelidir.” şeklinde özetlenen Yargıtay Ceza Genel Kurulu, Adli Tıp Kurumundan alınan rapor doğrultusunda hüküm tesis eden yerel mahkeme kararının ONANMASI yönünde karar vermiştir.

Olgu – 50 – Yargıtay 17. Hukuk Dairesi’nin 2013/19159 esas 2015/4367 karar sayılı 17.03.2015 tarihli kararında,

Özetle; “Davacı vekili; zorunlu mali sorumluluk sigortası bulunmayan motosikletin müvekkilinin kullandığı motosiklete çarpması sonucu müvekkilinin yaralandığını, uzun süre tedavi gördüğünü, tedavisinin halen devam ettiğini ve kaza nedeniyle müvekkilinde işgücü kaybı oluştuğunu belirterek, fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak kaydıyla; geçici ve sürekli iş göremezlik tazminatı ile tedavi gideri için toplam 10.000 TL maddi tazminatın dava tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle tahsiline karar verilmesini talep etmiş; 24.5.2013 tarihli dilekçesi ile; talebini 40.363,95 TL'ye yükseltmiştir. Davalı Güvence Hesabı vekili; müvekkilinin tedavi gideri ve geçici iş göremezlik sorumluluğunun bulunmadığını, faiz türü ve başlangıç tarihi isteminin haksız olduğunu öne sürerek, davanın reddini savunmuştur. Mahkemece; bilirkişi raporu benimsenerek, davanın kabulüne; 40.363,95 TL tazminatın dava tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte tahsiline karar verilmiş; hüküm, davalı Güvence

Hesabı vekili tarafından temyiz edilmiştir. Usul ve yasaya uygun bulunan hükmün onanmasına karar verilmiştir.

Dosya içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp değerlendirilmesinde, uzman bilirkişi raporunda belirtilen maluliyet oranının ve maddi tazminata ilişkin hesaplamanın hükme esas alınmasında bir usulsüzlük bulunmamasına, geçici iş göremezlik tazminatının da teminat kapsamında olmasına göre, davalı vekilinin yerinde görülmeyen tüm temyiz itirazlarının reddiyle usul ve yasaya uygun bulunan hükmün ONANMASINA, karar verildi.” şeklinde özetlenen kararda, bilirkişi raporuna dayanılarak verilen karar temyiz edilmiş; ancak Yargıtay bilirkişi raporunu usul ve yasaya uygun bulmuş ve hükme esas alınmasını yönünde kararın ONANMASI yönünde karar vermiştir.

7. TARTIŞMA ve YORUM

Türk dil kurumunun bilirkişi tanımı; “belirli bir konudan iyi anlayan ve bir anlaşmazlığı çözümlemek için kendisine başvurulmuş kimse, uzman, ehlihibre, ehli hukuk, eksper.” şeklindedir. TDK’nın hukuk alanında ise; çözümlemesi özel veya bilimsel bilgiye dayanan konularda oyuna veya düşüncesine başvurulmuş kimse, ehlihibre, ehli hukuk.” şeklinde tanım yapmıştır.

Prof. Dr. Ramazan Arslan’ın bilirkişilik tanımı, “genel kabul görmüş bir tanıma göre; bilirkişi bir yargılamada, dayanılan olay ve olguların değerlendirilip onlardan sonuçlar çıkarılmasında özel ve teknik bilgiye gereksinim duyulan durumlarda; bilgisine ve görüşüne başvurulmuş ve verdiği bilgi ve düşünce açıklamalarıyla yargıya yardımcı olan kişidir.” şeklindeki tanımı da Adalet Bakanlığı’nın tanımı doğrultusundadır. Ancak, Arslan, bilirkişinin hakime özel ve teknik bilgi konusunda yardımcı oluşunu, hakim yardımcısı statüsünde değil, hakimi olaya ilişkin aydınlatmada yardımcı olma fiilini kastettiğini ortaya koymuştur[74].

Bilirkişi görüşünü yazdığı belgelere, görüşlerin yazılması halinden daha fazla anlam yükleyerek ve bilirkişilik kurumunun deliller kısmında düzenlenmiş olmasını dikkate alarak, uzman kişilerin görüşlerini yazdıkları belgeye “bilirkişi raporu” adı altında yeni bir delilmiş gibi gören ve delil muamelesi yapılmasına karşı görüşler olup, yasada “bilirkişi raporu” ifadesinin “bilirkişi görüşleri raporu” şeklinde düzeltilmesini talep edenler olduğu gözlenmektedir[74]. Bilirkişilik ile ilgili yazılan makalelerde de bilirkişinin hakim yardımcısı konumunda olduğu görüşüne saplanan ve bir kısım Alman yazarın Almanya’daki bilirkişilik kurumuna “hakim yardımcısı” nitelemesi yaptıkları ve bu nitelendirmenin dile yerleşmiş olduğu görülmektedir[74]. Kanımızca, Alman hukukundaki bu yerleşmiş terimin Türk Hukukuna da yansımış ve yerleşmiş olması, bilirkişilik kurumunu tam olarak tanımlamaktan uzaktır.

Bilirkişinin hukuki niteliğinin, kanunda “takdiri delil” olarak yer almasından ötürü yargılamada ciddi bir konuma sahip olduğu söylenebilir. Ancak çoğu zaman “takdiri” ibaresi gözden kaçarak bilirkişi raporlarının tamamen hükme yansıtıldığı da görülebilmektedir.

Bilirkişilerin bu hukuki nitelikleri sebebiyle mahkemelerle aralarında kamu hukuku karakterli bir ilişki olduğu HMK md 285’de tanımlanmış bulunmaktadır.

Teoride kamu karakterli bir bağ kurulması için Anayasa Md. 128/2’de belirtilen 657 sayılı kanun ve benzeri özel kanunlarda tanımlanan ilişkinin olması gerekmektedir. Ancak bilirkişi ile mahkeme arasında bu şekilde tanımlanan sıkı bir bağ bulunmamaktadır. Aksine, bilirkişinin mahkeme tarafından seçilmesi, ücreti karşılığında istenilen konuda bilgi verilmesi ve görüş beyan etmesi hizmeti, mahkeme ile bilirkişi arasında özel hukuk ilişkisinin ağırlıkta olduğu söylenebilir. Bilirkişinin bazı durumlarda bu görevi kabulle yükümlü tutulması da görüşüne başvurulanan bilirkişinin mesleğinin bir gereği olup, kamu hizmeti burada söz konusu olmayabilir.

Genel bilgiler bölümünde ayrıntılı olarak incelenen bilirkişi yükümlülük ve yetkileri kısmında, bilirkişinin çağrıya uyma yükümlülüğü bilirkişinin kamu yararına hizmet ettiğini düşündürmüş olabilir. Ancak, kural olarak bilirkişinin bilirkişilik çağrısında mahkemeye gidip dosyayı alma zorunluluğu yoktur. Birkaç istisna olsa da bu istisna bilirkişinin meslek kurallarından kaynaklanan istisnalar olup, bilirkişilik kurumunun kurallarından değildir. Bilirkişinin özel ve teknik bilgi gerektiren konularda ücret karşılığında oy ve görüş bildirmesi ve bu hizmeti istisnalar dışında isteğe bağlı olarak yapması, verilen hizmetin devletin asli bir kamu görevine ilişkin olması, bilirkişinin verdiği hizmeti kamu görevi seviyesine çıkartmadığı gibi bilirkişiyi sorumsuz ve dokunulmaz da yapmayacağı görüşünün gözlemlendiğini söyleyebiliriz.

Hakim yargılama sırasında bilirkişi atayarak uyuşmazlığın çözümünde bilgi hizmeti almaktadır. Bu hizmeti tarafların yararı için talep etmekte ve bir anlamda da tarafları temsil etmektedir. Zira HMK’da yer alan açık hüküm dolayısıyla hakim bilirkişiyi kanundan doğan yetkisiyle tarafları temsilen atadığından, taraflar ile bilirkişi arasında hakimin aracılığıyla özel hukuk ilişkisi kurulduğu söylenebilir [75]. Özetle bilirkişinin kamu yararına ve kamu hizmeti yaptığına dair kuralın tam olarak da kamu görevi olmadığını yönünde kanaat getirenlerin de olduğu görülmektedir.

Bilirkişiye mevzuat kapsamında yüklenen belli başlı yükümlülükleri genel bilgiler kısmında ayrıntılı olarak incelemiştik. Bilirkişinin, bilirkişiliği kabul etme yükümlülüğü istisnai olarak zorunlu değildir. Mevzuatta belirlenen sürede raporunu hazırlama yükümlülüğü yargılamada usul ekonomisi, yani tarafları mağdur etmeme açısından önemlidir. Yemin etme yükümlülüğü, çağrıya uyma yükümlülüğü, bilirkişilikten çekilme ve reddetme hakkı niteliğinde olup, bilirkişiliğin tarafsızlığının sağlanmasını amaçlayan bir yükümlülük olup aslında bilirkişiye bu görevi kabul etmiş

olsa da daha sonradan tarafsız olamayacağını düşündüğü noktada bırakabilme hakkı tanındığı düşünülmektedir. Bilirkişinin görevini tarafsız ve dürüst biçimde özenle yerine getirme yükümlülüğü ise zaten yargılama ve adaletin sağlanması açısından önemli olup bilirkişiliğin temeline ilişkin bir kuraldır. Bilirkişinin gerektiğinde olay mahallinde keşif yapma yükümlülüğü ve bilirkişinin kendisine incelenmek üzere verilen eşyaların listesini düzenleme, mühürlerin açılmasını ve yeniden konulmasını tutanakla belirtme yükümlülüğü ise oy ve görüş bildireceği somut olayı daha iyi anlayabilmesi için getirilen bir kuraldır. Bilirkişinin kendisini atayan merci ile ilişki içerisinde olma yükümlülüğü, mahkemeden istediği bilgileri edinebilme ve mahkemenin de istediği zaman bilirkişiden görüşüne ilişkin ayrıntılı bildi isteme hakkının sağlandığı bir yükümlülüktür. Bilirkişinin sır saklama yükümlülüğü, bilirkişilik kurumunun özünde olan ve bilirkişiliğin objektifliğinin devamı niteliğinde bir yükümlülüktür. Müzakere etme yükümlülüğü, bilirkişi heyetinin olduğu durumlarda her bilirkişinin özgürce fikrini beyan edebilmesi için düzenlemiş bir kuraldır. Oy ve görüş bildirme yükümlülüğü, mahkemenin bilgi istediği konuda bilirkişinin inceleme yapıp rapor düzenlemesi ve yine heyet olduğunda kendi uzmanlığı ile ilgili kısımlarda üzerine düşen araştırmayı yapmasına ilişkin bir kuraldır.

Tüm bu açıklanan bilirkişinin yükümlülükleri başlığı altındaki kurallar, bilirkişiye ciddi anlamda sorumluluk veren kurallar kapsamında değerlendirilemeyecektir. Zira bilirkişinin yargılamadaki etkisi düşünülecek olduğunda bilirkişiye yüklenen en ciddi ve kapsamlı yükümlülük tarafsızlığı ve sır tutma yükümlülüğü olduğu söylenebilir. Bu yükümlülükler de zaten adaletin temelinde olan ve vicdani kurallar kapsamındadır. Bu yükümlülüklerin yerine getirilmediği durumlarda ne tür yaptırımlar uygulanacağı önem arz edecektir.

Bilirkişinin tarafsızlığı ve reddine ilişkin olarak hakimlerin tabii olduğu hükümler uygulanmaktadır. Dr. Barış Toroman bilirkişiler için bağımsız maddelerin olmayışının eksiklik teşkil etmediği kanaatindeyse de, hakimın yardımcısı ve yargılamada bu denli etkili olan bilirkişilik kurumuna ilişkin bağımsız düzenlemelerin olmasının yerinde olacağı düşüncesindeyiz

Bilirkişi kendisine incelenmek üzere verilen dosyada özel ve teknik bilgisini kullanarak mevzuat çerçevesinde kendisine verilen yetkiler kapsamında rapor düzenleyeceğine ve bilirkişinin inceleme sonucu yazdığı raporun mahkemeye

sunulmasına dair usule ilişkin genel bilgiler kısmında ayrıntılı olarak bilgi verilmiştir. Kural olarak, hakim bilirkişi raporuyla bağlı değildir. Bilirkişinin oy ve görüşlerini serbestçe değerlendirir. Ancak bilirkişi raporunu yetersiz bulursa, tarafların talebi ya da kendi isteğiyle bilirkişiden ek rapor ya da açıklama isteyebilir. Uygulamada ek bilirkişi raporu talebi oldukça sık talep edilmektedir. Bulgular bölümündeki kararlardan da anlaşılacağı üzere ek rapor talep edilsin ya da edilmesin, hakimlerin bilirkişi raporu doğrultusunda karar vermeye eğilimli oldukları gözlemlenmektedir. Hakimin özel ve teknik bilgisi olmayan bir konuda yardım alması adaletli bir sistemdir, ancak bu yardım amaçlı bilgiyi yeterince sorgulamamasının yargılamaya olan güveni sarsacağı düşüncesindeyiz. Hakimin bilirkişiye doğrudan soru yöneltmek gibi bir hakkı varken, bu hakkını kullanmak yerine ek rapor istemesi ya da mevcut raporun eksikliklerini göz ardı ederek karar vermesinin bilirkişilik kurumunun ruhuna aykırı olabileceği kanaatindeyiz.

Bu süreçte, hakimin davranışları kadar tarafların da davranışları önem kazanacaktır. Özlem Dinçtürk Şenel'e göre bilirkişi görüş ve raporuna karşı neredeyse her zaman itiraz dilekçesi sunulmakta ve yapılan itirazların sadece usulen yapılmakta olduğu ve bilirkişiye karşı bir önyargının olması da sıkça rastlanılan bir durumdur. Tarafların bu tutumu sebebiyle yargılama gereksiz bir şekilde uzamakta ve taraflarla hakim için de yıpratıcı bir hal almaktadır. Yapılan itirazda bilirkişiden açık ve net taleplerde bulunmak önemlidir. Gerçek anlamda itirazdan söz edebilmek içinse gerçekdışı değerlendirme yapılmış olması, maddi hata ve çelişkili bilgiler gibi herkes tarafından ileri sürülebilecek hataların olması gerektiği kanaatindeyiz. Bu şekilde yargılamanın gereksiz şekilde uzamasının önüne geçilebileceği kanısındayız.

Kural olarak bilirkişi raporunun hakimi bağlamaması ilkesi, hakimin bilgisi olmayan bir alanda bilirkişiye hangi gerekçelerle katılmadığı noktasında önem arz edecektir. Aslında bu durum hakimin bilirkişi raporunu kayıtsız şartsız kabul etmesi ile benzerlik teşkil eder. Özel ve teknik bilgisi olmayan bir alanda kendisine bilirkişi tarafından verilen bilgileri, hukuk bilgisi ile birleştirip verdiği kararda bilirkişinin verdiği bilginin güvenilirliğinden emin olması, hakimin vicdanı ile de ilgili olabilecektir. Hakimin bilirkişi raporu hangi ölçütlerle incelediği, nasıl neticeye vardığını gerekçelendirmesi zorunluluğu göz önünde bulundurulmalıdır. Hakimin bu

durum karşısındaki güvenilirliği yargılamanın seyri ve adaletin sağlanması açısından önem arz edecektir.

Genel bilgiler kısmında da ayrıntılı olarak incelendiği üzere, tüm bu sürecin ardından tarafların temyiz aşamasında bilirkişi raporu doğrultusunda verilmiş bir karar için bilirkişi raporunun gerçeğe aykırılığı nedeniyle yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunma hakları vardır. Mevzuatta açıkça düzenlenmesi ve usulüne ilişkin genel bilgiler kısmında ayrıntılı bilgiler verilmiştir. Burada önemli olan nokta ihmal veya bilgisizlik nedeniyle gerçeğe aykırı rapor değil, kasıtlı olarak gerçeğe aykırı beyanda bulunmaktır. Bu kasıtlı hazırlanan raporun hükme esas alınması, hükmün kesinleşmiş olması gerekmektedir. Bu kuralın hakkaniyetin ve adaletin sağlanması, gerçeğin ortaya çıkması anlamında önemli ve güven veren bir kural olduğu söylenebilir. Ancak uygulamada bilirkişiye hâlihazırda bir önyargı varken bilirkişinin kasıtlı olarak gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu iddialarının uygun şekilde değerlendirileceğini düşünmek mümkün olmayabilir. Bilirkişi raporuna karşı her halde yapılan itiraz ve dikkate alınmaya değmeyecek şekildeki ithamlar çokça yapıldığından, ciddi şekilde ortaya delil konarak yapılan kasıtlı olarak gerçeğe aykırı beyanda bulunma iddiasının gerektiği şekilde değerlendirilmesi noktasında şüphelerin olması doğal olacaktır. Bilirkişilerin mevzuatta ve uygulamadaki yerlerinin eksiksiz ve hatasız şekilde gelişmesi halinde bu şüphelerin ortadan kalkacağı kanaatindeyiz.

Bilirkişinin gerek kasıtlı gerek ihmalen yaptığı hatalara ilişkin sorumluluklarına ilişkin yaptırımların ve düzenlemelerin ise yine gelişmesi gereken bir alan olduğu kanaatindeyiz. Bilirkişinin, idari güvence ilkesi gereği, bilirkişinin kasten veya ağır ihmal suretiyle düzenlemiş olduğu gerçeğe aykırı raporun, mahkemece hükme esas alınması sebebiyle zarar görenlerin, bu zararlarının tazmini için Devlete karşı dava açabileceği kabul edilmiş ve bu şekilde, tazminat davasının bilirkişiye karşı değil devlete karşı açılacağı öngörülmüştür. Bilirkişiler için uygulanan bu kural, hakimler için uygulanan kuralla benzerlik göstermektedir. Bu hususta da bilirkişi ve hakim aynı statüde düşünülmüştür. Bilirkişiler ve hakimlerin sorumluluklarının ve hatalarına karşı yaptırımların aynı şekilde değerlendirilmesinin doğru olmadığı kanaatindeyiz. Zira, hakimlerin yargılamadaki yeri bilirkişilerden oldukça farklı olup, uyuşmazlığın çözümünde karar mercii olan hakim ile görüş ve oy bildiren bilirkişinin aynı statüde değerlendirilmesi, ikisi arasındaki farklılıkların ayrımında çelişkiye yol açabilecektir.

Bilirkişilerin hataları karşısında sorumluluklarının kapsamının genel hükümlere göre sınıflandırılması ve ardından bu konuya ilişkin özel bir düzenlemenin olması yerinde olacaktır. Her ne kadar bilirkişilerin yaptıkları görev bakımından kamu yararı ve resmi görev sıfatıyla hakimler gibi sorumlu tutulması söz konusu olsa da, hakimler için uygulanan hükümlerin kıyasen uygulanması kavram karmaşasına yol açabilecektir.

Bulgular bölümünde incelenen Yargıtay kararlarında yerel mahkemenin dayandığı bilirkişi raporları doğrultusunda, Yargıtay ilgili daire veya kurullarının bu yöndeki kararlara ilişkin tutumları irdelenmiştir. Bu çerçevede 50 adet Yargıtay kararı incelenmiştir. Bu 50 adet kararın 30'unu, Yargıtay ilgili daireleri, ilk derece mahkemesi kararlarını bilirkişi raporuna dayanarak bozmuştur. Diğer 20 kararda, ilk derece mahkemesi kararları bilirkişi raporlarının usul ve yasaya uygun görülmesi gerekçesiyle onanmıştır. Burada dikkat çekilmesi gereken husus, bilirkişiliğin yargılamada ve hüküm kurulmasında ne kadar etkili bir kurum olduğudur. Yargıtay tarafından, yerel mahkeme hükmü onansa da bozulsada bilirkişilik kurumunun önemi ve ciddiyeti ortadadır. Bu denli ciddi bir konumda olan bilirkişilik kurumunun daha hızlı ve kalıcı şekilde gelişmesi yargı sistemindeki problemlerin de çözülmesini sağlayabilecektir.

Bulgular bölümünde incelenen Yargıtay kararlarında, bilirkişi raporu doğrultusunda verilen kararların eksik, hatalı, çelişkili incelemeler gerekçesiyle 30 adet kararda bozma kararı verdiği görülmektedir.

Birinci olgumuzda, somut olayda davalının kusuru ve davacıya verdiği zarar ortadayken bilirkişi heyetinin eksik inceleme yaptığı gerekçesiyle bozma kararı verilmiştir. Yargıtay, ameliyat sırasında vücudunda gazlı bez unutulmasının “hiçbir zaman ayrılmaması gereken bir maddenin unutulması” kapsamında değerlendirerek bilirkişi incelemesi eksikliğinden bozmuştur. Her ne kadar özel ve teknik bilgi gerektiren bir konu olsa da bu olguda Yargıtay dava konusu uyuşmazlık ve somut olaydaki hatanın kapsamı ve mahiyetini bilirkişinin özel ve teknik bilgisi dışında nitelendirmiştir. Anlaşılan o ki, hakimin de kendi başına özel ve teknik bilgi yardımı da alarak bu durumu nitelendirip, bilirkişi raporunu tarafsızca gerekçelendirmesi gerektiği düşünülmüştür.

İkinci olgumuzda, somut olayın açıklığa kavuşturulmasında özel ve teknik bilgi için uzman bilirkişi heyeti oluşturulmasının daha net ve tam bilgi vereceği ve tek başına bir mühendisten alınan raporun eksik olabileceği gerekçesiyle Yargıtay bozma kararı

vermiştir. Somut olaydaki ayrıntılar ve sunulan deliller doğrultusunda özel ve teknik bilginin yanı sıra bir uzmanlık konusu olduğu kanaatine varılmıştır. Uzman bilirkişi tarafından rapor alınması gerekliliğinin yerel mahkeme tarafından da tespit edilebilmesi mümkünken dosyanın Yargıtay'da incelenerek bu kararla tekrardan yerel mahkemeye gönderilmesi zaman ve emek kaybına yol açarak tarafları mağdur edebilmektedir.

Üçüncü olgumuzda, somut olayın çözümlenmesinde delillerin eksik değerlendirilmesi ve uzman bilirkişiden rapor alınmamış olması gerekçesiyle bozma kararı verilmiştir. Kararda, ilk derece mahkemesinin uzman bilirkişi ve yetersiz kusur raporunun yanı sıra delilleri de yetersiz değerlendirmesi bozma kararına gerekçe olarak gösterilmiştir. Dolayısıyla Yargıtay bu kararında, sadece bilirkişi raporunun yetersizliğini değil hakim de hukuki anlamda değerlendirmesini eksik bulmuştur. Hakimin özel ve teknik bilgi için bilirkişiden alacağı yardım yanında, hukuki değerlendirmeyi de birleştirerek tam anlamıyla bir değerlendirme yapması gerekirken, bunu eksik yaptığı için Yargıtay tarafından tekrar incelenmek üzere mahkemeye geri gönderilmiştir.

Dördüncü olgumuzda, bilirkişi raporu doğrultusunda verilen karar Yargıtay tarafından bozulmuş, ancak mahkeme bu kararında direndiği için dosya Hukuk Genel Kuruluna gitmiştir. Hukuk Genel Kurulu ise Yargıtay ilgili dairesinin bozma kararını yerinde görmüş ve nihai olarak bozma kararı vermiştir. Bilirkişi raporu ve toplanan delillerin değerlendirmesi noktasında ilk derece mahkemesinin eksik inceleme yaptığı gerekçesiyle Yargıtay ilgili dairesi ve Hukuk Genel Kurulu bozma kararı vermiştir. Yerel mahkemenin delil toplamada ve toplanan delilleri değerlendirmek üzere bilirkişiye gönderilmesi noktasında daha titiz ve özenli davranmasının yargılama sürecini uzatmayacağı kanaatindeyiz.

Beşinci olgumuzda, sanığın tıbbi açıdan kusurlu olup olmadığına dair eksik inceleme yapıldığı, Yüksek sağlık şurasından alınan raporun yeterli olmaması sebebiyle Adli Tıp Kurulu Genel Kurulundan rapor alınarak somut olayın netleştirilmesi gerekçesiyle Yargıtay'ca mahkeme kararı bozulmuştur. Bu olguda YSS tarafında verilen raporda sanığın kusurlu olmadığı yönünde kanaat olsa da mahkeme tarafında yapılan incelemede sanığın kusurlu olup olmadığı hususunda şüpheye düşüldüğü, sanığa atfedilecek kusurun tartışmayı gerektirmeyecek şekilde kesin olarak saptanması gerekçesiyle, YSS raporunun eksik ve yetersiz oluşu vurgulanmıştır. Bu olgudaki

ikilem, iki bilirkişi raporu arasında değil mahkemenin kanaati ve YSS'nın özel ve teknik bilgisi arasındadır. Dosya içerisinde yer alan YSS'nın raporuna ilişkin ayrıntılı bilgi edinemediğimiz için yorum yapmak zor olsa da, somut olaydaki delillerin hukuki olarak değerlendirilmesinin yanında tıbbi bilginin de gerektiği açıkça bellidir. Sanığın kusurunun olup olmadığının tespiti için bir kaç kilit noktanın aydınlatılarak bu olaylar arasındaki illiyet bağının olup olmadığının tespiti için Adli Tıp Genel Kurulu raporuna ihtiyaç duyulmuştur.

Altıncı olgumuzda, dosya içeriği ve bilirkişi raporu doğrultusunda verilen kararda hukuki anlamdaki eksiklikler de eleştirilerek usuli hatalar ile, bilirkişi raporunun eksikliği vurgulanarak mahkeme kararının bozulması yönünde karar verilmiştir. Bu olguda Yargıtay sadece Bilirkişi raporunun eksikliğini değil mahkemenin hukuki anlamda incelemesini de eksik bulduğunu kararın açıklama bölümünde uzunca dile getirmiştir. Bilirkişi ve mahkemenin eksik yönleri bir araya gelince ciddi anlamda hakkaniyete aykırı kararlar çıkma ihtimalinin uygulamaya nasıl yansıdığını görmekteyiz.

Yedinci olgumuzda, hükme esas alınan bilirkişi raporundaki kusur tazminatı hesabının hükme esas alınmasını yerinde bulmayan Yargıtay bozma kararı vermiştir. Bu olgudaki somut olay trafik kazası sonucunda destekten yoksun kalma tazminatına ilişkin olup, yapılan tazminat hesabı özel ve teknik bilgi gerektirse bile hakimın yapılan hesabı değerlendirmesi zorlanacağı bir konu değildir. Zira hesabın neye göre yapıldığı ve ayrıntıları bilirkişi raporunda yer almaktadır. Bu yönüyle hakimın yapılan incelemenin eksiklerini görebilmesi, başka uzmanlık alanlarına göre daha kolaydır. Buna rağmen hakim tarafından bu eksikliklerin göz ardı edilmiş olması, Yargıtay'ca gerekçe olarak gösterilmiştir. Zira, Yargıtay'da inceleme yapan hukukçuların da bu konuda özel ve teknik bilgisi olmamasına rağmen bilirkişi raporunu hakkaniyetli şekilde muhakeme edebilmişlerdir.

Sekizinci olgumuzda, hükme esas alınan bilirkişi raporunda, kazanca göre değil desteğin yerine ikame edilecek kişi için yapılması gereken ücret ödemesine göre hesaplama yapılması yönünden aktüer bilirkişiden ek rapor alınarak sonucuna göre karar verilmesi gerekirken, mevcut bilirkişi raporuna göre hükmü kurulmasını yerinde bulmamıştır. Bu olguda özel teknik bilginin yanında, hukuki bilginin de gerekli olması sebebiyle ilk derece mahkemesinin hakiminin de değerlendirme yaparken eksik

inceleme yaptığı söylenebilir. Bu olgudaki kararın tümünde açıklananlar dikkate alındığında, aslında yapılacak hesaplamanın bir hukukçu tarafından da yapılmasının mümkün olduğu bile söylenebilir.

Dokuzuncu olgumuzda, hükme esas alınan bilirkişi raporuna ek rapor istenerek kazanç kaybının hesaplanması gerektiği gerekçesiyle bozma kararı verilmiştir. Bu olguda yapılan değerlendirmenin tam olarak özel ve teknik bilgiye dayandığı tartışmalıdır. Zira özel ve teknik bilgi bilirkişiden talep edilmişse bile, rapor sonunda bir hesaplama yapılmaması aslında bilirkişinin eksikliğini göstermeyebilir. Rapor doğrultusunda hesabı hakimın yapmasını beklemek ya da bilirkişiyi mahkemeye çağırıp bu eksikliği gidermesini talep etmek yapılacaklar arasında sayılabilir. Hakimın bunu yapmamış olması ve dosyanın Yargıtay’a gönderilip gelmesi, devamında Yargıtay’ın aslında ek raporla karar verilebileceği kanaatine varması, aslında yargılamayı sadece uzatmıştır. Yerinde çözülebilecek bir eksiklik sebebiyle belki de bu olguda taraflar çok uzun süre beklemek zorunda kalmış olabilir. Hakimın uygulamada alışılmadığı için bilirkişiyi mahkemeye çağırması ya da çerçevesi belli olan bir hesaplama işlemini yapmamış olması sadece tarafları mağdur etmiş olabilir.

Onuncu olgumuzda, bilirkişi raporundaki incelemelerin eksik ve hatalı olmasının yanında soyut ve gerekçesiz olması sebebiyle dosyanın heyete gönderilmesi gerekçesiyle bozma kararı verilmiştir. Yargıtay tarafından, yargılama sırasında alınan raporun soyut, gerekçesiz ve itibar edilemeyecek şekilde hatalı olduğu ifadelerinin kullanılması nedeniyle ortada açıkça ve kolayca anlaşılabilecek eksikliklerin olduğu söylenebilir. Bu durumun ilk derece mahkemesi tarafından tespit edilememiş olmasının sebebi kararın özetinden anlaşılamamaktadır.

Bulgular bölümündeki olgu-11’de bilirkişi raporu eksik ve yetersiz görülerek, uzman bir heyetin rapor hazırlaması gerekçesiyle bozma kararı verilmiştir. Kararda, mahkeme ve Yargıtay denetimine elverişli rapor alınması gerektiği savunulmuştur. Burada karar özetinden anlaşıldığı kadarıyla, bilirkişi raporu amacını karşılayan şekilde düzenlenmemiş olduğundan Yargıtay bozma kararı vermiştir. Bu denli eksik görülen uzman heyetin inceleyeceği kadar karmaşık olduğunu düşündüğümüz bir eksikliğin ilk derece mahkemesi tarafından da fark edilmesi gerektiği söylenebilir. Çünkü kararın gerekçesinde, somut olayın anlaşılmadığı açıkça ortaya konmuştur.

Bulgular bölümündeki olgu-12’de, mağdurenin muayenesinde bulunması gereken uzmanın bulunmadığı, dolayısıyla usulüne uygun düzenlenmeyen bilirkişi raporuna göre kurulan hükmün bozulması yönünde karar vermiştir. Bu olguda ilk derece mahkemesi, Adli Tıp Kurumu kanunun 7/f ve 23/B maddelerine aykırı olarak, konunun uzmanı olan çocuk psikiyatrisi uzmanı bulunmadan düzenlenen raporu hükme esas almıştır. Kararın özetinden ve gerekçesinden anlaşıldığı kadarıyla kanunda açıkça hükme bağlanan bir maddenin uygulanmaması, bilirkişi heyetindeki eksik uzman olmaksızın karar verilmesi ilk derece mahkemesinin ihmali olduğu söylenebilir. Bu eksikliğin tespitinin hakim tarafından fark edilmesi beklendiğinden, bu olguda dosyanın Yargıtay sürecine girmesi ve yargılamanın uzamasında sadece taraflar mağdur olmuştur. Bunun yanında Adli Tıp 6. İhtisas kurulunun da görevi alanına giren bir konuda eksik uzman kadrosuyla rapor düzenlemiş olmasının da yine aynı şekilde ihmalen yapılan bir hata olup, tarafları mağdur etmekten ve yargılanın uzamasına yol açmaktan öteye gitmediği söyleyebiliriz.

Bulgular bölümündeki olgu-13’te, hekimin ihmali sebebiyle açılan davada, somut olaydaki iddialar gereği embriyoloji ve radyoloji uzmanının olduğu bilirkişi heyeti oluşturularak alınacak bilirkişi raporu doğrultusunda karar verilmesi gerekçesiyle Yargıtay bozma kararı vermiştir. Karar özetinde verilen somut olaya ilişkin bilgiler doğrultusunda anlaşıldığı üzere, davacının gebeliği süresinde tespit edilmesi mümkün olan bir hususun hekim tarafından ihmal edildiği iddiası vardır. Bu iddia uyarınca inceleme yapılması istenen hususların uzman hekimler tarafından yapılmasının gerek olduğunu, ilk derece mahkemesi hakimi tarafından tespit edilememesi ve bunun Yargıtay tarafından gerekçelendirilmesi yargılamanın uzamasına sebep olmuştur. Zira, bu konuda uzman hekimlerden oluşacak heyetin inceleme yapmasının gerekliliğini Yargıtay incelemesinden önce ilk derece mahkemesince de bilinebilecek bir husus olduğu kanaatindeyiz. Bu olguda ilk derece mahkemesinin eksik inceleme ve özensiz tespiti sebebiyle tarafların mağdur olduğunu gözlemleyebiliriz.

Bulgular bölümündeki olgu-14’te, bileşen iki dava ve bu davaların birleşmesinden önce ve sonra alınan raporların birbiriyle çelişmesi söz konusudur. Somut olaya ilişkin yorum yapmaksızın eldeki verilerle yapılan değerlendirme ile verilen bilirkişi raporu yerine, varsayımlar üzerinden değerlendirme yapılarak oluşturulan bilirkişi raporunun hükme esas alınmasını yerinde görmeyen Yargıtay

bozma kararı vermiştir. Burada birbirinden farklı değerlendirme yapan bilirkişi raporlarının birbiriyle çelişmese bile konuyu ele alış biçimlerinin farklı olduğunu anlamak mümkündür. Bu farklılık sonucu hakimın takdir yetkisi ön plana çıkar. Hakimın takdir yetkisinin bu olay için soyut kaldığını, objektif yapılan bir değerlendirmede bile farklı seçimler yapılması mümkün olduğundan, dosyanın Yargıtay'da çözülmesi yerinde olmuştur.

Bulgular bölümündeki olgu-15'te, dava konusu uyuşmazlığın asıl kilit noktası olan SGK'nın sorumluluğuna ilişkin bilirkişi raporunda ve gerekçeli kararda değerlendirme yapılmamasını, tekrar yapılacak yargılamada bu eksikliğin uzman bilirkişi tarafından giderilmesinin gerek olduğu gerekçesiyle bozma kararı verilmiştir. Kararın özetinde yazdığı kadarıyla bilirkişi raporunun dava konusu ana uyuşmazlık ile ilgili eksik inceleme yapılmasının hakim tarafından irdelenmediği ve ek rapor alınmadığı anlaşılmaktadır. Bu olguda bilirkişinin eksik inceleme yapması ayrı bir sorun, hakimın eksik incelemeyi irdelenmeden ve bu eksikliği giderecek bir ek rapor ya da bilirkişiyi mahkemeye çağırıp bilgi almamak gibi yollara başvurmadan eksik rapor üzerinden karar vermesi başka bir sorundur. Bu sorun ilk derece mahkemesi tarafından düzeltilip tarafları mağdur etmeyecek ve yargılamayı uzatmayacak şekilde çözülebilecekken yine tarafların mağdur olduğu söylenebilir.

Bulgular bölümündeki olgu-16 ve olgu 17'de, yargılama sırasında alınan bilirkişi raporunun eksikliği ve uzman bilirkişiden rapor alınmasının gerektiği gerekçesiyle bozma kararı verilmiştir. Her iki olguda da somut olayda farklı olsa da uyuşmazlık noktası ve ilk derece mahkemesinin yargılamadaki eksiklikleri benzerlik göstermektedir. Yargıtay 13. Hukuk dairesine ait bu iki kararın karar yılları aynı olup aynı tetkik hakimleri tarafından karar verildiği düşünülmektedir. Yargıtay'ın karar gerekçesinde açıkladıklarından anlaşıldığı kadarıyla, somut olayda tarafların sorumluluklarının kapsamının belirlenmesinde taraflar arasındaki sözleşme ve borçlar kanunu esas alınmıştır. Aynı incelemenin ilk derece hakimi tarafından da yapılması mümkünken dosya eksik inceleme ve uzman bilirkişiden rapor alınması gerekliliği ile Yargıtay'dan bozma kararıyla dönmüştür. Bu iki olguda da ilk derece mahkemesi tarafından da inceleme yapılsaydı tarafları mağdur etmeyecek şekilde de çözülebileceği kanısındayız.

Bulgular bölümündeki olgu-18'te, iki farklı bilirkişi raporunda kusur oranları farklı hesaplanmış, ilk derece mahkemesi tarafından iki rapor arasındaki çelişki giderilmeden ve gerekçe gösterilmeksizin bir rapor seçilip hükme esas alınmıştır. Yargıtay ise bu çelişkinin giderilmesi ve uzman bilirkişiden alınacak çelişkinin giderildiği rapora göre hüküm kurulması gerekçesiyle bozma kararı vermiştir. Bu olguda, aynı olaya ilişkin farklı kusur tespiti olan iki bilirkişi raporundan hükme esas alınacak raporun neye göre seçildiği gerekçelendirilmeden eksik inceleme yapılmıştır. İlk derece mahkemesi bu iki çelişkili rapordan biri seçmek yerine bilirkişi heyeti oluşturup uzman bilirkişilerce çelişkilerin giderilmesini sağlayabileceği düşüncesindeyiz. Bu olguda eksik inceleme sonucu dosyanın Yargıtay'a gönderilmesinin yargılamanın uzamasına yol açtığı gözlemlenmektedir.

Bulgular bölümündeki olgu-19'da yapılan yargılama sırasında bilirkişi incelemesinin konuyu ele alış biçimi olarak yasaya uygun bulan Yargıtay kusur hesabında hata yapıldığı gerekçesiyle bozma kararı vermiştir. Ancak, Yargıtay bu hesabın yine aynı uzmanlıkta olan başka bilirkişi heyetince incelenmesi gerektiğini gerekçe olarak göstermiştir. Karar özetinden anlaşıldığı kadarıyla, bilirkişinin somut olayı ele alış biçimi ve mevzuat çerçevesinde yaptığı değerlendirmelerde hukuki bir hata olmadığı ortada olduğundan, kusur oranının hatalı hesaplanması aynı uzmanlık alanından heyet oluşturularak tekrardan inceleme yapılması yargılamayı uzatacak nitelikte olabilecektir. Bunu yerine ek rapor alınmasının usul ekonomisi ve tarafların mağdur olmaması açısından daha doğru olabileceği kanaatindeyiz.

Bulgular bölümündeki olgu-20'de, somut olaya ilişkin yapılan ilk yargılamadan hükme esas bilirkişi raporu yerinde görülmemiş ve bozma kararı verilmiştir. Bu bozma kararına uyan ilk derece mahkemesi tekrar yaptığı incelemede 2 nöroloji ve 1 makine mühendisi olan bilirkişi heyetinden alınan rapora göre karar vermişse de Yargıtay ilgili dairesi yine bozma kararı vermiş, ancak bu sefer ilk derece mahkemesi kararında direnmiştir. HGK'ya gönderilen dosyada kurul nihai olarak verdiği kararını, somut olayı aydınlatmada yardımcı olacak uzmanlardan oluşan bilirkişi heyetince incelenerek karar verilmesinin gerektiği kanaatiyle gerekçelendirmiştir. Bu olguda, ilk derece mahkemesi somut olaya ilişkin 3 kere inceleme yapmış ve dosya 3 kere farklı bilirkişiye gönderilmiştir. Konunun uzmanlık gerektirmesi ve yanlış uzman seçimi gibi sebeplerle

yargılamanın sürüncemede kalmasının tarafları mağdur edecek kadar yıpratıcı olduğu kanaatindeyiz.

Bulgular bölümündeki olgu-21’de, Yargıtay yaptığı inceleme sonucunda hükme esas alınan bilirkişi raporunun yetersiz olduğuna kanaat getirerek uzman bilirkişi tarafından inceleme yapılması gerektiği gerekçesiyle bozma kararı vermiştir. Karar özetinden anlaşıldığı kadarıyla, somut olaydaki incelemeler ve hukuk davasına bağlı bir ceza davasının da bulunması gibi sebepler öne sürülerek dosyanın uzman bilirkişi tarafından incelenmesi gerekliliği, Yargıtay’ın görüşü olup bu konuda mevzuatta bir zorunluluk bulunmadığı gözlemlenmiştir.

Bulgular bölümündeki olgu-22’de somut olayın meydana gelişi bakımından dosyanın uzman bilirkişi tarafından incelenmesi gerektiği gerekçesiyle bozma kararı verilmiştir. Somut olay ve sunulan deliller doğrultusunda Yargıtay incelemesinden önce ilk derece mahkemesinin de dosyayı uzman bilirkişiye göndermesinde bir engel yokken, eksik inceleme yapılmasıyla yargılamanın uzamasına sebebiyet verdiği karar özetinden gözlemlenebilir.

Bulgular bölümündeki olgu-23’te, birbiriyle çelişkili bilirkişi raporu ve Adli Tıp Kurumundan alınan raporların birbiriyle farklılık gösterdiği ve her iki raporda da eksiklikler olduğu gerekçesiyle bozma kararı verilmiştir. Bu olguda biri Adli Tıp Kurumu olmak üzere iki bilirkişi incelemesine rağmen eksik inceleme yapılmasının yargılamayı uzatan etkenlerden olduğu karar özetinden anlaşılmaktadır. Eksik incelemeye rağmen ilk derece mahkemesi Adli Tıp Kurumundan alınan raporu hükme esas almıştır. Bunun sebebinin adli tıp raporu karşısındaki raporun, herhangi bir bilirkişiden alınan rapor olmasından kaynaklandığını düşünmekteyiz. Mahkemelerin, Adli Tıp kurumundan alınan raporların daha doğru ve hüküm kurmaya elverişli olduğu düşüncesinin eğilimi birçok olguda gözlemlenmiştir. Bu olgudaki hükmün dayanağı Adli Tıp Kurumundan alınan rapor olsa da Yargıtay Ceza Genel Kurulu bu rapordaki eksikliği göz ardı etmeden yeniden yargılama yapılmasını gerekli görmüştür. Bu da Adli Tıp Kurumunun her rapor ve tespitinin doğru olduğu düşüncesinin yaygın olsa bile aksini düşünenlerin de olduğunu gösteren bir karardır.

Bulgular bölümündeki olgu-24’te, Adli Tıp Kurumu 3.İhtisas Kurulu ve Marmara Üniversitesi öğretim üyelerinden oluşan bilirkişi heyeti raporlarına itibar edilerek verilen kararın eksik ve yetersiz olduğu, son merci niteliğindeki Adli Tıp

Kurumu Genel Kurulunun raporuna itibar edilmesi gerektiği gerekçesiyle Yargıtay tarafından bozma kararı verilmiştir. Bu olguda, Yargıtay ilgili hukuk dairesi, Adli Tıp Genel Kurulunun son karar mercii olarak nihai kararı verebilecek konumda olduğunu esas alarak inceleme yapmıştır. Ancak burada tez çalışmamızda da ayrıntılı olarak irdelediğimiz üzere, Adli Tıp Kurumunun Adalet Bakanlığına bağlı üst kurum olmasının verdiği kararın nihai olacağı ya da son mercii ölçütünde görülmesini gerektirmeyeceği kanaatindeyiz. Zira, bu olguda da yargılamanın seyrini tam tersine çevirecek şekilde etkili olan Adli Tıp Genel Kurulunun da denetlenmesi ve verdiği raporların tarafsızca incelenmesi gerektiği kanaatindeyiz.

Bulgular bölümündeki olgu-25'te, ceza mahkemesindeki bilirkişi raporu ile bu olgudaki hukuk davasındaki bilirkişi raporunun çelişmesi gerekçesiyle bozma kararı verilmiştir. Ceza ve hukuk davalarının birbirini bağlamaması kuralının yanında ceza yargılaması sonucunda belirlenen maddi olgunun hukuk mahkemesini bağladığı kuralı sabittir. Bu bilinen temel hukuk kurallarının ilk derece mahkemesinde göz ardı edilmesi, dosyanın Yargıtay'a intikal etmesine sebep olmuştur. Halbuki bu olguda görülen, çelişkili raporların uzman bir bilirkişi heyetince giderilebileceği, ilk derece mahkemesi hakiminin kendiliğinden tespit edebileceği bir eksikliktir. Hal böyleyken bu olguda ilk derece mahkemesinin eksik inceleme yapmasının tarafları mağdur ettiğini karar özetinden anlayabilmenin mümkün olacağı kanaatindeyiz.

Bulgular bölümündeki olgu-26'da yargılama sırasında Mahkemece Adli Tıp raporu ve bu rapora dayanak teşkil eden Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Hastanesi Kadın Hastalıkları Ana Bilim Dalı Başkanlığının hazırladığı rapor hükme esas alınmıştır. Bu karar Yargıtay ilgili dairesince bozulmuş. Yeniden yapılan yargılamada, Adli Tıp Kurulundan tekrardan rapor alınmıştır. Bu rapor doğrultusunda karar verilmişse de Yargıtay, dosya içerisinde bulunan adli tıp raporları birbiri ile çelişkili olup hüküm kurmaya elverişli, inandırıcı ve tatminkar olmaktan uzak olduğu ve çelişkili rapora itibar edilip, hüküm kurulamayacağı gerekçesiyle bozma kararı vermiştir. Bu olgunun, son mercii olarak görülen Adli Tıp Kurumunun raporlarının çelişmesi nihai kararı veren mercii olarak görülen kurumun da zaman zaman çelişkiye düşebileceğini göstermektedir.

Bulgular bölümündeki olgu-27'de, idari yargılamanın sonucunun hukuk yargılamasını bağlamayacağı, eksik inceleme yapıldığı ve YSS ile Adli Tıp raporunun

birbiriyle çelişmesi ve bu çelişki giderilmeden karar verilmesi gerekçe gösterilerek karar Yargıtay tarafından bozulmuştur. Dosya içerisindeki Yüksek Sağlık Şurası Raporunda 2/8 oranında kusur tespit edilmiş, bundan sonra alınan gerek Adli Tıp Kurumu 1. İhtisas Dairesinin ve gerekse Adli Tıp Kurumu Genel Kurulunun ve ek raporlarında hiç bir davalıya izafe edilebilecek kusurun bulunmadığı belirtilmiş olmasına rağmen, Adli Tıp Kurumu raporlarında somut olayın aydınlatılmasına ilişkin yeterli açıklık bulunmamaktadır. Bu olguda, resmi bilirkişi konumundaki kurum ve kuruluşların hazırladıkları raporların birbirleriyle çelişmesi kararın kilit noktasıdır. Mahkemelerin nihai karar veren mercii olarak gördükleri kurum ve kuruluşların da çelişkiye düşebileceğini, her dair koşulsuz olarak güvenilen kurumların da hataya düşebileceğini göstermektedir.

Bulgular bölümündeki olgu-28’de, adli tıp uzmanından alınana rapor yeterli görülmeyip, YSS’den görüş alınması gerektiği gerekçesiyle bozma kararı verilmiştir. Karar özetinden anlaşıldığı üzere, ilk derece mahkemesi yargılama sırasında eksik inceleme yaparak hüküm kurmaya elverişli olmayan rapor doğrultusunda karar vermiştir. Bu eksikliğin Yargıtay aşamasında tespit edilebilir olup olmadığı karar özetinden anlaşılmamakla birlikte, ilk derece mahkemesi tarafından tespit edilebilir bir eksiklik varsa ve bu ihmal edildiyse tarafların mağdur olduğu söylenebilir.

Bulgular bölümündeki olgu-29’de, iki çelişkili bilirkişi raporu varken hüküm kurulması yerinde görülmemiş ve bozma kararı verilmiştir. Karar özetinden anlaşıldığı kadarıyla, iş sağlığı ve güvenliği uzmanı ile iş müfettişi tarafından verilen rapor göz ardı edildiğinden, İşçi sağlığı ve İş Güvenliği mevzuatı ile iş kazasının vuku bulduğu iş kolunda uzman bilirkişiden rapor alınması gerektiği, Yargıtay tarafından gerekçelendirilmiştir. Dosya içeriği tarafımızca incelenmediğinden, somut olaya ilişkin ayrıntılı bilgi edinemesek de ilk derece mahkemesinin raporlarda tespit edilen kusur oranlarındaki farklılıkları görememesi düşünülemeyeceğinden bu çelişkinin sadece Yargıtay tarafından tespit edilecek düzeyde bir uzmanlık gerektirdiğini düşünmek pek de mümkün değildir. Bu olguda, ilk derece mahkemesinin, kararı Yargıtay incelemesine bıraktığı ve çelişkiyi gidermesini beklediği için bu şekilde bir karar verdiği kanaatindeyiz.

Bulgular bölümündeki olgu-30’da, çelişkili bilirkişi raporları ve somut olaya ilişkin eksik inceleme yapıldığı gerekçesiyle bozma kararı verilmiştir. Davaya dayanak

yapılan üye iş yeri sözleşmesinin incelenmemiş oluşunun ilk derece mahkemesi tarafından göz ardı edildiği karar özetinden anlaşılmaktadır. Bu sebeple de ilk derece mahkemesi daha titiz ve özenli inceleme yapsaydı ve çelişkiyi giderecek üçüncü bir heyet raporu alsaydı yargılamanın seyrinin değişebileceği şeklinde yorum yapılabilir.

Bulgular bölümündeki olgu-31’de, Adli Tıp 6. İhtisas kurulundan alınan rapor doğrultusunda hüküm kurulmasını yerinde görmeyerek bozma kararı veren Yargıtay ilgili ceza dairesinin bozma kararına karşı, ilk derece mahkemesi hükme esas aldığı usulüne ve mevzuata uygun kurulan uzman heyetinin raporu doğrultusunda kurduğu hükmün yerinde olduğu gerekçesiyle kararında direnmiştir. Ceza Genel Kurulunca incelenen dosyada, Adli Tıp kurumu Kanunun 7. Maddesinde öngörüldüğü şekilde uzman heyetince düzenlenen rapor doğrultusunda verilen ilk derece mahkemesi kararının yerinde olduğu gerekçesiyle onama kararı vermiştir. Bu olguda, oluşturulan uzman heyetinin usule uygunluğu ile düzenlenen raporun ruh sağlığının bozulup bozulmadığı ayırımına göre düzenlenip düzenlenmediği tartışması noktasında ikilemlere sebep olduğu karar özetinden anlaşılmaktadır. Hal böyleyken, ilk derece mahkemesi Yargıtay ilgili ceza dairesi ve Yargıtay Ceza genel kurulunun ayrı ayrı inceleyerek irdeledikleri bu olguda tarafları mağdur etmeyecek şekilde özenli ve adaletli yargılama yapıldığını söylemek mümkündür. Her yargılamanın bu aşamalardan geçmesinin mümkün olmayacağı düşüncesiyle birlikte çelişkiler söz konusu olduğunda özenli davranmak gerektiği unutulmamalıdır.

Bulgular bölümündeki olgu-32’de, karar özetinden anlaşıldığı kadarıyla Yargıtay ilgili ceza dairesi ilk derece mahkemesi kararını yerinde bularak onama kararı vermiş ancak Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı ilk derece mahkemesi kararına itiraz etmiştir. Ceza genel kurulu tarafından Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının itirazını, yerel mahkemenin yargılama sırasında alınan bilirkişi raporunun olayın oluş şekli ve manevi unsurlarının tespitinin yerinde olduğu gerekçesiyle yerinde görmemiş ve ceza dairesinin onama kararını isabetli bulmuştur. Bu olguda, ceza dairesi ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının fikir ayrılığına düşmesinde nihai kararı ceza genel kurulu vermiştir. Nihai kararı veren son mercii Yargıtay Ceza genel kurulunun karar özetinden anlaşıldığı kadarıyla, dosya üzerinden yaptığı araştırmaların özenli olduğunu söylemek mümkündür.

Bulgular bölümündeki olgu-33'te, ilk derece mahkemesinin kararının eksik inceleme ve yetersiz bilirkişi raporu gerekçesiyle bozulması yönündeki kararının aksine ceza genel kurulu direnme kararını yerinde görerek ilk derece mahkemesi kararının onanması yönünde karar vermiştir. Karar özetinden anlaşıldığı kadarıyla Yargıtay ilgili ceza dairesinin sanığın mağdurenin yaşı konusunda hataya düşmesinin mümkün olup olmadığı mahkemenin dosyadaki tüm verilerle birlikte kendi gözlemini de tespit ederek ve gerekirse gösterip göstermediği, bu konuda bilirkişi incelemesi de yaptırılmak suretiyle belirlendikten sonra TCK'nın 30. maddesi gözetilerek sanığın hukuki durumunun tayin ve takdiri gerekirken eksik incelemeyle yazılı şekilde hüküm kurulması gerektiği gerekçesi ceza genel kurulu tarafından isabetsiz görülmüştür. Bu olguda, Yargıtay ilgili ceza dairesinin bilirkişi incelemesi yapılmasını tavsiye ettiği konu oldukça soyut olup, bilirkişinin böyle bir inceleme yapsa bile sağlıklı bir tespit yapmasının pek de mümkün olmayacağı bir konu olduğunu söyleyebilir. Kaldı ki sanığın hataya düşüp düşmediği konusu, hakimin kendisinin de dosya içeriği ve ifadelerden tespit edebileceği bir hususken hukuki ve soyut bir konuya bilirkişi yardımı istemesi gerçekçi olmayabilir. Böylesine soyut bir konuyu, bilirkişinin özel ve teknik bilgisinden yararlanmak kapsamı içerisinde değerlendirmenin mümkün olmayacağı kanaatindeyiz.

Bulgular bölümündeki olgu-34'te, karar özetinden anlaşıldığı üzere ilk derece mahkemesinin Adli Tıp raporu doğrultusunda verdiği karar Yargıtay ilgili dairesi tarafından isabetli bulunup onama kararı verilmiştir. Yine karar özetinden anlaşıldığı üzere, asliye hukuk mahkemesi kararına, adli tıp raporu esas alınmıştır. Ceza mahkemesi kararının hukuk mahkemesini bağlamayacağı kuralının yanında esaslı unsurların göz önünde tutulmasının gerekliliği bir yana, hukuk yargısında tekrardan bir bilirkişi raporu alınması da yargılamanın seyri açısından sağlıklı olacaktır. Adli Tıptan alınmış bir raporun hem ceza hem hukuk yargısına esas alınması resmi bilirkişiden alınan, raporun nihai olacağı görüşüne bağlı tutulduysa, ilk derece mahkemesinin başka bir görüşe kapalı kaldığını söylemek mümkün olabilecektir.

Bulgular bölümündeki olgu-35'te, ilk derece mahkemesinin adli tıp raporu ve bilirkişi raporu doğrultusunda kurduğu hüküm Yargıtay ilgili dairesince bozulmuş, ancak Yargıtay Ceza Genel Kurulu bu bozma kararını yaptığı inceleme sonucu isabetli görmeyerek adli tıp raporu ve bilirkişi raporları doğrultusunda verilen ilk derece

mahkemesi kararının onanması yönünde karar vermiştir. Burada karar özetinden anlaşıldığı kadarıyla Adli Tıp raporu doğrultusunda verilen ilk derece mahkemesi kararı isabetli görülmüş, zaten bilirkişi raporu da adli tıp raporu doğrultusunda verildiği için çelişkili bir durum söz konusu olmamıştır. Yargıtay ilgili dairesi ise, ceza hukuku anlamında yaptığı değerlendirme sonucu takdir edilen cezayı fazla bulmuşsa da neticede Adli Tıp Kurulu raporu yine hükme esas alınmıştır. Dolayısıyla, somut olaydaki tarafların kaderinin yine adli tıp raporu doğrultusunda belirlendiği söylenebilir.

Bulgular bölümündeki olgu-36'da, ilk derece mahkemesinin, toplanan delillere ve bilirkişi raporuna dayanarak verdiği karar Yargıtay ilgili dairesince onanmıştır. Bilirkişi raporu ve adli tıp raporunun aynı doğrultuda olmasının mahkeme kararlarında oldukça etkili olduğu düşünülmektedir. Bilirkişi raporu hazırlanırken adli tıp raporunun ne kadar etkisinde kaldığını karar özetinden anlamak mümkün olmadığından, Adli Tıp raporu ve bilirkişi raporunun aynı doğrultuda olmasının gerçekten tarafsızca hazırlandığından mı yoksa bilirkişilerin adli tıp raporundan etkilenecek mi değerlendirme yaptığını söylemek pek de mümkün değildir.

Bulgular bölümündeki olgu-37'de, dosya içerisindeki bilgi ve belgelere, ilk derece mahkemesinin gerekçeli kararındaki değerlendirmesi, somut olayın oluşuna uygun düzenlenen uzman bilirkişi raporu doğrultusunda verilen kararın yerinde olduğu Yargıtay ilgili dairesince onanmıştır. Burada karar özetinden anlaşıldığı kadarıyla, düzenlenen bilirkişi raporu hem ilk derece mahkemesi tarafından hem de Yargıtay ilgili dairesi tarafından uygun görülmüştür.

Bulgular bölümündeki olgu-38'de, adli tıp Raporu ve bilirkişi raporu doğrultusunda verilen ilk derece mahkemesi kararı Yargıtay ilgili dairesince bozulmuş, ancak Yargıtay Ceza genel kurulunca ilk derece mahkemesi kararı isabetli görüldüğünden onanması yönünde karar vermiştir. Karar özetinden anlaşıldığı kadarıyla, gerek adli tıp raporu gerekse de bilirkişi raporu aynı doğrultuda olup detaylı inceleme yapılmıştır. Yargıtay ilgili ceza dairesi, olayın oluş biçiminden dolayı hukuki değerlendirme yaparak bozma kararı vermişse de Ceza genel kurulu bilirkişi raporları doğrultusunda değerlendirme yapmıştır. Bu olguda, gerek ilk derece mahkemesinin gerekse de Yargıtay'ın detaylı değerlendirme yaptığı söylenebilir.

Bulgular bölümündeki olgu-39'da, dosya içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde

usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına göre onama kararı verilmiştir. Bu olguda, karar özetinden anlaşıldığı kadarıyla mahkemece delillerin değerlendirilmesi usulüne uygun yapılmıştır.

Bulgular bölümündeki olgu-40'da, ilk derece mahkemesini karara esas aldığı bilirkişi raporunu isabetli bularak onama kararı verilmiştir. Karar özetinden anlaşıldığı üzere, hukuk yargılamasında sonuçlanan ceza davasına esas alınan bilirkişi raporu esas alınmış ve bu Yargıtay ilgili hukuk dairesince yerinde görülmüştür. Daha önce de belirttiğimiz gibi ceza davalarının sonuçları hukuk davalarını bağlamamakta, ancak esaslı unsurları bakımından da birbirleriyle çelişmemelidirler. Bu olguda, Yargıtay incelemesinden de anlaşıldığı kadarıyla, ceza ve hukuk yargılamaları birbirini tamamlayıcı ve hakkaniyetlidir.

Bulgular bölümündeki olgu-41'da, ilk derece mahkemesinin kararının onanması yönünde karar verilmiştir. Bu olguda karar özetinden anlaşıldığı kadarıyla dosya kapsamı gereği uzman bilirkişiden alınan rapor ve sunulan deliller doğrultusunda karar verilmiştir. Burada dosya kapsamının gereği ilk derece mahkemesini re'sen uzman bilirkişiye başvurusu, önceki olguların çoğunda bozma sebebi iken bu olguda ilk derece mahkemesinin özenli ve titiz değerlendirme yapması sonucu onama kararı ile sonuçlanmıştır.

Bulgular bölümündeki olgu-42'da, ilk derece mahkemesi kararı dosya içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp değerlendirilmesinde ve özellikle Adli Tıp Kurumu 3. İhtisas Kurulu tarafından davacıdaki çalışma gücü kaybına ilişkin değerlendirmede davalının ileri sürmüş olduğu Hacettepe Üniversitesi Pediatrik Nöroloji ABD'nin raporunun dikkate alınmış olması ve davacıdaki maluliyetin geçirdiği trafik kazasına bağlı olduğunun belirtilmiş olması ve manevi tazminat talebi ile ilgili olarak hüküm kurulurken olayın meydana geliş şekli, tarafların ekonomik ve sosyal durumları, olay nedeniyle duyulan acı ve elemnin derecesi esas alınarak kurulan hüküm onanmıştır. Bu olguda karar özetinden anlaşıldığı kadarıyla, uygulamada alışkanlık haline gelmiş olan adli tıp raporunu kesin kabul eden görüşün bu kararda tarafsızca değerlendirilerek tüm bilirkişi incelemeleri hükme esas alınmıştır.

Bulgular bölümündeki olgu-43'te, ilk derece mahkemesinin Adli Tıp Kurumu raporunda hesaplanan iş göremezlik oranına göre Aktüerya Bilirkişisi tarafından

düzenlenen bilirkişi raporu doğrultusunda verilen karar onanmıştır. Bu olguda, onama kararında, bilirkişi raporunun adli tıp raporu doğrultusunda verilmiş olmasının etkili olduğunu karar özetinden anlaşıldığı kadarıyla söylemek mümkün olabilir.

Bulgular bölümündeki olgu-44, 46 ve 48’de, somut olaydaki imza inkarı nedeniyle Adli Tıptan alınan rapor doğrultusunda senetteki imzanın keşideciye ait olmadığının kabulüyle verilen karar onanmıştır. Her iki olgunun somut olaydaki iddia ve bilirkişiye başvuru sebebi aynı olduğundan bu olgular birlikte değerlendirilmiştir. Her iki olguda da Adli Tıp raporu esas alınmıştır.

Bulgular bölümündeki olgu-45’te, ilk derece mahkemesi kararı önce bilirkişi incelemesi yeterli bulunmayıp bozulmuş ve yeniden yapılan yargılamada Adli Tıp Kurumu 2. İhtisas Dairesi’nden alınan raporda; uygun çıkartma aparatı kullanılması durumunda dahi vida başlarının deforme olması, vida ve vida tutucuların birbirlerine entegre olması, metal yorgunluğuna bağlı implant kırılması, dava konusu olayda belirtildiği şekilde posterior füzyon durumlarında enstrümanların çıkartılamayabileceği belirtilmiştir. Her ne kadar bilirkişi raporunun sonuç bölümünde; ameliyatı gerçekleştiren hekimlerin kusurlu olup olmadıklarına değinilerek mütalaada bulunulmuş ise de; raporun içeriğinde, doğru aparat gönderilmesi halinde dahi mevcut durumun ortaya çıkma ihtimali bulunduğu belirtildiğinden, mahkemenin davanın reddine yönelik kararı yerinde bulunup onama kararı verilmiştir. Bu olguda, karar özetinden anlaşıldığı kadarıyla rapordaki mütalaadan çok, rapor içeriğinde her türlü önlemin alınması halinde dahi olayın gerçekleşeceğine yönelik kanaatin etili olduğunu söyleyebilir. Hal böyleyken, tarafsızca yapıldığı düşünülen rapor içeriğindeki kanaatin kararda etkili olduğunu söylemek mümkündür.

Bulgular bölümündeki olgu-47’de, yargılama sırasında, Adli Tıp Kurumundan alınan rapor ve ayrıca yapılan bilirkişi incelemesine dayanılarak kurulan hüküm Yargıtay tarafından onanmıştır. Karar özetinden anlaşıldığı kadarıyla, yargılama sırasında alınan Adli Tıp raporu ve bilirkişi raporu olmak üzere iki şekilde inceleme yapılmış ve bu iki rapor aynı doğrultuda olduğundan hüküm bu raporlar doğrultusunda kurulmuştur. Kanımızca bilirkişi raporunun, adli tıp raporu doğrultusunda olması mahkemenin karar vermesinde etkili olmuştur.

Bulgular bölümündeki olgu-49’da, ilk derece mahkemesi kararı Yargıtay ilgili ceza dairesince isabetsiz bulunarak bozulmuş, ilk derece mahkemesini kararında

direnmesi üzerine Ceza genel kurulunca incelenen karar onanmıştır. Bu olguda, Adli Tıp Kurumundan alınan rapor ve somut olayın hukuki açıdan irdelenmesi yapılmıştır. Ancak bozma kararı veren Yargıtay ilgili dairesi bozma gerekçesi olarak, TCK Md. 30 anlamında değerlendirmenin yapılması gerektiği ve bu madde kapsamında failin hataya düşüp düşmediğinin tespiti için gerekirse bilirkişi incelemesi yapılması gerektiğini öne sürmüştür. Yargıtay ilgili ceza dairesi, failin hataya düşüp düşmemesi gibi soyut bir hususun tespitinin bilirkişiden istenebileceğini öne sürmesi, kanımızca bozma gerekçesi olamayacak kadar gerçek dışıdır. Zira, böylesine soyut bir konunun mahkeme tarafından bile tam olarak tespit edilmesi mümkün değilken, yargılamanın hiçbir aşamasında sanıkla iletişim kurmamış dosyaya uzak olan bilirkişiden böyle bir tespit istenmesinin hakkaniyete uygun olduğunu söylemek pek de mümkün değildir. Hal böyleyken Ceza Genel Kurulunun karar özetindeki değerlendirmesinin daha adaletli olduğunu söylemek mümkündür.

Bulgular bölümündeki olgu-50’de, dosya içerisindeki bilgi ve belgelerin değerlendirmesi ve uzman bilirkişilerden alınan raporun hüküm kurmaya elverişli olması gerekçesiyle ilk derece mahkemesi kararının onanması yönünde karar verilmiştir. Karar özetinden anlaşıldığı kadarıyla, dosya kapsamına göre uzman bir heyetten rapor alınmıştır. Mahkemenin böyle bir kanaatte bulunarak ayrıntılı değerlendirme yapmış olması bizce de isabetlidir.

İncelenen olgularda bozma kararlarındaki yerel mahkeme ve Yargıtayın zaman zaman düştüğü çelişkiler ve eksik değerlendirmeler incelenmiş, onama kararları da ayrıca değerlendirilmiştir.

Bilirkişilik kurumunun, tüm hukuk sistemlerinde yer alan, belli ihtiyaçları karşılamak amacıyla ortaya çıkıp gelişen ve hukuk sistemlerindeki farklılıklara rağmen önemli ve belirleyici bir yere sahip olduğu görülmektedir.

Türk hukuk sisteminde uzun yıllardır uygulamada olmasına rağmen bilirkişilik kurumunun işleyişine dair kanunlaşma yeni olduğundan, bilirkişilik kurumunun hala tam ve sistemli olarak işlemediği söylenebilir. Osmanlı döneminden bu yana başka isim ve kanuni düzenlemelerle uygulanan bilirkişilik kurumu, zamanla gelişse de bilirkişilik kanunu ve yönetmeliği, çok geç bir tarihte düzenlenmiştir. Bu da bilirkişilik kurumunun ciddiyetinin anlaşılmadığının bir göstergesi olarak kabul edilebilir.

Yargılama sırasında somut olayın çözümlenmesinde bilirkişi incelemesinin mahkeme tarafından seçilen bilirkişilerce yapıldığı bilinmektedir. Yargılamayı yürüten hakim, dosyayı kendi takdir ettiği bilirkişiye göndermekte ve hakimin bu seçimi karşısında yarar, zarar ve adalet üçgeninde taraflar mağdur olabilmektedir. Bu durumda bireyin adli olgularda doğru tanı ve doğru rapor elde etme hakkının olup olmadığını tartışmak gerekecektir. Her hastanın hekimini seçme ve eşit yararlanma hakkı olmasına rağmen adli olgularda bu seçme hakkının olmadığını gözlemlemekteyiz. Bireylerin seçme hakkının olmaması hem bireylerin haklarının hem de yargılamanın rastlantısal olarak uzman bilgili bilirkişi ya da konu ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmayan bilirkişiye gönderilmesi anlamına gelebilmektedir. Bu durumda bireyin hukuk ya da ceza davasında kamunun belirlediği bilirkişiye ve onun vereceği rapora güvenmek zorunda bırakıldığı görülmektedir. Bilirkişi seçiminde kayıtsız şartsız kamuya güvenmek ve bilirkişiyi seçmemek konusunda bireylere karşı adaletin sağlanıp sağlanmadığının tartışılması gerektiği kanaatindeyiz.

İncelenen bulgularda da yine bireylerin seçme hakkı olup olmadığı tartışılmaksızın kamu tarafından seçilen bilirkişilerce kararlar verildiği görülmüştür. Her bir olgu kendine özgü olup, hangisinde tarafların rastlantısal olarak lehine ya da aleyhine bir bilirkişi seçimi olduğunu belirleyebilmek mümkün olmayabilir. Bu sebeple hukukun ve özellikle ceza hukukunun amacı olan gerçeğin ortaya çıkarılması ilkesinin göz ardı edildiği kanısındayız.

Yargılama sürecinde bu denli kritik bir noktada bulunan bireylerin haklarının korunması bakımından ciddi bir yere sahip olan bilirkişilerin bir insan olduğu ve hata yapma ihtimallerinin olduğu çoğunlukla göz ardı edilebilmektedir. Mahkemelerin Bilirkişi raporlarını kesin hüküm ve kesin delil olarak değerlendirip bu doğrultuda karar veriyor olmaları oldukça yaygın olduğundan bireylerin adalete ve yargılamaya olan güvenlerinin sarsılmasına sebep olabilmektedir.

Uygulamada hakimin kendisine göre gerekli gördüğü durumlarda, keyfiyet denilebilecek kadar basit konularda, bilirkişiye başvurması da yine bireyleri mağdur edebilmektedir. Çünkü hakimin kendi hukuki bilgisi ve teknik olmayan olaylarda değerlendirme yapabileceği halde dosyayı bilirkişinin eline bırakması, hakimin bu dosyanın dışında kaldığı tam olarak ilgi göstermediğini ve dosyada asıl karar merciinin bilirkişi olduğunu düşündürebilecektir.

Türk hukukunda bilirkişilik kanunu ve yönetmeliğinin düzenlenmesi, hakimın hukuki konularda bilirkişiyeye başvurma yasağının tam anlamıyla uygulanması bilirkişilik kurumunun yavaş yavaş ciddiyyetinin ortaya konduğunun bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Bu noktadan sonra bilirkişilik ile ilgili yapılan bireylerin haklarını korumaya yönelik her düzenleme ve uygulama ile yargılamanın gelişeceğı ve adalete olan güvenin sağlamlaşacağı düşünülmektedir.

Yargılama sürecinde ilk derece mahkemesi kararlarına karşı temyiz başvurusu üzerine Yargıtay incelemesinin yapılması ve bunun hemen hemen her dosya için yapıyor olması Yargıtay'ın iş yükünü de oldukça arttırmaktadır. 20.07.2016 tarihi itibarıyla göreve başlayan bölge adliye mahkemeleri (istinaf), ilk derece mahkemeleri ile Yargıtay arasındaki başvuru mercii olup, Yargıtay'ın da iş yükünü oldukça azaltacağını düşündüğümüz kanun yoludur. [76] İstinaf incelemesi Yargıtay incelemesinden farklı olarak hem denetim hem de yeniden dava konusu hakkında inceleme yapar. İstinaf tarafından yapılan yargılamalarda istinaf mahkemesi, ilk derece mahkemesi kararını kaldırarak gönderme, davanın kısmen veya tamamen kabulü ve davanın reddi olmak üzere karar verebilir. İstinaf mahkemesi kararlarına karşı dava miktarının sınırın üzerinde olması halinde temyiz yoluna gitmek mümkündür. İstinaf incelemesinde temyizden farklı olarak ilk derece mahkemesindeki yargılama eksiklikleri istinaf mahkemesi tarafından yeniden yapılır. Temyizde ise dosya tekrar gönderilir ve sadece bozma sebepleri gösterilir. [76] Bu sebeple de istinaf başvurularının uygulamada başlamış olması, bilirkişi incelemeleri bakımından eksikliklerin ve hataların olması halinde yeniden yargılama yapılarak bu eksikliklerin giderilmesini ve tarafların mağduriyyetinin ortadan kalkması için oldukça etkili bir yöntemdir.

Adli bilimlerin, yargılamada bilirkişi olarak oldukça önemli bir konuma sahip olduğu görülmektedir. Maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasında bilimden yararlanılması, bu bilimin tarafsız olarak mahkemelere sunulması o ülkedeki hukuk sisteminin gelişmişliğinin göstergesi olarak kabul edilebilir. Ancak Türkiye'de adli bilimlerin yeri ve adli tıp kurumlarının yapılması sistemi tam olarak oluşmamıştır. Türkiye'de adli tıp uzmanlığı Adalet Bakanlığına bağlı Adli Tıp kurumu ile Tıp fakültelerinin Adli Tıp anabilim Dalları tarafından sağlanmaktadır. Ancak ülkemizde Adli tıp dar manada bir yapılanma içerisinde. Özerk veya bağımsız bir yapıdan oldukça uzak olup, çağdaş

yargılama sistemindeki yapılanma ülkemizde uygulanmamaktadır. Ancak 2009 yılından bu yana adli tıp yeni bir model yapılanması içerisine girmiştir. Cumhurbaşkanı'nın, Devlet Denetleme kurulu'ndan Ulusal Adli Bilimler üzerine çalışma yapılması için talepte bulunmuştur. Devlet denetleme kurulunun bir yıl boyunca akademisyen, bilim insanı, üniversiteler ve bunun gibi otoritelerle yaptığı araştırmalar sonucunda 2010 yılında bir rapor hazırlamıştır. Ana perspektif avrupa birliği standartları üzerine olup Türkiye'nin Portekiz sistemine uyum sağlayabileceği raporlanmıştır. Önümüzdeki on yıl adli bilimler için daha parlak görünmektedir. Mahkemelerin adli bilimlerden daha çok yaralanacakları düşünülmektedir[32].

Cumhurbaşkanlığına Devlet Denetleme Kurulundan istenen raporda yürütülen çalışmanın konusunu, Adli Tıp Kurumu Başkanlığı'nın 2007, 2008 ve 2009 yılları faaliyet ve işlemlerinin mevzuata uygun biçimde yerine getirilip getirilmediğinin denetimi, Adli Tıp Kurumunun sağladığı hizmetlerin etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesinin ve geliştirilmesi amacıyla Adli Tıp Kurumunun; mevzuat, teşkilat, personel, amaç, araç, gereç ve metotlar yönünden araştırılıp incelenmesi oluşturmaktadır[77].

Devlet Denetleme Kurulunun raporunda, Adli Tıp Kurumu'nun bağlı kuruluş statüsü ile yürütmekte olduğu bilirkişilik görevi dolayısıyla sahip olması beklenen idari ve mali özerklik niteliğinin tam olarak karşılayamadığı ve kurumun faaliyet alanını yani Adli Bilimler özelliğini tam olarak kapsayamadığı tespit edilmiştir. Bu durumun yargılamadaki etkisi düşünüldüğünde, hukukçuların bilgilendirilmesinin yanı sıra pratisyen hekimlerin zorunlu bilirkişi olarak görevlendirilmesi uygulamasının kaldırılması, bu görevi adli tıp ve patoloji uzmanlarınca yapılarak yargılamanın bu uzmanlar yardımıyla yürütülmesinin hukukun temeline ve adaletin sağlanması anlamında hukuku devleti kurallarına daha uygun olacağı kanısındayız. Devlet Denetleme Kurulunun raporunda Adli Tıp Kurumu sadece “adli tıp” alanında değil, bir bütün olarak “adli bilimler” alanında faaliyet yürüttüğünden “Adli Tıp Kurumu” isminin “Adli Bilimler Kurumu” biçiminde değiştirilmesinin uygun olacağı tespiti yapılmıştır[77].

Devlet Denetleme Kurulunun raporunda Adli Tıp Kurumunun teşkilat yapısı ve uygulamalarına dair sorunların değerlendirilmesinde, kurumun ihtiyaç duyduğu sayı ve nitelikte uzman personelin yetiştirilmesinin sağlanamadığı tespit edilmiştir. yetiştirilmiş

olan uzmanların ise Kurum bünyesinde istihdam edilememesi dolayısıyla, Kurum'un hemen hemen bütün birimlerinde ciddi düzeyde personel eksikliği çekildiği belirlenmiştir. Bu eksiklik ikinci görevli statüsündeki uzmanların çalıştırılmasıyla giderilmeye çalışılsa da, kurumsal hizmetlerin yürütülmesi için mesailerinden kısıtlı bir bölüm ayırabildikleri tespit edilmiştir. Kurumun merkez teşkilatına dahil idari birimlerin sorunlu ve eksik yapılanmış olmaları, verdikleri hizmetin etkinliği ve verimliliğini ciddi düzeyde azaltmaktadır[77].

Bilindiği gibi 1593 sayılı Umumi Hıfzısıhha Kanununun[78] 10. Maddesi uyarınca kurulan Yüksek Sağlık Şurası, başka konulardaki görevlerinin dışında, hekimlik mesleğinin uygulanmasından doğan sorunlarda bilirkişilik yapmakla da görevlendirilmiş bulunmaktadır. Bunun yanında 2659 sayılı Adli Tıp Kurumu Kanunu[27] 1. ve 2. Maddeleri özetle, Adli Tıp Kurumunun adalet işlerinde bilirkişilik yapmak üzere kurulduğunu ve adli tıp ile ilgili konularda bilimsel ve teknik görüşlerini bildirmek üzere görevlendirildiği düzenlenmiştir. Ancak yargılamada Yüksek Sağlık Şurası ve Adli Tıp Kurumunun ihtisas kurullarından alınan raporlar arasında çelişkiler olduğu görülmekte, bu çelişkilerin giderilmesi için Adli Tıp Genel Kuruluna başvurulmaktadır. Bu kararlar arasındaki çelişkilerin temel nedenin Yüksek Sağlık şurası, Adli Tıp kurum ve Adli Tıp Genel Kurulunun yapılanması olduğu düşünülmektedir[79]. Adli tıp alanındaki bu yapılanma problemlerinin yargıya yansımalarının olumsuz olacağını da göz ardı etmemek gerekir. 03.11.2016 tarih ve 6754 sayılı Bilirkişilik Kanunu md. 26 ile Adli Tıp Üst Kurulları oluşturulmuştur. Bu yapılanmanın Adli Tıp Genel Kurulunda yaşanan sıkıntıların giderilmesine katkısı olacaktır.

Adli Tıp Kurumunun teşkilat ve yapılanmasının yanısıra, Adli Tıp Anabilim Dallarının da iş yükü ve araştırma imkanları gözönüne alındığında benzer aksaklıklar da anabilimdallarınca yaşadığı görülmektedir. ATK işyükü ve kapasitesi, Anabilim Dallarına nazaran daha yoğun olmakla beraber, Anabilimdallarının araştırma imkanları da oldukça sınırlıdır.

Adli tıp alanındaki yapılanma problemleri ve bu sebeple ortaya çıkan etik sorunlar da mevcuttur. Hekimlere yasalarca yüklenen yükümlülükler ve uygulamalardan kaynaklanan alışkanlıklar gereği tıp eğitiminde adli tıp alanında özel olarak önem verilmesi gerektiğine dair görüşler mevcuttur[38]. Adli olguların değerlendirilmesinde

özel eğitimden geçmiş bilim dalı uzmanları tarafından yapılması hukuk ve etik değerlerin geliştiği batılı toplumlarda görülmektedir. Adli bilimlerin alt dalı olan, bu dallardan adli otopsiler patoloji, adli patoloji veya adli tıp uzmanları tarafından yapılmaktadır. Bu ülkelerde adli tıba ilişkin yasal ve etik prosedürün eğitimi adli tıp eğitimi sırasında verilmektedir. Ancak ülkemizde adli tıp eğitiminde tıp doktorlarına bu konuda yeterli bilgilendirme yapılmadığı düşünülmektedir[38]. Tıp eğitimindeki bu eksiklikler de adli olguların değerlendirilmesi aşamasında ortaya çıkmakta ve yargılamayı da etkileyebilmektedir.

Adli bilimler; adli patoloji, klinik adli tıp, adli psikiyatri ve davranış bilimi, adli seroloji, adli antropoloji ve arkeoloji, adli odontoloji, yasa ve etik, biyokimya, klinik ve adli toksikoloji, adli mühendislik ve benzerleri gibi çeşitli bilim dallarını içermektedir. Hukuk ve etik değerlerin gelişmiş olduğu ülkelerde, bu alt dallar adli olguların değerlendirilmesinde alanında uzman olanlar tarafından uygulanmasının sebebinin hukuksal sorunların ancak çeşitli bilim dallarının, çoklu denetimsel çalışmaları ile çözümlenebildiği düşüncesine dayandığı bilinmektedir. Oysa ülkemizde tek doktorun sağlık ocağı hekimi olduğu bazı bölgelerde, neredeyse bu bilim dallarının çoğunun alt konusu olan durumlarda bilirkişi olarak inceleme yapıp, rapor düzenlemesinin beklendiğini ve hatta bu raporlarda ilgili yasalara ve somut gerçeklere uygun hareket etmesi gerektiğinin ilke olarak benimsenmesinin istendiğini gözlemlemekteyiz[38]. Devlet Denetleme Kurulu raporunda, bu yöndeki eksiklikler sebebiyle, Adli Tıp Kurumunun taşra teşkilatının yeniden yapılandırılması gerektiği tespit edilmiştir. Nüfus, iş yoğunluğu ve coğrafi uzaklık gibi ölçütlerin gözetildiği yerler üzerinde bölgesel hizmetlerin verilmesi ve kurumun içerisindeki ihtisas kurullarını da içeren 5 ilâ 7 adet tam donanımlı grup başkanlıklarının ve otopsi hizmetlerinin yürütülmesi için daha çok sayıda otopsi merkezi kurulması, sağlık kuruluşları ile aynı bina içerisine yerleştirilecek şube müdürlüklerinin ölü muayeneleri ve basit yaralanmalar gibi işlerle uğraşabilecek şekilde yapılanmaları, diğer işleri ise otopsi merkezlerine ya da merkezlere sevk edilmelerinin uygun olacağı tavsiye edilen yapılandırma çalışmalarındandır.

Bilirkişi incelemesinin mahkemeye sunulmasının ardından genel bilgiler bölümünde ayrıntılı açıklanan bilirkişiye doğrudan soru yöneltilmesi kuralının uygulanmadığı gözlemlenmektedir. Bilirkişiye düzenlediği rapor doğrultusunda doğrudan soru yöneltilmesinin hukukî dinlenilme ve ispat hakkının bir gereği olduğu

bilinmektedir. 5271 sayılı CMK Md. 68, “(1) Mahkeme, her zaman bilirkişinin duruşmada dinlenmesine karar verebileceği gibi, ilgililerden birinin istemesi halinde de açıklamalarda bulunmak üzere duruşmaya çağırabilir.” hükmü uyarınca bilirkişilerin mahkeme huzuruna çağırılması ve inceleyip araştırma yaptıkları konu üzerine soru sorulması mümkündür. Tarafların, taraf vekillerinin, savcı ve hakimlerin bir nevi bilirkişi araştırmasının sorgulama imkanının olması, uyuşmazlığın aydınlatılması açısından önem taşıyabilmektedir. Bu kuralla bilirkişilerin sadece bir belge düzenlemekten öte uyuşmazlık konusunda özel ve teknik bilgiye sahip uzman olarak hem bireyleri hem de mahkemeyi aydınlatması mümkündür. Bu yolla bireylerin konuya ilişkin haklarının korunduğuna kanaat getirmeleri ve mahkemenin de doğru ve somut bilgilerle adaletli kararlar vereceği kanısındayız. Bilirkişilik ve bilimselliğin mahkemenin önünde karşıt görüşler de tartışılarak yargının karar vermesinin daha sağlıklı olacağı düşünülmektedir. Hukuk devletinin gereği, adaletin sağlanmasının önkoşul olduğu kuralına istinaden, bilirkişinin mahkemeye çağrılabilmesi imkânının mahkemelerce uygulanmadığı gözlemlenmektedir. Yargılamanın ciddi anlamda yön değiştirmesinde etkili olan bilirkişilik kurumunun bilimsel olarak tartışılarak açıkça irdelenmesi ve adaletin sağlanması açısından oldukça etkili bir kuralın uygulanmamasının yargıya olan güveni sarsabileceği düşünülmektedir. Bilirkişilik kurumu gibi ciddi ve etkili bir kurumun bilimsel değerlerle tartışılması gibi bir imkân varken bunun yapılmıyor olmasının, uygulamada ciddi bir eksik olduğu gözlemlenmektedir.

Devlet Denetleme Kurulu’nun raporunda, bilirkişilik sisteminin sağlıklı ve düzgün işleyebilmesi için öncelikle doğru bilirkişinin seçilmesi gerektiği; ancak bu konuda yapılan araştırmalarda, bilirkişi seçiminde yeterince titiz davranılmadığı, hukuk sistemimizde düzenlenen bilirkişilerden sözlü şekilde mahkeme huzurunda bilgi alma yani, “çapraz sorgu” veya “bilirkişiye doğrudan soru yöneltilmesi” uygulamasının işler hâle getirilmesi durumunda, uzmanlığı yeterli olmayan bilirkişilerin sistemin dışında tutulmasının sağlanabileceği değerlendirilmiştir. Bu sistemin işleyişinde, “bilirkişiye doğrudan soru yönlendirilmesi” uygulamasında bilirkişiye sorulacak sorunların açık, net ve anlaşılır olmaması, kanunen yasak olmasına rağmen hukuki konularda bilirkişiye başvurulması, süre içerisinde raporların bilirkişilerce teslim edilmemesi gibi aksaklıkların da mevcut olduğu Devlet Denetleme Kurulu raporuyla tespit edilmiştir.

Tespit edilen bu tür sorunların giderilmesi için Adalet Bakanlığının bir çalışma başlatmasının gerekliliği de rapora eklenmiştir. [77]

Bulgular bölümündeki incelemelerde de çelişkiye düşülen Adli Tıp Kurumu raporlarına dayanılarak karar verilmesi üzerine, Yargıtay üçüncü bir rapor alınması yönünde kararlar vermiştir. Birbiriyle çelişen raporlarda her iki raporu veren kurumun mahkeme önüne çağrılarak bilirkişiye doğrudan soru yönlendirilmesi ile hangi noktalarda çatıştığının bilimsel olarak tartışılması kuralının uygulanmaması hem yargılamayı uzatmakta hem de uyuşmazlığın daha net ve açık şekilde çözümlenmesine engel olabilmektedir. Yargılamada bu çelişkilerin çapraz sorgu yoluyla ya da bilirkişiye doğrudan soru yöneltmesi ile değil savcı ve savunmanın alışkanlığı haline gelen Adli Tıptan görüş alınması yoluyla çözümlenmesi uzun bir yol olup, mahkeme dosyasını belgelerle kabartmaktan öteye gitmediği görülmektedir. İncelenen olgularda da görüldüğü üzere Adli Tıp kurumundan alınan bu raporların da nihai karar olarak kabul ediliyor oluşu hukukun temel doktrinine de aykırılık teşkil edebilmektedir. Merkezi bir bilirkişilik kurumu olarak yapılanmış Adli Tıp Kurumunun bilirkişilik kurumu olarak nihai kararı veren merci olarak kabul edilmesi Devlet Denetleme Kurulunun raporunda adli tıp kurumu sistemine yöneltilen en önemli eleştiriden biridir[77].

2011 yılı Avrupa Birliği ilerleme raporunda, bilirkişilerin görüşlerini sunmaları için belirli bir süre verilmemesi ve bilirkişilerin mahkemeye çağrılarak hazırladıkları rapora ilişkin doğrudan soru yöneltilmesi uygulamasına tabi tutulmadığı, Adli Tıp Kurumunun birikmiş iş yükü, adli yargılamalarda gecikmelere yol açtığı açıkça eleştirilmiştir.

Devlet Denetleme Kurulu'nun raporunda birbiriyle çelişen bilirkişi raporlarıyla ilgili olarak, farklı bilirkişilerden alınan çelişkili raporlarda, bu çelişkileri giderecek bir kurumun gerekliliği vurgulanmıştır. Çünkü hâkimlerin zaten uzmanlıkları dışında bilgilenmek amacıyla başvurdıkları bu yolda, önlerine gelen farklı görüşler arasında kararsız kalmalarının devamlı olarak başka bilirkişilere müracaat etme zorunluluğunu ortaya çıkaracağı ve bu sebeple de yargısal süreçlerin uzayacağı belirtilmiştir[77].

Devlet denetleme kurulu raporunda Adli Tıp Kurumunun teşkilat yapısı ve işleyişine dair sorunların incelendiği bölümde, Adli Tıp Kurumu kanunun, yeni TCK ile uyumlaştırılmadığı, Adli Tıp Kurumu Kanunu Uygulama yönetmeliğininse çalışma usul ve esasları bakımından ihtiyaca cevap verecek kapsamda olmadığı tespit edilmiştir.

Devlet Denetleme Kurulu'nun raporunda Adli Tıp Kurumu, Adalet Bakanlığı'nın ana hizmetlerini yürütmediğinden ve kendisine ait bir bütçesi olmadığından “bağlı kuruluş” olma vasıflarını taşımamaktadır. Bilirkişilik kurumunun bağımsız ve tarafsız bir kurum olması, idari ve mali özerkliğin tesis edilebilmesi bakımından Adli Tıp Kurumu'nun “bağlı kuruluş” statüsünün “ilgili kuruluş” olarak değiştirilmesinin uygun olacağı tespit edilmiştir.[77]

Bilirkişilik kurumundaki bahsi geçen eksik ve hatalı yapılanmalar yargılamada etkili olduğundan büyük sorun teşkil etmekteyse de bu sorun aslında çözümsüz değildir. Mevzuat yasal düzenlemelerin usulüne uygun şekilde yürütülmesi ile uygulamadaki açıkların giderileceği düşünülmektedir. Bilirkişiye doğrudan soru yöneltilmesi kuralının uygulanması ve hukuk dışındaki özel ve teknik bilgiler için bilirkişiye başvurulması kurallarının tam olarak uygulanması buna örnek olarak gösterilebilir. Yukarıda açıkladığımız gibi bilirkişiye doğrudan soru yöneltilmesi kuralının uygulamada yapılmadığı gözlenmektedir. Bunun yanında CMK, HMK ve bilirkişilik kanunu gibi temel kanunlarca yasaklanan hukuk bilirkişisi kavramının da uygulamadan kaldırılmasının yargılamada ciddi olumlu etkileri olacağı kanısındayız. Her ne kadar Bilirkişilik kanununun yürürlüğe girmesiyle uygulamada hukukçu bilirkişi kavramı azalmaya başlasa da tam olarak bittiği söylenemez. Bilirkişilik kurumunun tanımında dahi açıkça “hukuk dışında” ibaresi yer almasına rağmen hakimlerin dosyaları hukukçu bilirkişiye göndererek hukuk incelemesi yaptırdıkları gözlemlenmektedir.

Çalışmamızda gerekçeleriyle açıkladığımız üzere, bilirkişilik kurumu hakimin ve mahkemenin üzerinde etkili olan oldukça önemli bir kurumdur. Mahkeme tarafından yetersiz ve hatalı bilirkişi raporlarına göre verilen kararların tarafları mağdur edebildiği verilen olgu örnekleriyle de gösterilmeye çalışılmıştır. Uygulamaya yeni giren bölge adliye mahkemelerinin istinaf incelemesi sırasında bu hata ve yetersizlikleri tekrardan değerlendirecek ve yeniden yargılama yapılacak olması tarafların mağdur olma ihtimalini düşürmenin yanında, ilk derece mahkemesi kararları ile istinaf kararlarının sıkça çelişiyor olması adalete ve hukuka karşı bir güvensizlik yaratabilecektir. Nitekim, bulgular ile tartışma ve yorum bölümünde, incelenip irdelenen Yargıtay kararlarında da yargılamada yoruma ve hakimin takdir yetkisine dayanan bölümlerde çelişkili kararların ortaya çıktığını görmüştük.

Yargılamada bilirkişi olarak oldukça önemli bir konuma sahip olan adli bilimlerden, maddi gerçeklerin ortaya çıkması noktasında tarafsız ve bilimsel sonuçlar almak mümkün olabilmektedir. Ancak Adli Tıp Kurumu’nun bağlı kuruluş statüsünde bilirkişilik görevini yapıyor olması, adli bilimler gibi tarafsız ve bilimsel sonuçlar ortaya çıkartması sebebiyle mali ve idari özerkliğinin de olmasının beklenmesi ancak bu özerkliğin olmaması, neticede bu kurumun Adli Bilimler özelliğini tam olarak karşılamıyor olması Devlet Denetleme Kurulunun raporunda da belirtildiği gibi açıkça ortadadır.

Türk hukukunda bilirkişilik sisteminin sağlıklı ve düzgün işleyebilmesi için öncelikle doğru bilirkişinin seçilmesi, mahkemelerin kanunların kendilerine verdiği yetkileri kullanarak bilirkişileri hazırladıkları rapor doğrultusunda mahkemeye çağrılarak doğrudan soru yöneltilmesi kuralının uygulamada benimsenmesi, uzmanlığı yeterli olmayan bilirkişilerin sistemin dışında tutulmasının tavsiye edilebilecekler arasındadır.

Bilirkişi raporlarındaki eksikliklerin giderilmesi için uygun olan çapraz sorgulama yöntemi veya “bilirkişiye doğrudan soru yöneltilmesi” kuralının mahkemelerce benimsenmeyerek, savcı ve savunmanın alışkanlığı haline gelen Adli Tıptan görüş alınması yoluyla çözülmeye çalışılması oldukça uzun bir yol olup yargılama sürecini sürüncemede bıraktığı gözlemlenmektedir. İncelenen olgularda da ayrıntılı olarak değerlendirdiğimiz üzere, bilirkişiye hazırladığı rapor doğrultusunda soru yöneltilmesi ve raporua ilişkin çelişkinin açıklığa kavuşturulması yerine Adli Tıp kurumun çelişki gidermek amacıyla alınan raporların nihai karar olarak kabul edilmektedir. Nitekim resmi bilirkişi olan Adli Tıp Kurumunun nihai karar veren son merci olarak kabul edilmesi Devlet Denetleme Kurulunun raporunda da adli tıp kurumu sistemine yöneltilen en önemli eleştiriden biri olmuştur.

Tüm bunlara ek olarak, CMK, HMK ve bilirkişilik kanunu gibi temel kanunlarca yasaklanan hukuk bilirkişisi kavramının da uygulamadan kaldırılmasının yargılamada ciddi olumlu etkileri olacağı kanısındayız. Her ne kadar Bilirkişilik kanunun yürürlüğe girmesiyle uygulamada hukukçu bilirkişi kavramı azalmaya başlasa tam olarak bittiğini söylemek pek de mümkün olmayıp mahkemelerin bu alışkanlıklarını sona erdirmek için de ciddi yasaklar konulmasının etkili olacağı kanaatindeyiz.

Açıkladığımız tüm aksaklıklar ve yetersiz görülen kurumların eksik ve hatalı oluşu yargılamada büyük ve ciddi sorunlar teşkil etmekteyse de bu sorunlar çözümsüz değildir. kanaatimizce, mevzuat yasal düzenlemelerin usulüne uygun şekilde yürütülmesi ile uygulamadaki açıkların giderileceği düşünülmektedir. Bilirkişiye doğrudan soru yöneltmesi kuralının uygulanması ve hukuk dışındaki özel ve teknik bilgiler için bilirkişiye başvurulması kurallarının tam olarak uygulanması, hukuk bilirkişi uygulamasının tamamen ortadan kaldırılması, Adli Tıp kurumunun nihai ve son mercii olduğu görüşünden uzaklaşılması önerilebilecek çözüm yollarındandır.

Adli Tıp Uzmanları Derneğinin hazırladığı Adli Tıp Yeniden Yapılanma el kitapçığında, Adli Bilimler Kurulu oluşturularak, Adli Bilimler ve bilirkişilik yapılanmalarının tam bağımsız ve özerk olmasının, savunmanın bilirkişilik yapısı geliştirilerek, yargı tarafından benimsenmesinin sağlanması gerektiği tavsiye edilmiştir. [80]

Türk yargı sisteminde, yargılama, iddia ve soruşturma makamları, Adli Bilimler alanında, gereksinim duydukları bilirkişilik görüşleri için başka hiçbir kurum ya da bilim insanını göz önünde bulundurmadıkları ve tek muhatap olarak Adli Tıp Kurumunu ve görüşlerini kabul ettikleri gözlemlenmiştir. Bulgular bölümünde incelenip tartışılan Yargıtay kararlarında da görüldüğü gibi, uyuşmazlık konusu Adli Tıbbi bir görüş gerektiriyorsa, bireylerin herhangi bir biçimde hak kavramları söz konusu olamamakta, hakların doğrudan yargı erki eli ile devletin insafına bırakılarak sunulduğu veya sunulmadığı tespit edilmiştir.

8. SONUÇ ve ÖNERİLER

- Bilirkişilik kurumunun yargılama sürecindeki önemini vurgulamak adına, bilirkişi kimdir, nasıl ortaya çıkmıştır, hukuki niteliği, görev ve yükümlülükleri, sorumluluğunun kapsamı genel bilgiler bölümünde ayrıntılı olarak açıklanmıştır.
- Bilirkişi raporları doğrultusunda verilen 50 adet Yargıtay kararı bulgular bölümünde özetlendi. Bu karar incelemeleri tartışma bölümünde irdelenerek tek tek değerlendirildi. Bu değerlendirmelerde özellikle 9. ve 15. Olgularda hakimın bilirkişi raporuna ilişkin eksikliği; bilirkişiyi mahkemeye çağırarak, rapora ilişkin doğrudan soru yöneltilmesi kuralının uygulanması ile somut olayı açıklığa kavuşturması mümkünken bunu yapmamış olmasının yargılamayı uzattığı gözlemlenmiştir. 7.,8. ve 10. Olgularda ise bir hukukçunun yapabileceği inceleme ya da bilirkişi raporunda yine bir hukukçunun giderebileceği bir eksikliğin tekrardan bilirkişiye gönderilerek giderilmeye çalışılmasının yargılamayı uzatan ve tarafları mağdur eden bir sürece sebep olduğu kanaatindeyiz. 11.,12.,13., 16., 17., 20., 22. ve 25. Olgularda ilk derece mahkemesi kararı uzman bilirkişiye göndermeme sebebiyle bozulmuştur. Yerel mahkeme olarak bir karar merciinin somut olayın değerlendirmesini uyuşmazlık konusunun uzmanı olan bilirkişiye gönderilmesi gerektiğini tespit edebilecekken bu durumun göz ardı edildiği gözlemlenmiştir. 14., 18., 23., 26., 27., 29., ve 30., olgularda ise birbiriyle çelişen raporların ilk derece mahkemesi tarafından gerekçelendirilmeden herhangi birinin seçilmesi ve genelde seçilen raporun sadece Adli Tıp Kurumu tarafından verildiği için seçilmesi, Yargıtay tarafından bozma sebebi olmuştur. Bahsi geçen olgular, çalışmamızda dikkat çeken ve çalışmamızın ana konusu olan bilirkişilerin yargılamadaki etkisini vurgular nitelikte olgulardır. Tartışma bölümünde de özellikle vurguladığımız üzere, “bilirkişiye doğrudan soru yöneltilmesi” kuralının uygulamaya girmesi ve somut olaya uygun nitelikte bilirkişi seçilmesi yargılamanın sağlıklı biçimde yürütülmesi ve sonuçlanmasını sağlayacaktır.
- Çalışmamızda tartışma bölümünde ele aldığımız Adli Tıp Kurumu’nun teşkilat ve yapılanması da mahkeme kararları üzerinde etkili olmaktadır. Resmi bilirkişi kurumları arasında aynı olaya ilişkin verilen çelişkili kararların bu kurumların

yapılanmalarına ilişkin olduğu kanısındaız. Bu yapılanmanın yargılamayı etkilemesi sebebiyle AB ilerleme raporları ile Devlet Denetleme Kurulu raporunun dikkate alınarak tüm resmi bilirkişi kurumlarının temel işleyişleri ve yapılanmalarında değışikliğe gidilmesinin yerinde olacağı kanaatindeyiz.

KAYNAKLAR

- [1] Deryal Y. Türk Hukukunda Bilirkişilik, Ankara: 2017, s. 27–8.
- [2] 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri kanunu, y.y.
- [3] 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu, y.y.
- [4] 6754 sayılı Bilirkişilik Kanunu, y.y.
- [5] Hakeri H, Ünver Y. Adliye karşı suçlar, Ankara: 2010, s. 209.
- [6] Mecek H. Ceza Muhakemesinde Bilirkişilik, Konya: 2011, s. 12–28.
- [7] Çınar S. Türk Vergi Hukukunda Bilirkişilik Kurumu ve Analizi, 2009, s. 29–47.
- [8] Üstündağ, Saim/Tanrıverdi M. Alman Usul Hukukunda Bilirkişilik. Mukayeseli Hukukta Bilirkişilik ve Sorunları, Ankara: 1992, s. 5–29.
- [9] Abacı N. Osmanlı Dönemi Bilirkişilik Uygulamaları Üzerine Bir Araştırma. Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sos Bilim Derg 2002;3:75–84.
- [10] Tunalı I, Zentürk C. Tıbbi Bilirkişilik. Yargıtay Derg 1989;1–4:639–49.
- [11] Şenel ÖD. Türk Ceza Hukuku Reformu Bağlamında Bilirkişilik, İstanbul: 2015, s. 5–11.
- [12] Şenel ÖD. Türk Ceza Hukuku Reformu Bağlamında Bilirkişilik, İstanbul: 2015, s. 166–77.
- [13] Dönmez B. Yeni CMK’da Bilirkişilik Kavramı. Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Derg 2007;9:1145–77.
- [14] Yalabık FT. Anglo-Amerikan ve Fransız Hukuklarında Bilirkişilik Kurumuna Genel Bakış. Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Derg 2015;31:2115–62.
- [15] Öztekin S. Fransız Hukukunda Bilirkişilik. Mukayeseli Hukukta Bilirkişilik ve Sorunları, Ankara: 1992, s. 47–8.
- [16] Code de Procedure Civil Français. Fransız Usul Hukuku. y.y.
- [17] Yurtcan E. Bilirkişilik Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Güncel Hukuk Derg 2004;1:49.
- [18] Alangoya Y. İsviçre Hukukunda Bilirkişilik. Mukayeseli Hukukta Bilirkişilik ve Sorunları. Yargıtay’ın 125 Yıl Yayını 1992:31.
- [19] Yılmaz E. Türk Hukuku ile Karşılaştırmalı Olarak Alman, İsviçre ve Avusturya Hukuklarında Bilirkişilik. II Bilirkişi Eğitim Semin TÜRMOB Yayınları 2000:3–27.
- [20] Özekes, M., Pekcanitez, H., Atalay O. Medeni Usul Hukuku, Ankara: 2013, s. 408–19.
- [21] Deryal Y. Türk Hukukunda Bilirkişilik, Ankara: 2017, s. 34–5.
- [22] Çayan G. Medeni Usul Hukukunda Bilirkişilik Müessesesi, İstanbul: 2013, s. 8–15.
- [23] Tanrıver S. Medeni Yargıda Bilirkişilik, Ankara: Yetkin Yayınevi; 2016, s. 51–63.
- [24] Özekes, M., Pekcanitez, H., Atalay O. Medeni Usul Hukuku, Ankara: 2013, s. 455–9.
- [25] Deryal Y. Türk Hukukunda Bilirkişilik, Ankara: 2017, s. 316–8.
- [26] Polat O. Klinik Adli Tıp, Adli Tıp Uygulamaları, Ankara: 2004, s. 11–3.
- [27] 2659 sayılı Adli Tıp Kurumu Kanunu, y.y.
- [28] Koç S, Biçer Ü. Adli Tıbbın Tarihsel Gelişimi, Türkiye’deki Yapılanması ve Sorunları. Klin. Gelişim, 2015, s. 1–5.

- [29] Deryal Y. Türk hukukunda bilirkişilik, Ankara: 2017, s. 273.
- [30] İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı AM veya CEBS ve, Kılavuzu B için El. İstanbul protokolü. Türk Tabipler Birliği, 2009.
- [31] Avrupa Birliği İlerleme Raporu. 2010.
- [32] Gülmen MK, İnce CH. Forensic Medicine and Science in Turkey. Glob. Pract. Forensic Sci., 2015, s. 279–88.
- [33] Tanrıver S. Hukuk Fakültesi Öğretim Üyeleri Mahkemelerce Bilirkişilik Görevini Kabule Zorlanabilirler Mi? 2011;23:377–83.
- [34] Öntan Y. Ceza Muhakemesi Hukukunda Bilirkişilik, Ankara: 2011, s. 113–24.
- [35] Pekcanıtez H. Medeni Usul Hukuku, Ankara: 2000, s. 364.
- [36] Şenel ÖD. Türk Ceza Hukuku Reformu Bağlamında Bilirkişilik, İstanbul: 2015, s. 56–8.
- [37] Çakıcı mehmet emin. AB Sürecindeki Türkiye’de Adli Bilimler; Yeni Yapılanma Gerekliği ve Çözüm Önerileri, 2009, s. 1–102.
- [38] Gülmen MK, Çekin N, Hilal A, Alper B, Salaçin S. Ülkemizde Adli Tıp Uygulamalarında Bilirkişilik Sisteminin Etik İlkeler Açısından Tartışılması 1999.
- [39] Strengthening Forensic Science in United States. What is Forensic Science, The National Academies Press; 2015, s. 38–41.
- [40] Sevük HY. Ceza Muhakemesi Hukukunda Bilirkişilik. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası 2006;64:49–107.
- [41] Yıldız AK. Ceza Muhakemesi Hukukunda Bilirkişilik. Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Derg 2006;10:274–345.
- [42] Türk hikmet sami. Bilirkişilik. Adalet Derg 2000;5:6–7.
- [43] Kaymakçı S. Ceza Muhakemesi Hukukunda Bilirkişilik, 2013, s. 135–40.
- [44] Tanrıver S. Bilirkişinin Hukuki Statüsü, Yükümlülükleri, Yetkileri ve Sorumluluğu, Ankara: 2002, s. 45–60.
- [45] Toroman B. Medeni Usul Hukukunda Bilirkişi İncelemesi, Ankara: 2017, s. 347–9.
- [46] Umar B. Hukuk Muhakemeleri Kanun Tasarısı’na Katkı. Medenî usûl ve icra- iflâs hukukçuları toplantısı 2006:87–129.
- [47] Tanrıver S. Bilirkişinin Hukuki Statüsü, Yükümlülükleri, Yetkileri ve Sorumluluğu, Ankara: 2002, s. 70–7.
- [48] Öntan Y. Ceza Muhakemesi Hukukunda Bilirkişilik, Ankara: 2011, s. 137–47.
- [49] Taşpınar S. Türk Hukuku’nda ve Karşılaştırmalı Hukukta Bilirkişi Ücreti. Marmara Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Derg 2003;Prof. Dr.:373–416.
- [50] Ersoy Y. Türk Ceza Hukukunda Bilirkişilik ve Uygulamadan Doğan Sorunlar. Ankara Barosu Hukuk Kurult 2000;12/16 ocak:429–86.
- [51] Gürelli N. Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Bilirkişilik. İstanbul Üniversitesi Yayınları 1967;1248:63.
- [52] Öz E. Vergi Yargısında Bilirkişilik. Adalet Derg 2010;1:75–92.
- [53] Mecek H. Ceza Muhakemesinde Bilirkişilik, Konya: 2011, s. 77–91.

- [54] Dölger I. Ceza Muhakemesi Kanunundaki Bilirkişi İncelemesine İlişkin Dzenlemelerin Değerlendirilmesi. Gazi Üniversitesi Hukuk Fakóltesi Derg 2007;11:657–78.
- [55] Deryal Y. Türk Hukukunda Bilirkişilik, Ankara: 2017, s. 341–57.
- [56] Toroman B. Medeni Usul Hukukunda Bilirkişi İncelemesi, Ankara: 2017, s. 324–8.
- [57] Yargıtay 20.Hukuk Dairesi 2006/6009 esas 2006/7960 karar sayılı 06.06.2006 tarihli karar. 2006.
- [58] Deryal Y. Türk hukukunda bilirkişilik, Ankara: 2017, s. 382–91.
- [59] şenel ÖD. Türk Ceza Hukuku Reformu Bağlamında Bilirkişilik, İstanbul: 2015, s. 115–9.
- [60] Toroman B. Medeni Usul Hukukunda Bilirkişi İncelemesi, Ankara: 2017, s. 408–11.
- [61] şenel ÖD. Türk Ceza Hukuku Reformu Bağlamında Bilirkişilik, İstanbul: 2015, s. 130–3.
- [62] Öntan Y. Ceza Muhakemesi Hukukunda Bilirkişilik, Ankara: 2011, s. 180–93.
- [63] Aşçıoğlu Ç. Yargılamada Gerçeğin Belirlenmesi ve Kanayan Yara Bilirkişilik, Ankara: 2010, s. 352–4.
- [64] Toroman B. Medeni Usul Hukukunda Bilirkişi İncelemesi, Ankara: 2017, s. 428–40.
- [65] Kuru B. Medeni Usul Hukuku, Ankara: 2011, s. 601.
- [66] Çayan G. Medeni Usul Hukukunda Bilirkişilik Müessesesi, İstanbul: 2013, s. 135–6.
- [67] Güldiken FÖ. Medeni Usul Hukukunda Tıbbi bilirkişilik, 2005, s. 243–50.
- [68] Deryal Y. Türk Hukukunda Bilirkişilik, Ankara: 2017, s. 507–28.
- [69] Çayan G. Medeni Usul Hukukunda Bilirkişilik Müessesesi, İstanbul: 2013, s. 129.
- [70] 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu, y.y.
- [71] Gülmen MK. Padova Charter on Personal Injury and damage under Civil-tort Law, 2015.
- [72] Tanrıver S. Medeni Yargıda Bilirkişilik, Ankara: 2016, s. 119–21.
- [73] 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, y.y.
- [74] Gün M, Kurdak M, Koray Z. Bilirkişi Zümresine Tanınan İmtiyazlı Korumanın Anayasa’ya Aykırılığı, İstanbul: 2015, s. 5–6.
- [75] Gün M, Kurdak M, Koray Z. Bilirkişi Zümresine Tanınan İmtiyazlı Korumanın Anayasa’ya Aykırılığı, İstanbul: 2015, s. 21.
- [76] Kuru B. İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku, İstanbul: 2016, s. 667–700.
- [77] Devlet Denetleme Kurulu. Adli Tıp Kurumu Başkanlığı’nın 2007, 2008 ve 2009 Yıllarına Ait Faaliyet ve İşlemlerinin Denetimi ile Adli Tıp Kurumu Hizmetlerinin Etkin ve Verimli şekilde Yürütölmesinin ve Geliştirilmesinin Sağlanması 2010.
- [78] 1593 sayılı Umumi Hıfzısıhha Kanunu, y.y.
- [79] Yavuz S, Güzel S, Aşırdizer M. Adli Tıp Kurumu İhtisas Kurulları ile Yüksek Sağlı şurası raporları arasında çelişki bulunan ve Adli Tıp Kurumu Genel Krurulu’nda görüşülen malpraktis olgularının irdelenmesi. Adli Tıp Bülteni 2002;7:14–20.
- [80] Adli Tıp Uzmanları Derneği Adli Tıp Yeniden Yapılanma el kitapçığı. y.y.

ÖZGEÇMİŞ

Merve Özer Bakşı, 1991 yılında Adana’da doğdu. Özel Çukurova Bilfen İlköğretim okulunu bitirdikten sonra, Başkent üniversitesi Özel Başkent Kolejinde lise eğitimini burslu ve ikincilik derecesiyle bitirdi. 2009 yılında İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi Hukuk Fakültesine başladı. 2013 yılında üniversite eğitimini tamamladıktan sonra Adana Barosunda resmi avukatlık stajına başladı. Ocak 2015’ten bu yana Adana Barosuna kayıtlı olarak avukatlık yapmaktadır. 2016 yılında Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalında yüksek lisans eğitimine başladı. Evli ve bir kız çocuk annesidir.

